

บทที่ ๒

ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง ทศนคติของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของโรงเรียนขนาดเล็กในอำเภอลำดวนบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- ๒.๑ การบริหารสถานศึกษา
- ๒.๒ แนวคิดในการจัดการศึกษา
- ๒.๓ ความสำคัญของการศึกษา
- ๒.๔ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
- ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับทศนคติ
- ๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ ๔
- ๒.๗ บริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก
- ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ การบริหารสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นสถานที่ให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกทุกคนในสังคม ทั้งที่เป็นสถานศึกษาของรัฐและสถานศึกษาของเอกชนที่จัดให้บริการทางการศึกษา โดยมีนักการศึกษาที่ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาไว้ดังต่อไปนี้

สมศักดิ์ ศรีมานิชย์ ให้ความหมายว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้อำนาจสองประการ คืออำนาจหน้าที่ของตำแหน่ง (functional authority) หรืออำนาจที่เกิดมาจากความดีงามที่มีในตัว จัดองค์ประกอบในการบริหารให้เกิดการประสานกันเพื่อจัดการศึกษาในสถานศึกษา^๑

พนัส หันนาคินทร์ ให้ทัศนะ ไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจของผู้บริหารที่จะต้องบริหารงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายและการบริหารสถานศึกษาแตกต่างจากการบริหารธุรกิจซึ่งหวังผลเรื่องกำไร ส่วนการบริหารสถานศึกษามุ่งหวังที่จะพัฒนาคนให้มีคุณภาพ^๒

วิโรจน์ สารรัตนะ กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กรโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารที่มีความสามารถจะต้องใช้ทักษะทางการบริหารแสดงบทบาท

^๑สมศักดิ์ ศรีมานิชย์, การมัธยมศึกษา, (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๔๘.

^๒พนัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑), หน้า ๗

หน้าที่โดยต้องเข้าใจสภาพแวดล้อมขององค์กร สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน องค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยต้องมีจริยธรรมทางการบริหารที่ดีด้วย^๓

จัทธานี สงวนนาม กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายหลักคือ นักศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร กล่าวคือมีลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนเก่ง เป็นคนดีและมีความสุข งานวิชาการจะเป็นงานที่ทำให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์หลักโดยตรง^๔

สุนีย์ ทองท่อ ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึงกิจกรรมต่างๆ ภายใต้การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งดำเนินการนั้นๆ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการบริหารสถานศึกษา และรูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เกิดประสิทธิภาพ^๕

หวน พินรุพันธ์ กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกในสังคมทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพความรู้ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้ค่านิยมตรงกันกับความต้องการทางสังคมโดยอาศัยกระบวนการควบคุมสิ่งแวดล้อมของสังคมที่ดำรงชีวิตอยู่^๖

ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์ ได้ให้ความหมายว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการนำแนวนโยบายของรัฐ ที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษามาสู่การปฏิบัติให้บรรลุผลตามความมุ่งหมาย^๗

เมธี ปิลันธนานนท์ ได้กล่าวถึงทฤษฎีการบริหารตามทฤษฎีของเกดล์และกิวบา ด้านบุคลามิตีว่า บุคลามิตี อันประกอบด้วยบุคคลที่มีบุคลิกภาพต่างๆ เช่น เจตคติ การรับรู้อารมณ์จิตใจของบุคคลและความต้องการของบุคคลเป็นต้น บุคคลที่ปฏิบัติงานในสถาบันย่อมมีบุคลิกภาพต่างกัน และนี่เองเป็นเหตุให้บุคคลในองค์กรหรือสถาบันมีความต้องการของแต่ละบุคคล ไม่เหมือนกันและต้องการสิ่งที่บำบัดความต้องการของคนต่างชนิดกันมากน้อยต่างกันผลของการบริหารจะดีหรือไม่ดีอย่างไรก็จะออกมาเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้^๘

^๓วิโรจน์ สารัตตนะ, การบริหารการศึกษานโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการบรรลุผล, (กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

^๔จัทธานี สงวนนาม, ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา, (กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๔๐.

^๕สุนีย์ ทองท่อ, ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา, สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, ๒๕๔๘).

^๖หวน พินรุพันธ์, การบริหารโรงเรียน, (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๘), หน้า ๓.

^๗ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์, การบริหารและการนเทศการศึกษา, (สงขลา: เทพการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๙๘.

^๘เมธี ปิลันธนานนท์, การบริหารการศึกษา, (กรุงเทพฯ: พิกซ์อักษร, ๒๕๓๓), หน้า ๑๓.

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันจะรับรู้และเข้าใจข้อมูล และข่าวสารที่ต่างกัน^๙

ธีระ รุญเจริญ ได้กล่าวไว้ว่าผู้บริหารโรงเรียนคือ ผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าของครู อาจารย์ และใช้ความรู้ความสามารถดำเนินงานของโรงเรียนให้บรรลุสำเร็จ^{๑๐}

เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของหัวหน้าสถานศึกษาดังนี้

๑) เป็นผู้นำทางการศึกษา ซึ่งอาจกระทำในลักษณะดังนี้

- ๑.๑) รับผิดชอบในความก้าวหน้าทางวิชาชีพตน
- ๑.๒) ร่วมเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพตน
- ๑.๓) รู้จักผลิตและใช้งานวิจัยเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา
- ๑.๔) ถือว่าจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาอยู่เหนือกว่าจุดมุ่งหมายตน
- ๑.๕) รู้จักใช้คนให้ถูกงาน
- ๑.๖) เป็นผู้มีจริยธรรม
- ๑.๗) มีความเชื่อมั่นและเชื่อในศักดิ์ศรีของเพื่อนร่วมงาน
- ๑.๘) รู้จักวิธีและขอคำปรึกษาจากผู้อื่น
- ๑.๙) ห่วงใยในสวัสดิภาพของเพื่อนร่วมงาน
- ๑.๑๐) ศรัทธาในอาชีพของตน

๒) สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน เพราะสถานศึกษาเป็นสถาบันที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นหัวหน้าสถานศึกษาต้องจัดและให้บริการแก่สังคม เพื่อสังคมจะได้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือโรงเรียน

๓) เป็นผู้ดำเนินการจัดหาเครื่องมือการสอนและการวิจัย จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกกระบวนการเรียนการสอน รวมทั้งสนใจในงานวิจัยใหม่ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาการเรียนการสอน

๔) รู้จักประเมินผลงานของตนเองหัวหน้าสถานศึกษาที่ชาญฉลาดจะหมั่นวิเคราะห์ตนเองว่าขณะนี้ตนเองมีจุดเด่น จุดด้อยอะไรบ้างและเมื่อทราบแล้วก็จะคอยปรับปรุงเพิ่มส่วนที่บกพร่องเสริมจุดเด่นให้เข้มแข็งขึ้น^{๑๑}

ภิญโญ สาร ได้สรุปไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทำหน้าที่ในการบริหารงาน ๘ ประการดังต่อไปนี้

^๙ธงชัย สันติวงษ์, *การบริหารงานบุคคล*, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕), หน้า ๔๓๐.

^{๑๐}ธีระ รุญเจริญ, *การเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา*, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๕), หน้า ๑๔๖.

^{๑๑}เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, *พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา*, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๗), หน้า ๑๗๙-๑๘๓.

- ๑) งานการสอนและพัฒนาหรือใช้หลักสูตร
- ๒) งานบริหารกิจการนักเรียน
- ๓) งานความสัมพันธ์กับชุมชน
- ๔) งานบุคลากรในโรงเรียน
- ๕) งานอาคารสถานที่และบริเวณ
- ๖) งานจัดองค์การและโครงสร้างของโรงเรียน
- ๗) งานธุรการและการเงิน
- ๘) งานประเมินผลการปฏิบัติงาน^{๑๒}

แคมป์เบลล์ ได้ให้เสนอแนะว่าภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษามี ๖ ด้านคือ

๑) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยผู้บริหารจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้ คือ ศึกษา รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชน ทำแผนงานและโครงการกิจกรรมที่จะร่วมมือกับชุมชนให้บริการชุมชนทางด้านต่างๆ เช่น ด้านข่าวสาร ด้านส่งเสริมสุขภาพอนามัย ด้านส่งเสริมอาชีพ ด้านนันทนาการ ด้านอาคารสถานที่ วัสดุและครุภัณฑ์ รวมทั้งการเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน ซึ่งจะดำเนินการคือ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนและให้ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น

๒) งานวิชาการ ผู้บริหารจะต้องดำเนินการเพื่อให้มีการรวบรวมและจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับวิชาการมีการทำแผนงานและโครงการของการเรียนการสอนมีการจัดตารางสอน โดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่เหมาะสม มีการจัดครูเข้าสอนโดยจัดให้ตรงตามวุฒิหรือประสบการณ์และจัดครูเข้าสอนแทนตามความเหมาะสม มีการพัฒนาการเรียนการสอน คือส่งเสริมการใช้วิธีการสอนแบบต่างๆ จัดบรรยากาศส่งเสริมทางด้านการเรียนการสอน จัดสอนซ่อมเสริม จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอน จัดวิธีการพัฒนาครูทางด้านวิชาการให้มีคุณภาพและมีการวัดและประเมินผลการเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

๓) งานกิจการนักเรียน ผู้บริหารควรจะเป็นผู้นำในการจัดการเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องต่างๆ ดังนี้ การบริหารกิจการนักเรียน และการจัดรูปองค์การของนักเรียน ระเบียบและทะเบียนต่างๆ การจัดบริการให้แก่นักเรียน และการควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยของนักเรียน

๔) การบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับงานด้านนี้เป็นอย่างมาก เพราะความสำเร็จหรือล้มเหลวของสถานศึกษาส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับการบริหารงานบุคคล ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรพิจารณาการบริหารงานบุคคลดังต่อไปนี้คือ นโยบายของการบริหารบุคคล การมอบหมายงานให้บุคลากรทำการนิเทศงานและการประเมินผลประสิทธิภาพของการสอน

๕) อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ การจัดโปรแกรมการเรียนการสอน และการบริการนักเรียน จำเป็นต้องใช้สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ผู้บริหารควรสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนอาคารสถานที่ การพัฒนาและบำรุงรักษาอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์เพื่อช่วยในการเรียนการสอน

^{๑๒} ภิญญู สาร, **หลักการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซต, ๒๕๒๖), หน้า ๑๗๒-๑๗๓.

๖) การเงินและงานธุรการ งานด้านนี้เป็นส่วนสำคัญยิ่งในการส่งเสริมการเรียนการสอน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะให้ความสนใจงานทางด้านนี้ ซึ่งได้แก่ การทำงานประมาณการใช้จ่าย ตามแบบแผนทางราชการ งานสารบรรณ งานประชาสัมพันธ์และงานพัสดุครุภัณฑ์

ผู้บริหารสถานศึกษามีภารกิจหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาทั้ง ๖ ด้านดังกล่าวให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การบริหารสถานศึกษาเป็นงานสำคัญ ผู้บริหารต้องมีศาสตร์และศิลป์มีความรู้อย่างดีในบทบาทหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่องานในตำแหน่งนี้ และการที่ผู้บริหารจะมีความสามารถในการปฏิบัติงานให้เป็นตามอุดมคติได้นั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องมีจิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เพราะจะต้องเผชิญกับอิทธิพลต่างๆ และจะต้องโน้มน้าวจิตใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ประพฤติปฏิบัติตามหรือตัดสินใจในสิ่งที่ชอบ ผู้บริหารจะต้องใช้ความพยายามในทุกวิถีทางที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเองด้วยวิธีการต่างๆ อยู่ตลอดเวลาให้มีจิตใจเข้มแข็งและมีความแนบเนียนในการติดต่อกับคนอื่น^{๑๓}

สรุปได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาคือ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารสถานศึกษา มีความเป็นผู้นำตัดสินใจอย่างเด็ดขาด รวดเร็ว มีจิตใจที่เข้มแข็งอดทนต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถควบคุมอารมณ์ได้ มีความรู้ความรอบคอบในการบริหารงานทุกๆ ด้าน รู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับงานที่ทำมีศาสตร์และศิลป์เสียสละมีน้ำใจต่อลูกน้อง รวมถึงการรู้จักใช้หลักทฤษฎี หลักธรรม แนวคิด ปรัชญา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา อีกทั้งยังต้องมีการพัฒนาตนเองแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนาบุคลากรและสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาต่อไป

๒.๒ แนวคิดในการจัดการศึกษา

๒.๒.๑ ความหมายของการจัดการศึกษา

การศึกษามีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์และสังคมช่วยพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ เสริมสร้างสติปัญญาเป็นแนวทางในการเลี้ยงชีพที่สุจริตและเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพของประเทศชาติซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้านคำว่า การจัดการศึกษานั้นได้นักวิชาการให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้การฝึกการอบรมการสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

“การศึกษาขั้นพื้นฐาน” หมายความว่า การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

^{๑๓}Campbell, R. F, *Introduction to Education*, (Boston MA : Allyn and Bacon, 1978), pp.

“การศึกษาตลอดชีวิต” หมายความว่า การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต^{๑๔}

สุภาพร ราชากรกิจ กล่าวว่า การจัดการศึกษาเป็นการจัดการเรียนรู้ สาระความรู้ ทักษะ และแนวทางการปฏิบัติคนที่เหมาะสมในสังคม การศึกษาจึงมุ่งพัฒนาตั้งแต่เด็กอย่างต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต^{๑๕}

ปรัชญา เวสารัชช กล่าวว่า การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา

คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติโดยคาดหวังว่าคนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพและอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์^{๑๖}

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษา คือการวางแผนอย่างมีเป้าหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้แก่ผู้เรียน มีการจัดเตรียมการสอนอย่างมีทักษะ มีกระบวนการที่เป็นขั้นตอนโดยครูผู้สอนเพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เกิดความเจริญงอกงามในตัวผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์-จิตใจ สังคมและร่างกาย เพื่อพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒.๒.๒ แนวคิดในการจัดการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ระบุว่า ครู ผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องสนับสนุนผู้เรียน โดยแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเองเห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องความขัดแย้งทางความคิดและการกระทำของตัวบุคคล องค์กรและสังคมเน้นการ

^{๑๔}กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ.๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๓), หน้า ๒.

^{๑๕}สุภาพร ราชากรกิจ, การประถมศึกษา, ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์, (สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๓๗).

^{๑๖}ปรัชญา เวสารัชช, ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร: ประมวลสาระ, กรุงเทพฯ: ม.ป.ท. (อัสสัม, ๒๕๔๔).

เรียนรู้เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์หาทางแก้ไขโดยเฉพาะศาสนาและวัฒนธรรมเป็นกรณีพิเศษโดยการเรียนรู้ในสาระต่างๆ นั้นผู้สอนต้องจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- ๑ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย
- ๒ ต้องคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง
- ๓ ควรใช้รูปแบบหรือวิธีการที่หลากหลาย
- ๔ เน้นการเรียนการสอนตามสภาพจริง
- ๕ การเรียนรู้ด้วยตนเอง
- ๖ การเรียนรู้ร่วมกัน
- ๗ การเรียนรู้จากธรรมชาติ
- ๘ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
- ๙ การเรียนรู้แบบบูรณาการ
- ๑๐ การเรียนรู้คู่คุณธรรม
- ๑๑ ใช้กระบวนการจัดการ
- ๑๒ ใช้กระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
- ๑๓ ใช้กระบวนการคิดและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
- ๑๔ ใช้การบูรณาการเนื้อหาและกระบวนการต่างๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ในลักษณะรวม^{๑๗}

นวลจิตต์ เขาวงกิตพงศ์ และคณะ “การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเกิดขึ้นจากพื้นฐานความเชื่อที่ว่า การจัดการศึกษามีเป้าหมายสำคัญที่สุด คือการจัดการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาตนเองสูงสุดตามกำลังหรือศักยภาพของแต่ละคน แต่เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งด้านความต้องการ ความสนใจความถนัด และยังมีทักษะพื้นฐานอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้ในการเรียนรู้อันได้แก่ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน เขียน ความสามารถทางสมอง ระดับสติปัญญาและการแสดงผลของการเรียนรู้ออกมาในลักษณะที่ต่างกัน จึงควรมีการจัดการที่เหมาะสมในลักษณะที่แตกต่างกัน ตามเหตุปัจจัยของผู้เรียนแต่ละคน และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกลไกของการจัดการนี้ คือครูแต่จากข้อมูลอันเป็นปัญหาวิกฤติทางการศึกษา และวิกฤติของ

^{๑๗} กระทรวงศึกษาธิการ, การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลี, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๒), หน้า ๑๒. อ้างใน พระสมุห์ประยูร โหมสโก (จัน เขียว), ทศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา เขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๗.

ผู้เรียนที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่า ครูยังแสดงบทบาทและทำหน้าที่ของตนเองไม่เหมาะสม จึงต้องทบทวนทำความเข้าใจ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤติทางการศึกษาและวิกฤติของผู้เรียนต่อไป”^{๑๘}

สมิทร คุณากร ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกระบวนการประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เช่น การจัดครูเข้าสอน การจัดตารางสอนเป็นต้น ผู้บริหารควรแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดตารางสอนไว้เป็นบุคลากรหลักอย่างน้อย ๒ คน และขอบุคลากรจากแต่ละหมวดวิชามาช่วยจัดโดยผลัดเปลี่ยนกันตามความเหมาะสม เพื่อให้ครูในหมวดวิชาต่างๆ มีประสบการณ์ในการจัดตารางสอน โดยกำหนดระยะเวลาให้เสร็จสิ้นก่อนเปิดภาคเรียนแต่ละภาคเพื่อครูจะได้รู้ว่ามีหน้าที่สอนในรายวิชาใด ระดับชั้นที่สอนและเตรียมแผนการสอนได้ทัน^{๑๙}

สวัสดี สายประสิทธิ์, มงคล สำอางและสมบุญ วัฒนวรพงษ์ ได้กล่าวว่าการเรียนหมายถึงกระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งจะทำให้เกิดผลของการเรียนรู้ในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ส่วนการสอน หมายถึง ความพยายามของบุคคลหนึ่งหรือหลายๆ คนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้^{๒๐}

บุญมี เณรยอด ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การนำเอาหลักสูตรที่กำหนดไว้มาปฏิบัติให้ได้ผลสัมฤทธิ์ ผลที่ได้จากการเรียนการสอนของผู้บริหารโรงเรียนจะเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นความสำเร็จในการดำเนินการของโรงเรียน^{๒๑}

กิตติมา ปรีดีติลล กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน ควรจัดความรู้และคุณสมบัติอื่นๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เนื้อหาที่สอนควรยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพของท้องถิ่นและความสนใจของผู้เรียน ได้แก่ การจัดการเรียน การจัดทำตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอนการจัดแบบเรียน การจัดห้องสมุดและการจัดทำคู่มือครู^{๒๒}

^{๑๘} นวลจิตต์ เขาวงกตพิงศ์, ผศ.ดร.,และคณะ, การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร (ประมวลการสอน), (มีนาคม, ๒๕๔๕), หน้า ๕.อ้างใน พระสมุห์ประยูร โสโก (จัน เข้ว), ทศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา เขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๘.

^{๑๙} สมิทร คุณากร, หลักสูตรและการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์นิตยสยาม, ๒๕๒๓), หน้า ๑๓๕.

^{๒๐} สวัสดี สายประสิทธิ์, มงคล สำอาง, และสมบุญ วัฒนวรพงษ์, คู่มือสอบและปฏิบัติราชการตำแหน่งครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ หัวหน้าการประถมศึกษา อำเภอ/กิ่งอำเภอ ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด และผู้ช่วยทุกตำแหน่ง, (กรุงเทพมหานคร: มิตรสัมพันธ์กราฟฟิคอาร์ต, ๒๕๓๕), หน้า ๕๙๔.

^{๒๑} บุญมี เณรยอด, การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครูสภา, ๒๕๒๙), หน้า ๑๕๗.

^{๒๒} กิตติมา ปรีดีติลล, การบริหารและนเทศการศึกษาเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒนการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๖๑.

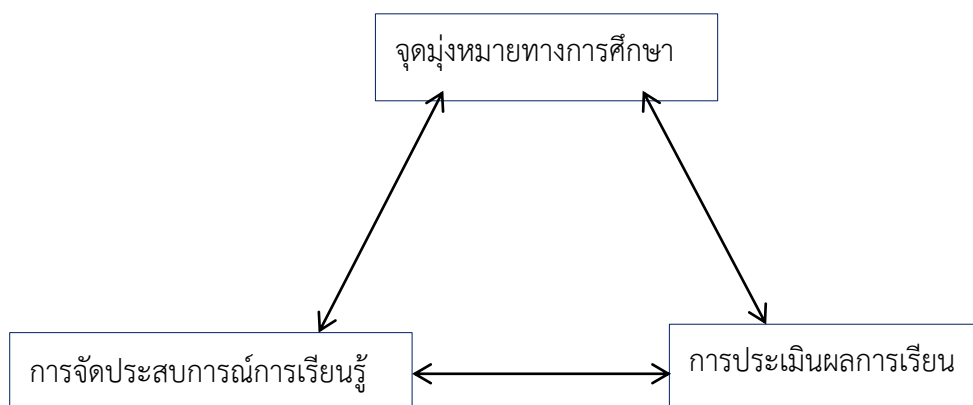
มณีวรรณ นามโสม ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียน การพัฒนาการของนักเรียนมีแนวทางการจัดการศึกษาดังนี้

๑. การพัฒนาทักษะทางกายอาจถือได้ว่านักเรียนสามารถเรียนรู้ได้จากเพื่อน สำหรับโรงเรียนนั้นควรจะทำหน้าที่ฝึกทักษะทางกายต่างๆ ให้แก่ผู้ที่มีปัญหาเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การให้เรียนรู้ในกลุ่มที่มีความสามารถเท่าเทียมกันเพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิดหวังในความสามารถของตนเอง

๒. การจัดการศึกษาในวัยนี้ ถ้าหากนักเรียนได้พัฒนาตนเองได้เหมาะสมแล้วจะทำให้เขาเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี ดังนั้นการสอนเกี่ยวกับสุขนิสัยจึงควรทำอย่างสม่ำเสมอและควรจะใช้กิจกรรมการกีฬาเข้ามาช่วย

๓. โรงเรียนจะได้เป็นสถานที่ที่นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองในเรื่องการรวมกลุ่ม เพราะได้พบปะเพื่อนฝูงไม่ว่าครูจะสนใจกับพัฒนาการของนักเรียนหรือไม่ก็ตามนักเรียนจะมีโอกาสพัฒนาตนเองโดยอาศัยกระบวนการคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูงของเขาครูที่มีความสามารถในการปกครองนักเรียนมักจะใช้กระบวนการปฏิบัติงานต่างๆ อย่างได้ผลโรงเรียนจะทำหน้าที่เพียงแค่สนับสนุนหรือแก้ไขจุดบกพร่องบางประการที่พบในตัวนักเรียนเท่านั้น^{๒๓}

ผดุงชัย ภูพัฒน์ ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๓ ประการ ได้แก่ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์ดังภาพ

แผนภาพที่ ๒.๑ แสดงองค์ประกอบในการจัดการศึกษาของ ผดุงชัย ภูพัฒน์, ๒๕๕๗.

ซึ่งในการจัดการศึกษานั้นจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ทางการศึกษา เพื่อช่วยกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์หลังจากได้รับการเรียนการสอน โดยยุทธศาสตร์ทางการศึกษาจะ

^{๒๓}มณีวรรณ นามโสม, “การประเมินโครงการการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๓๘).

เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ และการเป็นแนวทางในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ส่วนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะเป็นกิจกรรมที่พยายามตอบสนองให้เกิดผลลัพธ์ตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้และความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายทางการศึกษา รวมทั้งให้กรอบของการประเมินผลการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันการประเมินผลการเรียนรู้จะช่วยเป็นสารสนเทศย้อนกลับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมและประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งช่วยตัดสินผลการเรียนที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาหรือไม่และมากน้อยเพียงใด สารสนเทศที่ได้จากการประเมินผลการเรียนรู้จะช่วยปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนากระบวนการทางการศึกษาให้มีความเหมาะสมและอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นไป

แนวทางการจัดการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ครูถือเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในแต่ละวิชาหรือแต่ละหน่วยของการเรียนรู้ ครูมีบทบาทสำคัญทั้งในขั้นเตรียมการ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นประเมินและขั้นใช้ผลการประเมิน

๑. ขั้นเตรียมการ

๑.๑ เตรียมตัวผู้สอน

- ศึกษาค้นคว้าจนเป็นแหล่งความรู้ (resource person)
- พัฒนาทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- ปรับบุคลิกลักษณะให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

๑.๒ เตรียมกิจกรรมการเรียนรู้

- วางแผนกิจกรรมการเรียนรู้
- กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ สถานการณ์ (สภาพจริง ชีวิตประจำวัน)
- แผนกิจกรรมเน้นกระบวนการคิด
- เตรียมวัสดุอุปกรณ์ แหล่งวิทยาการ

๑.๓ เตรียมตัวผู้เรียน

- ตรวจสอบและพัฒนาความรู้/ทักษะพื้นฐานที่จำเป็น
- พัฒนาบุคลิกลักษณะให้เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกัน

๒. ขั้นดำเนินกิจกรรม

ผู้สอนทำหน้าที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน กระตุ้น ส่งเสริม อำนวยความสะดวกและแนะนำ (ไม่ใช่ชี้นำ)

๒.๑ ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ดังกล่าว

ครูถ่ายทอดมโนทัศน์เบื้องต้นที่จำเป็นเริ่มจากสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ จากง่ายไปยากใกล้ตัวไปสู่ไกลตัวสร้างความต้องการที่จะศึกษาเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถคิดได้ว่าต้องการอะไรและควรจะต้องทำอย่างไร จึงจะได้เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการ

๒.๒ ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการแสวงหาความรู้ในเรื่องนั้น
ครูควรส่งเสริมทักษะกระบวนการ ไม่ใช่เน้นเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ครูช่วยแนะนำแนวทางและแหล่ง
ความรู้

๒.๓ ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่
ทักษะใหม่ และบูรณาการเข้ากับความรู้ ทักษะเดิม

๒.๔ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
อย่างอิสระตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้วิธีการนำความรู้และทักษะใช้แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม
กับสถานการณ์และบุคคลในสังคม

๓. ชั้นประเมินผล

การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้
ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามจุดประสงค์เพื่อให้
บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สะท้อนสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ
ผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ การวัดและประเมิน
การเรียนรู้เป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลและสารสนเทศที่แสดง
พัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนครูผู้สอนสามารถทำการวัดและ
ประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ตลอดเวลาในลักษณะที่ผสมผสานสอดแทรกอยู่ในกิจกรรมการเรียน
การสอน โดยสามารถทำการประเมินผู้เรียนทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มอย่างเป็นทางการและไม่
เป็นทางการ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยบุคคลหลายฝ่าย ทั้งตัวผู้เรียนเอง เพื่อน ผู้ปกครอง และ
ครูผู้สอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องอยู่บนหลักการพื้นฐาน ๒ ประการ คือ

๓.๑ ช่วงเวลาของการประเมิน

ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาหรือรายหน่วยการเรียนรู้ ผู้สอนสามารถประเมิน
ผู้เรียนได้ตลอด ๓ ช่วงเวลา คือ ก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียนการสอนและหลังการเรียน
การสอน

๓.๒ วิธีการประเมิน

กระบวนการวัดและประเมินควรสอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ รูปแบบการประเมินที่สามารถนำมาใช้ได้ เช่น การประเมินตามสภาพจริง (authentic
assessment) การประเมินภาคปฏิบัติ (performance assessment) การใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio)^{๒๔}

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ในมาตรา ๔ ได้ให้ความหมายของ
การศึกษาว่า “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงาม ของบุคคลและ
สังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง
ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้
และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

^{๒๔} ผดุงชัย ภูพัฒน์, แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.teched.rmutp.ac.th> [๘ มิ.ย. ๒๕๕๗].

ในพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้แสดงความมุ่งหมายและหลักการเพื่อเป็นหลักยึดในการจัดการศึกษาของประเทศไว้ในหมวดที่ ๑ มาตรา ๘ และ ๙ ดังนี้

มาตรา ๘ การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ (๑) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (๒) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (๓) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

มาตรา ๙ การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

(๑) มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

(๒) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๓) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา

(๔) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(๕) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

(๖) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น จะเห็นได้ว่าอุดมการณ์สำคัญในการจัดการศึกษาของชาติ คือการจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้โดยมีหลายส่วนงานเป็นกำลังในการส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาสำหรับแนวทางในการจัดการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาได้วางแนวทางในการจัดการศึกษาของชาติไว้ในหมวด ที่ ๔ มาตราที่ ๒๒ – ๓๐ ดังนี้

หมวด ๔ แนวการจัดการศึกษา

มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา ๒๓ การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

(๑) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคมได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลกรวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๒) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

(๓) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

(๔) ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

(๕) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข
 มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ
 ดังต่อไปนี้

(๑) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดย
 คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

(๒) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้
 มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

(๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็นทำ
 เป็นรักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

(๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน
 รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่พึงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

(๕) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก
 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่ง
 ของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและ
 แหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

(๖) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา
 ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

มาตรา ๒๕ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุก
 รูปแบบได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์
 อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การค้าและนันทนาการ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้
 อื่นอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

มาตรา ๒๖ ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน
 ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียนการร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการ
 เรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษาให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่
 หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อและให้นําผลการประเมินผู้เรียนตามวรรคหนึ่งมาใช้
 ประกอบการพิจารณาด้วย

มาตรา ๒๗ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
 ขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทยความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
 ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์
 ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึง
 ประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

มาตรา ๒๘ หลักสูตรการศึกษาระดับต่างๆ รวมทั้งหลักสูตรการศึกษาสำหรับบุคคลตาม
 มาตรา ๑๐ วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ต้องมีลักษณะหลากหลายทั้งนี้ให้จัดตามความเหมาะสม
 ของแต่ละระดับโดยมุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลให้เหมาะสมแก่วัยและศักยภาพสาระของ
 หลักสูตร ทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด
 ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม สำหรับหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษา

นอกจากคุณลักษณะในวรรคหนึ่งและวรรคสองแล้วยังมีความมุ่งหมายเฉพาะที่จะพัฒนาวิชาการวิชาชีพขั้นสูงและการค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา ๒๙ ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา ๓๐ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา^{๒๕}

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ และนโยบายด้านการศึกษารัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภาต่างมีอุดมการณ์และหลักการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษาพัฒนาคนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่พึงประสงค์ อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาสร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรมและวัฒนธรรมเป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวงมุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็กปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่าการศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนสามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติเพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาดังกล่าวจึงได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ ๓ มาตรฐานและ ๑๑ ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ ๑ คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

มาตรฐานที่ ๒ แนวการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ ๓ แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

มาตรฐานที่ ๑ คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก
คนไทยเป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข

เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น “คนเก่ง คนดีและมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัยพัฒนาคนตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพทรง

^{๒๕}กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ , (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๓), หน้า ๔ และ ๘-๑๐.

ตามความต้องการทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะคุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ตัวบ่งชี้

๑.๑ กำลังกายกำลังใจที่สมบูรณ์

๑.๑.๑ คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโต อย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

๑.๒ ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคม

๑.๒.๑ คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง

๑.๒.๒ คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้สังคม

๑.๓ ทักษะการเรียนรู้และปรับตัว

๑.๓.๑ คนไทยสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองรักการเรียนรู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

๑.๓.๒ คนไทยสามารถปรับตัวได้มีมนุษยสัมพันธ์ดีและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

๑.๔ ทักษะทางสังคม

๑.๔.๑ คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและสังคมมีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

๑.๔.๒ คนไทยมีความรับผิดชอบเข้าใจ ยอมรับและตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันสามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมโลกโดยสันติวิธี

๑.๕ คุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

๑.๕.๑ คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริตใจสุจริตและมโนสุจริต

๑.๕.๒ คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นคนไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทยและปฏิบัติตามตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดีเป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

มาตรฐานที่ ๒ แนวการจัดการศึกษา

จัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐานการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียนเป็นแบบอย่างที่ดีได้ฝึกการคิดได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลายตรงตามความต้องการและมีความสุขในการเรียนรู้ ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้เรียนเป็นรายบุคคลเตรียมการสอนและสื่อที่ผสมผสานความรู้สากลกับภูมิปัญญาไทย จัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและพัฒนาความคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์

ความสำเร็จของการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญขึ้นอยู่กับ

๑. ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ผู้เรียน ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร ผู้ปกครองและสมาชิกชุมชน

๒. ปัจจัยด้านการบริหาร ได้แก่ หลักการบริหารจัดการและหลักธรรมาภิบาล

ตัวบ่งชี้

๒.๑ การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ

๒.๑.๑ มีการจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้เรียนทุกระบบ สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

๒.๑.๒ ผู้เรียนมีโอกาส สามารถเข้าถึงหลักสูตรต่างๆ ที่จัดไว้อย่างทั่วถึง

๒.๑.๓ องค์กรที่ให้บริการทางการศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ที่มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

๒.๑.๔ มีการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้และการให้บริการ เทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

๒.๒ มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

๒.๒.๑ ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ

๒.๒.๒ ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม มีความพึงพอใจในการทำงานและผูกพันกับงานมีอัตราการออกจากงานและอัตราความทำผิดวินัยลดลง

๒.๒.๓ มีแนวโน้มในการรวมตัวจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะกลุ่มและติดตามการดำเนินงานของบุคลากรและสถานศึกษา ตลอดจนการส่งสมองค์ความรู้ที่หลากหลาย

๒.๓ มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

๒.๓.๑ องค์กร ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสภาพท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน

๒.๓.๒ ผู้รับบริการผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการจัดบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา

๒.๓.๓ มีการกำหนดระบบประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและสามารถรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกได้

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งความรู้ การสร้างวิถีการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง

การเรียนรู้ ความรู้ นวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาสู่สังคมแห่งความรู้ การส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะเข้าถึงปัจจัย และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม จะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพและขีดความสามารถของคนไทยในการพัฒนาประเทศรวมทั้งการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

ตัวบ่งชี้

๓.๑ การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

๓.๑.๑ สถานศึกษาร่วมมือกับบุคลากรและองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับร่วมจัดปัจจัยและกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนและให้บริการวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคนในชุมชน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและคนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๓.๑.๒ ชุมชนเป็นที่ตั้งขององค์กรที่มีบริการทางการศึกษามีสถานภาพเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้มีความปลอดภัยลดความขัดแย้งมีสันติสุขและมีการพัฒนาก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

๓.๒ การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไกการเรียนรู้

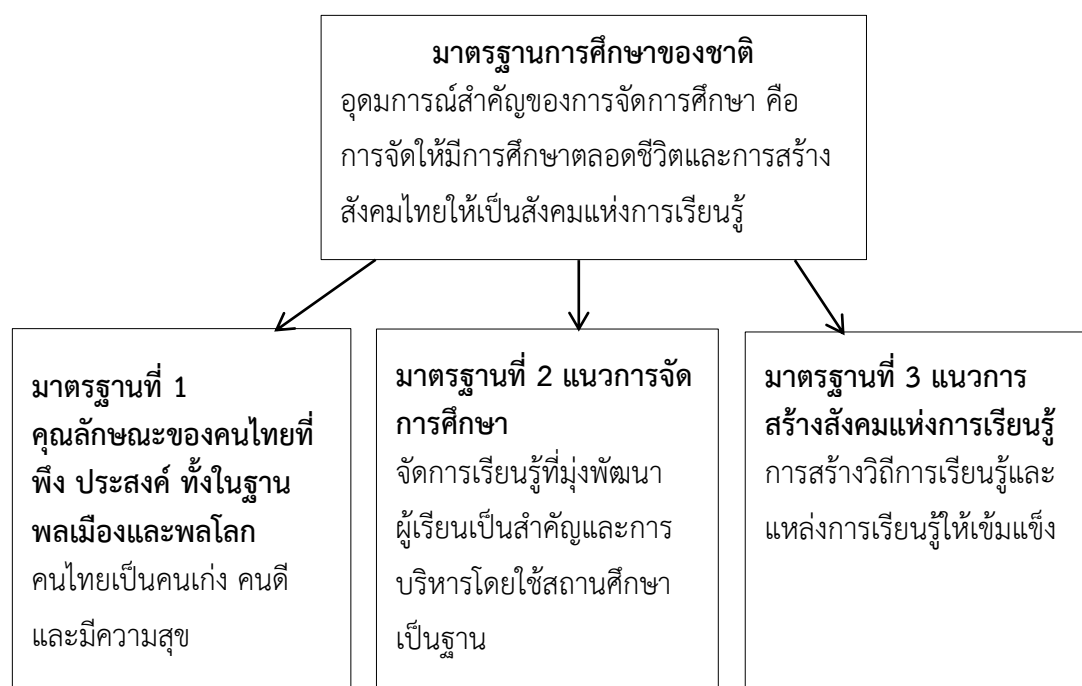
๓.๒.๑ ศึกษาวิจัย สำรวจ จัดหาและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ

๓.๒.๒ ระดมทรัพยากร (บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาและอื่นๆ) และความร่วมมือจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการสร้างกลไกการเรียนรู้ทุกประเภทเพื่อให้คนไทยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง

๓.๒.๓ ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และการพัฒนาประเทศ

๓.๓ การสร้างและจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคม

๓.๓.๑ ครอบครัว ชุมชน องค์กรทุกระดับและองค์กรที่จัดการศึกษามีการสร้างและใช้ความรู้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

แผนภาพที่ ๒.๒ แสดงการสรุปสาระสำคัญของมาตรฐานการศึกษาของสภาการศึกษา, ๒๕๕๗.

การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปูทางฝัง ความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาความรู้ความสามารถ

ของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่า การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ^{๒๖}

สรุปแนวคิดในการจัดการศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน โดยครูผู้สอนอย่างมีระบบขั้นตอนและวิธีการ ในการจัดการศึกษานั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมและผลักดันในการจัดการศึกษา โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้การจัดการศึกษานั้นบรรลุเป้าหมาย ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง คิดเป็น ทำเป็น เป็นคนดี คนเก่ง และมีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างเหมาะสมกับวัย สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

๒.๓ ความสำคัญของการศึกษา

ในสังคมปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เข้าสู่ยุคที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อผู้คน สังคมไร้พรมแดนดังเช่น ในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ จะมีการเปิดประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศและประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในกลุ่มประเทศอาเซียน มีผู้คนมากมายจากต่างแดนที่จะเข้ามาในประเทศไทย ในขณะที่คนไทยก็ไปในต่างประเทศเช่นเดียวกัน ดังนั้นความรู้และความสามารถทางด้านภาษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากในอนาคต ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาดังต่อไปนี้

พณม พงษ์ไพบูลย์ ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษา คือการสร้างคนให้มีความรู้ ความสามารถมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นมีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบการทำงานอาชีพได้ การศึกษาช่วยให้คนเจริญงอกงาม ทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม การศึกษาจึงเป็นความจำเป็นของชีวิตอีกประการหนึ่ง นอกเหนือจากความจำเป็นด้านที่อยู่อาศัย อาหารเครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่ ๕ ของชีวิตเป็นปัจจัยที่จะช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ด้านของชีวิตและเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของชีวิตในโลกที่มีกระแสความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบให้วิถีดำรงชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกันการศึกษายังมีบทบาทและความจำเป็นมากขึ้นด้วย การศึกษาที่จะช่วยให้ทุกคนมีชีวิตที่ดีมีความสุขจะต้องมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

๑. เป็นการศึกษาที่ให้ความรู้ และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นอย่างเพียงพอ เช่น ความรู้และทักษะทางด้านภาษา การคิดคำนวณ ความเข้าใจหลักการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นต้น สภาพปัจจุบัน มีความจำเป็นต้องสนับสนุนให้ทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย ๑๒ ปี จึงจะเพียงพอกับความต้องการและความจำเป็นที่จะยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

^{๒๖} สภาการศึกษา, มาตรฐานการศึกษาของชาติ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.aritc.nsruc.ac.th/qa/sar52/Reference/1-1.1-NSRU-AC-12.pdf> [๑๔ มิ.ย. ๒๕๕๗].

๒. การศึกษาทำให้คนเป็นคนฉลาดเป็นคนมีเหตุผลคิดเป็นแก้ปัญหาเป็นและรู้จักวิธีแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองและเพื่อการทำงานอาชีพ

๓. การศึกษาต้องสร้างนิสัยที่ดีงาม ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยเฉพาะนิสัยรักการเรียนรู้และนิสัยอื่นๆ เช่น ความเป็นคนซื่อสัตย์ ขยัน อดทน รับผิดชอบ เป็นต้น

๔. การศึกษาต้องสร้างความมั่งคั่งทางร่างกายมีสุขภาพพลานามัยที่ดีรู้จักรักษาตนให้แข็งแรงปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บและสารพิษ

๕. การศึกษาต้องทำให้ผู้เรียนไม่เป็นคนเห็นแก่ตัวเห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวมให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในสังคมอยู่รวมกับผู้อื่นช่วยเหลือผู้อื่นช่วยสร้างสังคมที่สงบเป็นสุขรักษาสีงแวดล้อมให้ยั่งยืน

๖. การศึกษาต้องทำให้คนมีทักษะการทำงานอาชีพที่เพียงพอต่อการเข้าสู่การทำงานอาชีพรู้จักการประกอบอาชีพและรู้จักพัฒนาการทำงานอาชีพ

ทั้ง ๖ ประการนี้จึงเป็นพื้นฐานทางการศึกษาที่จำเป็นที่คนจะต้องได้รับรู้อย่างทั่วถึงทุกคน ถ้าทุกคนได้รับอย่างครบถ้วนเพียงพอจะทำให้เกิดทักษะลักษณะและนิสัยที่พึงประสงค์ได้ การศึกษาจึงไม่ใช่สิ่งจำเป็นเพียงสำหรับคนบางคน แต่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนทุกคนโดยเฉพาะผู้ที่ขาดความพร้อมในปัจจัยต่างๆ เพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพยิ่งมีความจำเป็นมากที่สุด คนที่ขาดความพร้อมต้องการการศึกษามาก มักเป็นกลุ่มคนที่ถูกลืมตลอดเวลา การศึกษาที่ได้รับก็มักเป็นบริการที่กระต่อนกระแท่น ไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ไม่พอแม้เพียงเพื่อดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัย ตรงข้ามกับผู้ที่มีความพร้อมพอจะช่วยตนเองได้ กลับได้รับบริการที่มีคุณภาพและปริมาณที่ดีกว่ามาก ดังจะเห็นได้จากสถานศึกษาในเมืองกับในชนบทที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจนในทุกๆ ด้าน ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้การศึกษานอกจากจะไม่สามารถสร้างความพร้อมที่เพียงพอกับผู้ต้องการแล้วยังส่งเสริมให้ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนแตกต่างกันมากขึ้นด้วย เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างชาติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับยุทธศาสตร์การศึกษาเสียใหม่ให้หันมาให้ความสำคัญกับคนยากจนคนเสียเปรียบและคนด้อยโอกาสให้มากขึ้นทรัพยากรของรัฐต้องนำมาใช้จ่ายเพื่อปรับปรุงบริการการศึกษา สำหรับคนยากจนให้ดีขึ้นเป็นพิเศษ ให้เพียงพอต่อการสร้างลักษณะนิสัยและความพร้อมที่จำเป็น ถ้าคนยากจน คนเสียเปรียบ คนด้อยโอกาสได้รับการศึกษาที่เหมาะสมและมีคุณภาพแล้วปัญหาต่างๆ ในบ้านเมืองก็จะลดน้อยลงไปด้วยปริยายและยังทำให้เขากลายเป็นกำลังสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างดีด้วย^{๒๗}

นายอัครอฟ โต๊ะซอ ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้นั้นเป็นสิ่งที่จำเป็นมากสำหรับทุกคน เพราะถ้าใครมีความรู้มากก็จะได้เปรียบในทุกๆ เรื่อง เราจึงจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ไม่ว่าจะเป็นวิชาทางด้านสามัญหรือในวิชาการทางด้านศาสนา ความรู้ในด้านสามัญนั้นมีมากมายหลายแขนงซึ่งวิชาต่างๆ เหล่านี้จะทำให้เท่าทันต่อเหตุการณ์บ้านเมืองและเท่าทันกับสิ่งที่โลกได้มีการพัฒนาไปและคนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญมากต่อวิชาการทางด้านสามัญ ความรู้และสิ่งต่างๆ เหล่านี้นั้นจะทำให้เรานี้มีเกียรติยศมีคณับหน้าถือตาเป็นที่รู้จักกันในสังคมนั้นๆ และเมื่อเรามีอำนาจมีพวกพ้องมากมาย ความ

^{๒๗} พนม พงษ์ไพบูลย์, การศึกษาคือปัจจัยที่ ๕ แห่งชีวิต ตอนที่ ๒, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://it.kmutnb.ac.th/thai/readnews.asp?id=501> [๒๒ ม.ค. ๒๕๕๘]

โลกก็จะเข้ามาครอบงำทำให้อยากได้สิ่งนั้นสิ่งนี้และก็จะเอามันมาด้วยการเอาเปรียบผู้อื่นที่มีความรู้ น้อยกว่ามันจึงทำให้สังคมมีแต่จะแย่ลงไปทุกที

ดังนั้นผู้ที่มีความรู้ควรที่จะต้องมีความรู้ด้วยและสิ่งสำคัญคือต้องมีความเที่ยงตรงในทุกๆเรื่อง แต่ความรู้ในด้านสามัญจะช่วยให้เราได้แค่โลกดุนยานี้เท่านั้น ถ้าคนๆนั้นยังขาดวิชาความรู้

ความรู้ในด้านวิชาการทางศาสนานั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะความรู้ทางด้านศาสนานั้นจะสามารถช่วยเราได้ในวันอาคิเราะห์ ซึ่งในวันนั้นจะไม่มีใครเลยที่จะสามารถช่วยเราได้ ใครที่ทำความชั่วไว้มากก็จะถูกลงโทษในนรกอย่างชนิดที่ว่าไม่มีใครเคยคาดคิดมาก่อน แต่ถ้าใครที่ทำความดีไว้มาก ก็จะได้รับสวรรค์เป็นสิ่งตอบแทน จะได้รับความสุขอย่างมากมายและผู้ที่มีความรู้เท่านั้น ที่จะสามารถรู้ได้ว่าจะทำอย่างไรที่จะนำพาตัวเองและครอบครัวของเขาเข้าไปสู่สวรรค์ของอัลลอฮ์ ได้

เมื่อมีความรู้เราจำเป็นต้องนำความรู้เหล่านี้ไปตักเตือนหรือสอนผู้อื่นเพื่อที่จะให้ผู้อื่นนั้นได้รับความรู้เกี่ยวกับบทบัญญัติทางศาสนาและสิ่งที่จะนำพาผู้นั้นให้รอดพ้นจากการลงโทษในนรก และนำพาตัวเองพร้อมครอบครัวเข้าไปสู่สวรรค์ของพระองค์และท่านนบีมุฮัมมัดได้กล่าวเกี่ยวกับบุคคลที่มีความรู้และบุคคลที่แสวงหาวิชาความรู้ไว้ว่า

เมื่อไม่เรียนแล้วโยเลาเจ้าจะรู้ เมื่อไม่ดูแล้วโยเลาเจ้าจะเห็น

เมื่อไม่ทำแล้วโยเลาเจ้าจะเป็น ยามยากเชิญแล้วใครเล่าจะช่วยเรา

และนี่คือสิทธิประโยชน์ที่ท่านนบีได้นำมาบอกแก่บุคคลที่มีความรู้และผู้ที่แสวงหาวิชาความรู้ แต่ไม่ว่าจะเป็นวิชาความรู้ทางด้านสามัญหรือทางด้านศาสนานั้น มันเป็นเรื่องที่จำเป็นและสำคัญมากกับบุคคลที่อยู่ในยุคปัจจุบันนี้ เพราะวิชาการทางด้านสามัญจะช่วยให้การหาปัจจัยยังชีพเพื่อที่จะอยู่ดูแลครอบครัวของเราบนโลกนี้ และนำปัจจัยยังชีพที่เราเมื่อนำไปช่วยเหลือผู้อื่นด้วยเป็นอีกหนทางหนึ่ง ที่จะทำให้เราได้รับประโยชน์ ในวันอาคิเราะห์ การดูแลครอบครัวและผู้อื่นนั้นถือเป็นอิบาดะห์อย่างหนึ่ง ซึ่งถ้ามีการตั้งเจตนาที่ดี มันก็จะเป็นผลบุญด้วยในวันอาคิเราะห์ และความรู้ทางด้านศาสนานั้นจะสามารถที่จะช่วยเราได้ในวันอาคิเราะห์ จึงจำเป็นที่จะต้องทำอิบาดะห์เพื่อพระองค์อัลลอฮ์และปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดให้อยู่ในแนวทางของพระองค์ เพื่อที่ในวันอาคิเราะห์เราจะได้ไม่เป็นผู้ที่ขาดทุนและเป็นผู้ที่อัปยศที่สุดในวันนั้น และเราก็จะได้เข้าไปสู่สวนสวรรค์ของอัลลอฮ์ อันมีแต่ความสุข และอยู่ในสวนสวรรค์ของพระองค์ตลอดกาล^{๒๘}

พระมหา อริยธัมโม ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาหมายถึง การให้การเลี้ยงดูให้เจริญเติบโต ในขณะที่เดียวกันก็ต้องให้ความรู้แก่ผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูนั้นให้เป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือตนเองเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ให้วิชาความรู้เพื่อการประกอบอาชีพและให้ความรู้เพื่อสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข อีกความหมายหนึ่ง การศึกษาหมายถึงการพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเติบโตสมบูรณ์เต็มที่ นั่นคือ เป็นการสอนหรือแนะนำให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองให้มากที่สุดเท่าที่สามารถกระทำได้และการศึกษา หมายถึง การสอนหรือการฝึกอบรมให้ผู้เรียนมีความเจริญรุ่งเรืองอย่างเต็มที่ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ในภาษาไทยใช้คำว่า “ศึกษา” ซึ่งเป็นภาษาสันสกฤต แต่พอเป็น

^{๒๘} นาย อัครอฟ โต๊ะซอ, ความสำคัญของการศึกษา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.islammore.com/main/content.php?page=sub&category=50&id=2520>[๒๒ ม.ค. ๒๕๕๘].

ภาษาบาลี กลายเป็น “สิกขา” เมื่อแยกศัพท์ออกมาจากคำว่า สะ+อิกขะ+อา สะ ในภาษาบาลี แปลว่า ตัวเอง อิกขะ แปลว่า มอง, พิจารณา, เห็น พุทธทาสภิกขุ กล่าวว่า “การศึกษา คือ การปฏิบัติศีล สมาธิ และปัญญา การศึกษาที่สมบูรณ์ต้องทำให้ความเป็นมนุษย์ให้ถูกต้องและสมบูรณ์” พระเทพดิลก (ระแบบ วิฑูยาโณ) กล่าวว่า “การศึกษาในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง กระบวนการเรียน การฝึกอบรม การค้นคว้า วิจัย การพัฒนา ตลอดจนการรู้แจ้งเห็นจริงในสิ่งทั้งหลายตามสภาพที่เป็นจริงของสิ่งเหล่านั้น มุ่งเน้นไปที่การพัฒนากาย วาจา ใจ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาตามหลักของไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา” พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) กล่าวว่า “การศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อทำให้ชีวิตให้เข้าถึงอิสรภาพ คือทำให้ชีวิตหลุดพ้นจากอำนาจครอบงำจากปัจจัยภายนอกให้มากที่สุดและมีความเป็นใหญ่ในตัวเองสามารถกำหนดความเป็นอยู่ของตนให้ได้มากที่สุด” เพราะฉะนั้นในทัศนะของพระพุทธศาสนา การศึกษา คือ การมองตน การพิจารณาตน การควบคุมตน จนกระทั่งการพัฒนาดตน โดยความหมายของการศึกษา คือ การพัฒนาและปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่ดีให้กับผู้เรียน อุดมการณ์ของการศึกษา คือ ยิ่งศึกษา ยิ่งต้องรู้จักตัวเอง รู้จักตน ควบคุมตน แล้วพัฒนาดตนให้ได้ การศึกษามีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก คำกล่าวที่ว่าการศึกษาคือชีวิต และชีวิตคือการศึกษา คำกล่าวเช่นนี้ยังคงเป็นความจริงอยู่ตลอดไป ชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิในครรภ์มารดาเริ่มมีการศึกษาบ้างแล้ว การศึกษาของมนุษย์จะเริ่มอย่างจริงจังก็ต่อเมื่อชีวิตได้เริ่มสัมผัสตาหูโลก และจะต้องศึกษาอยู่ตลอดไปจนกว่าชีวิตจะจากโลกนี้ไป การศึกษาจึงมีความสำคัญต่อบุคคล สังคม ประเทศชาติ และต่อโลกเป็นอย่างยิ่ง อาจจะกล่าวได้ว่า “ตราบใดที่โลกยังมีมนุษย์ไม่สิ้นสุดการศึกษาต้องอาศัย” เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะมนุษย์ที่อาศัยโลกอยู่จะต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษาสำหรับการพัฒนาดตน เมื่อสมาชิกของสังคมได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพแล้ว สังคมและประเทศชาติรวมทั้งโลกด้วยก็จะได้รับการพัฒนาต่อไปด้วย ในทางพระพุทธศาสนาถือว่าการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนให้เป็นผู้มีชีวิตที่ดีงาม สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องและเกื้อกูลแก่สังคม การศึกษาคือการพัฒนาคนให้เจริญขึ้น มนุษย์ที่ยังไม่พัฒนาจะต้องอาศัยต้นหามานำชีวิตให้ดีขึ้น เพื่อสนองความต้องการทางด้าน ตา หู จมูก ลิ้น และกาย หรืออายตนะทั้งหลาย เพราะมนุษย์ยังมีวิชา ไม่รู้ว่าอะไรดีอะไรชั่ว อะไรเป็นประโยชน์ อะไรไม่ใช่ประโยชน์อย่างแท้จริง จึงยังต้องเอาความรู้ลึกลับชอบไม่ชอบ เกลียด กลัว หรือปรารถนา มาเป็นเครื่องนำชีวิตก่อน เมื่อมองดูเห็นอะไรสนองความรู้สึกที่ดีที่สบายให้ความสุขทาง หู ตา จมูก ลิ้น กาย ก็พอใจ ต้องการได้สิ่งเหล่านั้น มนุษย์ที่ยังไม่พัฒนาจึงอยู่ด้วยต้นหา แต่เมื่อมนุษย์มีปัญญาพอแล้วก็จะอยู่ด้วยสติปัญญา ดังเช่น การเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีชีวิตจากการกินอยู่เพียงเพื่ออร่อยลิ้นและโก้หรู มาสู่การกินพอติดด้วยปัญญา หรือเสริมคุณภาพชีวิตให้มีสุขภาพและสามารถดำเนินชีวิตที่ดีงามอย่างผาสุกอันเรียกว่าโภชนาเมตตัญญูตา การที่มนุษย์อยู่ดีด้วยปัญญาเป็นเครื่องพิสูจน์ความสำเร็จของการศึกษา เพราะการศึกษาคือการพัฒนาคนให้ดีขึ้นโดยอยู่ด้วยปัญญาไม่ต้องอาศัยต้นหามาชักจูง การศึกษาในพระพุทธศาสนาจึงเป็นไปเพื่อประโยชน์ ๓ ประการ ในชีวิตนี้ อย่างแท้จริง คือ ประโยชน์ในปัจจุบันที่ประกอบไปด้วยความสุข ประโยชน์ในภพหน้าที่สูงขึ้นคือสูงกว่าประโยชน์ในภพนี้ และประโยชน์อย่างยิ่งคือพระนิพพาน พระพุทธศาสนากับการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เพราะพระพุทธศาสนามีระบบการศึกษาที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง คือ การศึกษาในภาคทฤษฎีที่เรียกว่าปริยัติ และการศึกษาในภาคปฏิบัติจนเกิดผลที่เรียกว่าปฏิบัติ คำว่าศึกษาตรงกับคำว่า “สิกขา” ในทางพระพุทธศาสนา โดยการศึกษาในทางพระพุทธศาสนาเป็นการศึกษา

เพื่อพัฒนาชีวิตของผู้ศึกษาเอง เริ่มจากการเป็นปุณฺณที่ยังหมกมุ่นยึดติดในกามกิเลส พัฒนาไปสู่ความเป็นกัลป์ยานชน ที่เริ่มเห็นความจริงของกุศลธรรมและเข้าถึงพระรัตนตรัย ต่อจากนั้นก็พัฒนาคุณสมบัติจนสามารถลดทอนกิเลสว่าเป็นตัวกูของกูได้สิ้นปลดพ้นจากการร้อยรัดของกิเลส ซึ่งเป็นคุณสมบัติของอริยชน トラาจนได้ฝึกฝนหลุดพ้นจากวิภวาทะที่เวียนว่ายตายเกิด เข้าถึงพระนิพพาน ซึ่งเรียกว่าเป็นพระอรหันต์ อีกทั้งการหลุดพ้นจากอวิชชาได้เป็นพระโพธิสัตว์สั่งสอนประชาชนสืบไป”^{๒๙}

ศ.นพ.ประเวศ วะสี ได้กล่าวไว้ว่า “อาชีวศึกษา” หรือ “อารยศึกษา” คือจุดคานงัดประเทศไทยและการศึกษาไทยความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการศึกษาในรอบ ๑๐๐ ปีที่ผ่านมาทำให้ประเทศไทยอ่อนแอ การศึกษาไทยอ่อนแอ ความคิดการศึกษาเป็นความคิดแบบแยกส่วน อะไรแยกส่วนจะนำไปสู่วิกฤติเสมอ ที่ว่า “แยกส่วน” คือแยกว่าชีวิตก็อย่างหนึ่ง การศึกษาก็อีกอย่างหนึ่ง การศึกษาแยกไปเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ในทางพระพุทธศาสนานั้นชีวิตกับการศึกษาอยู่ที่เดียวกันนั่นก็คือ “ชีวิตคือการศึกษาศึกษาคือชีวิต” เราจัดระบบการศึกษาที่เอาวิชาเป็นตัวตั้ง จากประณม สุ่มัธยัม สู่ อุดมฯ แบบแท่งไซโล แล้วก็ออกกฎหมายบังคับให้เด็กทุกคนต้องมาเข้าแท่งไซโลการศึกษา ซึ่งคับแคบ แยกส่วนจากชีวิต นอกจากนี้การจราจรในแท่งไซโลการศึกษานี้ยังหนาแน่นติดขัดบีบคั้น การศึกษาเลยกลายเป็นการค้า ระบบ “จ่ายครบจบแน่” “วิชาการก็อ่อนแอ ทำงานก็ไม่เป็น แต่หมดเปลืองมากทั้งเงินของพ่อแม่และงบประมาณของรัฐ แต่ผลิตคนที่พิการออกมาเพราะทำงานก็ไม่เป็น ไม่อดทน ไม่รับผิดชอบ วิชาการไม่เก่ง” การสร้างค่านิยมสามัญศึกษาเพื่อไปเอาปริญญา ทำให้ไม่เห็นคุณค่าหรือดูถูกอาชีวศึกษา นั่นคือจุดตายของประเทศไทยและการศึกษาไทยเพราะ สัมมาอาชีโว เป็นหนึ่งในอริยมรรคมีองค์แปด “สัมมาชีพ” หมายถึงอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตนเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ สัมมาชีพจึงเป็นทั้งเรื่องเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม ศีลธรรม และสิ่งแวดล้อม หรือความเจริญโดยรอบ “สัมมาอาชีวศึกษา” จึงเป็น “อารยศึกษา”

ศ.นพ.ประเวศ ฉายภาพไปที่ตำบลยกกระบัตร อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ย้อนหลังไป ๔๕ ปี ที่นี้เต็มไปด้วยความชั่วทุกชนิด มีลักขโมย เล่นการพนัน ยาเสพติด พระสอนเท่าไรๆก็ไม่หาย ต่อมาสมภารองค์ใหม่คือ พระครูสาครสังวรกิจ ส่งเสริมสัมมาชีพเต็มพื้นที่ ปรากฏว่าความชั่วหายไปหมด

ในพระไตรปิฎก ภูทนต์สูตร พระพุทธองค์เล่าถึงเรื่องพระมหาวชิตราช ที่บุโรหิตกราบทูลให้ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม พาณิชยกรรม และการรับราชการ สมัยนั้นมี 3 อาชีพ ว่าแล้วบ้านเมืองของพระองค์จะร่มเย็นเป็นสุข โภคทรัพย์จะเกิดขึ้นในท้องพระคลัง (เศรษฐกิจดี) ราษฎรจะไม่ต้องปิดประตูเรือนอยู่ (ไม่มีการลักขโมย) จะยังบุตรให้พื่อนอยู่บนนอก (ครอบครัวอบอุ่น) การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่จึงเป็นปัจจัยแห่งการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข อาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง เพราะชีวิตต้องมีการทำงานต้องมีรายได้

การเรียนรู้จากการทำงานทำให้มีทางเลือกอันหลากหลาย เพราะคนเรามีความชอบและความถนัดไม่เหมือนกัน ใครชอบอย่างไรให้ได้เรียนจากการทำงานในเรื่องนั้น การได้ทำในเรื่องที่ชอบจะทำให้มีความสุข และทำได้ดี ทุกคนจะกลายเป็นคนเก่งหมด ในทางที่ต่างกัน ต่างจากการเรียนที่เอา

^{๒๙} Phramaha ariyadhammo, ความหมายและความสำคัญของการศึกษา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.l3nr.org/posts/386839> [๒๒ ม.ค. ๒๕๕๘].

วิชาเป็นตัวตั้งที่บังคับให้คนที่ต่างกันต้องมาเรียนเรื่องที่เหมือนกันหมด ทำให้ปีบคัน ไม่สนุก เรียนไม่ได้ดี และมี ๒-๓ คนเท่านั้นที่ท่องหนังสือเก่ง นักเรียนส่วนใหญ่กลายเป็นคนไม่เก่งเป็นการเรียนที่กดความเป็นมนุษย์ให้ตกต่ำลง “อาชีวศึกษา”...ทำให้เคารพความเป็นมนุษย์ คนมีอาชีพต่างๆจะเป็นครูอาชีวศึกษาได้ เช่น คนทำนาเก่ง คนเลี้ยงปลาเก่ง คนขายกล้วยเตี๋ยว ช่างเสริมสวย ช่างผสมปูน ฯลฯ คนเหล่านี้มีความรู้ในตัวเป็นความรู้ที่มีประโยชน์ เป็นความรู้ที่ฝังแน่น เพราะได้มาจากประสบการณ์ที่ทำเรื่องนั้นจนชำนาญสามารถสอนได้ ถ้าการศึกษาเคารพแต่ความรู้ในตำรา...คนส่วนน้อยเท่านั้นที่จะมีเกียรติ คนส่วนใหญ่จะไม่มีเกียรติ แต่อาชีวศึกษาเคารพความรู้ในตัวคน คือใครทำอะไรเป็นก็เป็นครูได้ เช่น ช่างนา ช่างไม้ ช่างผสมปูน คนขายของชำ ชาวบ้านที่ทำงานเป็นเหล่านี้จะภูมิใจในตัวเองว่าเราก็เป็นครูได้ และผู้เรียนเมื่อเรียนจากใครก็จะเคารพว่าคนนั้นเป็นครู การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นคนของคนทั้งหลายคือ ศีลธรรมพื้นฐาน “การศึกษาที่เอาวิชาเป็นตัวตั้งชาวบ้านจะไม่เกียรติ ในอาชีวศึกษาชาวบ้านจะมีเกียรติ ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีเกียรติ ชาติจะเข้มแข็งได้อย่างไร อาชีวศึกษาถ้านิยมกันเต็มพื้นที่...ทำได้ดี จะทำให้เศรษฐกิจ สังคมเข้มแข็งเพราะชาวบ้านมีเกียรติ เป็นศีลธรรมพื้นฐานของสังคม” “อาชีวศึกษา” เป็นการสร้างคุณค่าในงาน (Work value) ประเทศที่จะเจริญต้องเป็นประเทศที่มีคุณค่าในงาน เช่น คนเยอรมัน ญี่ปุ่น อเมริกา จีน แต่ไทยไม่มี มีแต่ถูกการทำงานเพราะค่านิยมแบบ “รักดีหามจั่ว รักชั่วหามเสา” “ขอให้ได้เป็นเจ้าของคนนายคน” “ขอให้ได้นั่งกินนอนกิน” “การศึกษาของเราสร้างคนที่หยิ่งโหยงขึ้นมาเต็มประเทศ แทนที่จะสร้างคนที่หนักเอาเบาสุ่วความนิยมในอาชีวศึกษาว่าเป็นอารยศึกษา จะสร้างวัฒนธรรมใหม่เป็นวัฒนธรรมที่นิยมยกย่องนับถือคนที่ทำงาน เห็นว่าการทำงานเป็นของดี เห็นว่าชีวิตที่ลำบากเป็นชีวิตที่เจริญ วัฒนธรรมใหม่จะทำให้เกิดความเจริญ” “อาชีวศึกษา” จะสร้างความสามารถในการจัดการ วันนี้ภูมิปัญญาในการจัดการเกือบจะหายไปโดยสิ้นเชิงในสังคมไทย เพราะการศึกษาแบบท่องวิชาเป็นวิชาๆ ทำให้คนไทยทำอะไรสำเร็จได้ยากเพราะจัดการไม่เป็น การเรียนรู้จากการลงมือทำงานจะทำให้จัดการเป็น ไม่ว่าจะทำงานอะไรให้สำเร็จล้วนต้องการการจัดการ

การทำงานเปลี่ยนวิธีคิดการเรียนโดยท่องวิชาเป็นวิชาๆทำให้ไม่คิดถึงคนอื่น แต่เอาทฐิของตนเองเป็นที่ตั้ง คนไทยจึงทะเลาะกันสูง อาจารย์มหาวิทยาลัยก็แสนจะทะเลาะกันเก่งเพราะมีอหังการสูง การทำงานทำให้ต้องคิดถึงคนอื่น เพราะงานทำให้ต้องรับผิดชอบต่อกันคนอื่น หรืองานหลายอย่างจะสำเร็จได้ต่อเมื่อต้องร่วมมือกันทำ คนที่เรียนโดยท่องหนังสือกับเรียนจากการทำงานจะมีวิธีคิดไม่เหมือนกัน “การคำนึงถึงคนอื่นเป็นความเจริญอหังการแบบเชิดชู ชูหาง ไม่น่าจะเป็นวิถีอารยะ”

มหาวิทยาลัยควรจะแข่งกันสร้างความเข้มแข็งให้แผ่นดินไทย “อาชีวศึกษา” กับ “การศึกษาสายสามัญ” และ “มหาวิทยาลัย” ควรจะเชื่อมโยงและถ่ายทอดถึงกันได้ เมื่ออาชีวศึกษาเป็นที่นิยมของคนส่วนใหญ่ การศึกษาเพื่อวิชาการก็จะไม่แออัดยัดเยียดปีบคันสิ้นเปลือง เลิกเป็นการค้าแบบ “จ่ายครบ จบแน่” ประเทศไทยต้องการการปฏิรูปการเรียนรู้ ให้การเรียนรู้สามารถพัฒนาคนได้เต็มตามศักยภาพของความเป็นมนุษย์^{๓๐}

^{๓๐} ศ.นพ.ประเวศ วะสี, *ชีวิตคือการศึกษ การศึกษาคือชีวิต*, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.thairath.co.th/content/๔๕๖๖๒๐\[๒๒ ม.ค. ๒๕๕๘\]](http://www.thairath.co.th/content/๔๕๖๖๒๐[๒๒ ม.ค. ๒๕๕๘]).

การศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพมีความสามารถเต็มศักยภาพ มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้ในการที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาคนทั้งในแง่ความรู้ ความคิด ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถสนองตอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติ ซึ่งประเทศที่ต้องการความก้าวหน้าต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนโดยอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือ สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาและมีปัญหาเกี่ยวกับกำลังคนที่จะตอบสนองนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างมาก อันสืบเนื่องมาจากระบบและวิธีการจัดการศึกษาที่ไม่สามารถสร้างและกระจายโอกาส รวมทั้งคุณภาพการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทิศทางการเปลี่ยนแปลงไปสู่ยุคอุตสาหกรรมที่ผ่านมาและการก้าวสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ในทศวรรษที่ ๒๑ ดังนั้นระบบการศึกษาของประเทศไทยจึงถูกท้าทายจากแรงผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมค่อนข้างมาก

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ ระบุว่าการจัดการศึกษา มี ๓ รูปแบบที่สามารถให้บริการแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง คือ การศึกษาในระบบที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการจัดการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน ส่วนการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล โดยเนื้อหาสาระของหลักสูตรต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม และการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่นๆ

ความสำคัญของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อการพัฒนาประเทศ คือ การที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนแต่เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอที่จะสนองตอบต่อความต้องการในการเรียนรู้ของประชาชนได้อย่างทั่วถึง จึงจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งมีลักษณะยืดหยุ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างหลากหลายและทั่วถึงมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง รวมทั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว จึงมีความจำเป็นที่จะสร้างวิธีการใหม่ๆ ในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยทำให้การเรียนรู้เป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวและแสวงหาได้โดยง่ายสำหรับประชาชนทั่วไป มนุษย์จะมีชีวิตที่ดีที่มีประโยชน์ก็จะต้องฝึกต้องเรียนรู้การเรียนรู้การฝึกฝนพัฒนานี้เป็นความพิเศษของมนุษย์ มนุษย์ที่ฝึกตนหรือมีการเรียนรู้ จึงเปลี่ยนแปลงไปและทำให้โลกเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย การศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุค โลกาภิวัตน์ที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประชาชนในชาติจำเป็นต้องได้รับการศึกษาในหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้มีการพัฒนาที่สมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่มีความ

สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมอันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนที่ยั่งยืน และความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติเท่าเทียมอารยประเทศ

สำหรับประเทศไทยการจัดการศึกษาในอดีตเป็นลักษณะการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ก่อนที่จะจัดตั้งโรงเรียนในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และการจัดการศึกษามีวิวัฒนาการ มีการปรับเปลี่ยนปฏิรูปให้อนุวัตรตามสากลเรื่อยมา สำหรับการจัดการศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาในระบบโรงเรียนส่วนใหญ่จะเป็นไปตามวิถีชีวิตและรูปแบบอื่นๆ ที่ไม่ได้กำหนดชื่อเรียกที่ชัดเจนจนถึง พ.ศ. ๒๔๘๓ จึงได้มีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ที่อยู่นอกวัยเรียนขึ้น ต่อมาได้ดำเนินการทางราชการกำหนดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในเรื่องนี้โดยตรงเรียกว่า กองการศึกษาผู้ใหญ่และเปลี่ยนเป็นกรมการศึกษานอกโรงเรียนในลำดับต่อมา ซึ่งการจัดการศึกษาทุกระยะล้วนให้ความสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาประเทศเสมอมา พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาต่อการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดไว้ในหมายเหตุว่า สมควรให้มีกฎหมายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้เป็นไปอย่างมีระบบและต่อเนื่อง มีการบริหารและจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนได้ตามศักยภาพ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา อันจะมีผลในการพัฒนากำลังคนและประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป^{๓๑}

การศึกษาสารสรุปได้ ๓ ประเด็น ดังนี้ คือ ๑) การศึกษามีความสำคัญต่อตนเองที่จะเป็นใบเบิกทางในการทำงานหาเลี้ยงชีพได้ ในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ยิ่งสังคมในยุคปัจจุบันใคร่มีการศึกษาที่ดี ย่อมมีโอกาสในเรื่องต่างๆ มากกว่าคนมีการศึกษาน้อย ๒) การศึกษามีความสำคัญต่อครอบครัวและคนรอบข้าง เพราะหากตนเองมีความรู้ความสามารถแล้ว ยังช่วยเหลือคนรอบข้างได้ เช่นการให้ความรู้แก่ผู้อื่น การให้คำแนะนำช่วยเหลือ สอนคนที่ยังขาดการเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ ได้ ๓) การศึกษาความมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษาเปรียบประดุจเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งหากสังคมหรือประเทศใดประชาชนโดยเฉลี่ยมีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำสังคมหรือประเทศนั้นก็จะด้อยการพัฒนากว่าสังคมหรือประเทศที่ประชาชนโดยเฉลี่ยมีการศึกษาอยู่ในระดับสูง

๒.๔ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

๒.๔.๑ ทฤษฎีการเรียนรู้พฤติกรรมนิยม

ความคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้พฤติกรรมนิยม

๑. พฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นโดยการเรียนรู้และสามารถจะสังเกตได้
๒. พฤติกรรมแต่ละชนิดเป็นผลรวมของการเรียนที่เป็นอิสระหลายอย่าง
๓. แรงเสริม (Reinforcement) ช่วยทำให้พฤติกรรมเกิดขึ้นได้

^{๓๑} การศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://debatecompetitivo.org/admin/2014/12/06/12\[๒๒ ม.ค. ๒๕๕๘\]](http://debatecompetitivo.org/admin/2014/12/06/12[๒๒ ม.ค. ๒๕๕๘])

นักจิตวิทยาได้แบ่งพฤติกรรมของมนุษย์ออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑. พฤติกรรมเรสปอนเดนต์ (Respondent Behavior) หมายถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยสิ่งเร้าเมื่อมีสิ่งเร้าพฤติกรรมตอบสนองก็จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถจะสังเกตได้ ทฤษฎีที่อธิบายกระบวนการเรียนรู้ประเภทนี้ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning Theory) ๒. พฤติกรรมโอเปอเรนต์ (Operant Behavior) เป็นพฤติกรรมที่บุคคลหรือสัตว์แสดงพฤติกรรมตอบสนองออกมา โดยปราศจากสิ่งเร้าที่แน่นอน และพฤติกรรมนี้มีผลต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้อธิบาย Operant Behavior เรียกว่า ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning Theory) ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นว่าต้องการให้ Operant Behavior คงอยู่ตลอดไป

ทฤษฎีในกลุ่มพฤติกรรมนิยม

๑. ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning Theory) หรือแบบสิ่งเร้าผู้ค้นพบการเรียนรู้ลักษณะนี้คือ อีวาน พาฟลอฟ นักสรีรวิทยาชาวรัสเซียที่มีชื่อเสียงมาก พาฟลอฟสนใจศึกษาเกี่ยวกับระบบย่อยอาหาร โดยได้ทำการ-ทดลองกับสุนัข ระหว่างที่ทำการทดลอง พาฟลอฟสังเกตเห็นปรากฏการณ์บางอย่างคือ ในบางครั้งสุนัขน้ำลายไหลโดยที่ยังไม่ได้รับอาหารเพียงแค่เห็น ผู้ทดลองที่เคยเป็นผู้ให้อาหารเดินเข้ามาในห้องนั้น สุนัขก็น้ำลายไหลแล้ว จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจุดประกาย ให้พาฟลอฟคิดรูปแบบการทดลองเพื่อหาสาเหตุให้ได้ว่า เพราะอะไรสุนัขจึงน้ำลายไหลทั้งๆ ที่ยังไม่ได้รับอาหาร พาฟลอฟเริ่มการทดลองโดยเจาะต่อมน้ำลายของสุนัขและต่อสายรับน้ำลายไหลออกสู่ขวดแก้วสำหรับวัดปริมาณน้ำลาย จากนั้นพาฟลอฟก็เริ่มการทดลองโดยก่อนที่จะให้อาหารแก่สุนัขจะต้องสั่นกระดิ่งก่อน (สั่นกระดิ่งแล้วทิ้งไว้ประมาณ .๒๕ - .๕๐ วินาที) แล้วตามด้วยอาหาร (ผงเนื้อ) ทำอย่างนี้อยู่ ๗-๘ วัน จากนั้นให้เฉพาะแต่เสียงกระดิ่ง สุนัขก็ตอบสนองคือน้ำลายไหลปรากฏการณ์เช่นนี้เรียกว่าพฤติกรรมสุนัขถูกวางเงื่อนไขหรือเรียกว่าสุนัขเกิดการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก จากหลักการข้างต้นสามารถสรุปหลักการเรียนรู้ของพาฟลอฟดังนี้

การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก = สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไข + สิ่งเร้าที่ไม่ได้วางเงื่อนไข = การเรียนรู้ จากการสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการทดลองของพาฟลอฟ สามารถสรุปออกมาเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ และกฎการเรียนรู้ดังนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้

๑. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์เกิดจากการวางเงื่อนไขที่ตอบสนองต่อความต้องการทางธรรมชาติ

๒. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์สามารถเกิดขึ้นได้จากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติ

๓. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์ที่เกิดจากสิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติจะลดลงเรื่อยๆ และหยุดลงในที่สุดหากไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติ

๔. พฤติกรรมการตอบสนองของมนุษย์สิ่งเร้าที่เชื่อมโยงกับสิ่งเร้าตามธรรมชาติจะลดลงและหยุดไปเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามธรรมชาติและจะกลับปรากฏขึ้นได้อีกโดยไม่ต้องใช้สิ่งเร้าตามธรรมชาติ

๕. มนุษย์มีแนวโน้มที่จะจำแนกลักษณะของสิ่งเร้าให้แตกต่างกันและเลือกตอบสนองได้ถูกต้อง

กฎแห่งการเรียนรู้

๑. กฎแห่งการลดภาวะ (Law of extinction) คือ ความเข้มข้นของการตอบสนอง จะลดน้อยลงเรื่อย ๆ ถ้าอินทรีย์ได้รับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเพียงอย่างเดียวหรือความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขกับสิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขห่างออกไปมากขึ้น

๒. กฎแห่งการฟื้นคืนสภาพ (Law of spontaneous recovery) คือ การตอบสนองที่เกิดขึ้นจากการวางเงื่อนไขที่ลดลงเพราะได้รับแต่สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเพียงอย่างเดียว จะกลับปรากฏขึ้นอีกและเพิ่มมากขึ้น ๆ ถ้าอินทรีย์มีการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยไม่ต้องมีสิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขมาเข้าคู่ช่วย

๓. กฎแห่งสรุปกฎเกณฑ์โดยทั่วไป (Law of generalization) คือ ถ้าอินทรีย์มีการเรียนรู้โดยการแสดงอาการตอบสนองจากการวางเงื่อนไขต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขหนึ่งแล้ว ถ้ามีสิ่งเร้าอื่นที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเดิม อินทรีย์จะตอบสนองเหมือนกับสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขนั้น

๔. กฎแห่งความแตกต่าง (Law of discrimination) คือ ถ้าอินทรีย์มีการเรียนรู้ โดยการตอบสนองจากการวางเงื่อนไขต่อสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขแล้ว ถ้าสิ่งเร้าอื่นที่มีคุณสมบัติแตกต่างจากสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขเดิม อินทรีย์จะตอบสนองแตกต่างไปจาก สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขนั้น เช่น ถ้าสุนัขมีอาการน้ำลายไหลจากการสั่นกระดิ่งแล้วเมื่อสุนัขตัวนั้นได้ยินเสียงประทัดหรือเสียงปืนจะไม่มีอาการน้ำลายไหล ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ของสิ่งมีชีวิตในมุมมองของพาฟลอฟ คือ การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก ซึ่งหมายถึงการใช้สิ่งเร้า ๒ สิ่งคู่กัน คือ สิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขและสิ่งเร้าที่ไม่ได้วางเงื่อนไขเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ คือ การตอบสนองที่เกิดจากการวางเงื่อนไข ซึ่งถ้าสิ่งมีชีวิตเกิดการเรียนรู้จริงแล้วจะมีการตอบสนองต่อสิ่งเร้า ๒ สิ่งในลักษณะเดียวกัน แล้วไม่ว่าจะตัดสิ่งเร้าชนิดใดชนิดหนึ่งออกไป การตอบสนองก็ยังคงเป็นเช่นเดิม เพราะผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าที่วางเงื่อนไขกับสิ่งเร้าที่ไม่วางเงื่อนไขกับการตอบสนองได้นั่นเอง

๒.๔.๒ ทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยม (Constructivism)

ทฤษฎี Constructivism มีหลักการที่สำคัญว่า ในการเรียนรู้ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำ (active) และสร้างความรู้ ความเชื่อพื้นฐานของ Constructivism มีรากฐานมาจาก ๒ แหล่ง คือจากทฤษฎีพัฒนาการของพือาเจต์ และไวททอสกี ทฤษฎี Constructivism จึงแบ่งออกเป็น ๒ ทฤษฎี คือ

๑. Cognitive Constructivism หมายถึงทฤษฎีการเรียนรู้พุทธิปัญญานิยม ที่มีรากฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการของพือาเจต์ ทฤษฎีนี้ถือว่าผู้เรียนเป็นผู้กระทำ (active) และเป็นผู้สร้างความรู้ขึ้นในใจเอง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีบทบาทในการก่อให้เกิดความไม่สมดุลทางพุทธิปัญญาขึ้นเป็นเหตุให้ผู้เรียน ปรับความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ให้เข้ากับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนกระทั่ง เกิดความสมดุลทางพุทธิปัญญาหรือเกิดความรู้ใหม่ขึ้น

๒. Social Constructivism เป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการของไวททอสกี ซึ่งถือว่าผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น (ผู้ใหญ่หรือเพื่อน) ในขณะที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองาน ในสถานะสังคม (Social Context) ซึ่งเป็นตัวแปรที่สำคัญและขาด

ไม่ได้ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยการเปลี่ยนแปรความเข้าใจเดิมให้ถูกต้องหรือซับซ้อนกว้างขวางขึ้น

ทฤษฎีการเรียนรู้

๑. การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

๒. การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของผู้เรียน และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

๓. การคิดแบบหยั่งรู้ (intuition) เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างอิสระที่สามารถพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้

๔. แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

๕. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ แบ่งได้เป็น ๓ ขั้น ใหญ่ๆ คือ

๕.๑ ขั้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive Stage) คือขั้นของการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่างๆ การลงมือกระทำช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ

๕.๒ ขั้นการเรียนรู้จากความคิด (Iconic Stage) เป็นขั้นที่เด็กสามารถสร้างมโนภาพในใจได้ และสามารถเรียนรู้จากภาพ แทนของจริงได้

๕.๓ ขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stage) เป็นขั้นการเรียนรู้สิ่งที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมได้

๖. การเรียนรู้เกิดได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอด หรือสามารถสร้างหรือสามารถจัดประเภทของสิ่งต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

๗. การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุดคือการให้ผู้เรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (discovery learning)^{๓๒}

๒.๔.๓ ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม (Constructionism)

เป็นทฤษฎีการเรียนรู้อีกทฤษฎีหนึ่งตามความเห็นของอลัน ชอว์ (Alan Shaw) กล่าวว่า เคยคิดว่าทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาเรียนรู้แต่ความจริงมีมากกว่าการเรียนรู้ เพราะสามารถนำไปใช้ในสภาวะการเรียนรู้ในสังคมได้ด้วย ชอว์ทำการศึกษาเรื่องรูปแบบและทฤษฎีการเรียนรู้และพัฒนาเขาเชื่อว่าในระบบการศึกษามีความสำคัญต่อเนื่องไปถึงระบบโครงสร้างของสังคม เด็กที่ได้รับการสอนด้วยวิธีให้อย่างเดียหรือแบบเดียวจะเสียโอกาสในการพัฒนาด้านอื่น เช่นเดียวกับสังคมถ้าหากมีรูปแบบ แบบเดียวก็จะเสียโอกาสที่จะมีโครงสร้างหรือพัฒนาไปในด้านอื่นๆ เช่นกัน

ชอว์ ได้ให้ความหมาย ของคำว่า คอนสตรัคชันนิสซึมในรูปแบบของพัฒนาการของสังคม และจิตวิทยาว่าเป็นแนวคิดหรือความเข้าใจที่เป็นคอนสตรัคติวิซึม (Constructivism) คือ รูปแบบที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ไม่ใช่เป็นผู้รับอย่างเดียว ดังนั้นผู้เรียนก็คือผู้สอนนั่นเองแต่ในระบบการศึกษาทุกวันนี้รูปแบบโครงสร้างจะตรงกันข้ามกับความคิดดังกล่าวโดยครูเป็นผู้หยิบยื่นความรู้ให้แล้วกำหนดให้นักเรียนเป็นผู้รับความรู้นั้น

^{๓๒} ทฤษฎีการเรียนรู้. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.kroobannok.com/35946> [๒๓ ม.ค.

อย่างไรก็ตาม คอนสตรัคชันนิสซึมมีแตกต่างจากคอน-สตรัคทีวิซึมตรงที่ทฤษฎีคอนสตรัคทีวิซึม คือ ทฤษฎีที่กล่าวว่าความรู้เกิดขึ้นสร้างขึ้นโดยผู้เรียนไม่ใช่เป็นการให้จากผู้สอนหรือครู ในขณะที่คอนสตรัคชันนิสซึมมีความหมายกว้างกว่านี้ คือ พัฒนาการของเด็กในการเรียนรู้มีมากกว่าการกระทำหรือกิจกรรมเท่านั้น แต่รวมถึงปฏิภยาระหว่างความรู้ในตัวเด็กเอง ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมภายนอกหมายความว่าเด็กสามารถเก็บข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมภายนอกและเก็บเข้าไปสร้างเป็นโครงสร้างของความรู้ภายในสมองของตัวเองขณะเดียวกันก็สามารถเอาความรู้ภายในที่เด็กมีอยู่แล้วแสดงออกมาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ ซึ่งจะเกิดเป็นวงจรต่อไปเรื่อยๆ คือเด็กจะเรียนรู้เองจากประสบการณ์สิ่งแวดล้อมภายนอกแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นกลับเข้าไปในสมองผสมผสานกับความรู้ภายในที่มีอยู่แล้วแสดงความรู้ออกมาสู่สิ่งแวดล้อมภายนอก

ดังนั้นทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมจึงให้ความสำคัญกับโอกาสและวัสดุที่จะใช้ในการเรียนการสอนที่เด็กสามารถนำไปสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นภายในตัวเด็กเองได้ไม่ใช่ซึ่งไม่ใช่วิธีที่เกิดประโยชน์กับเด็ก ครูต้องเข้าใจธรรมชาติของกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กกำลังเรียนรู้อยู่และช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปได้ดีขึ้นตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน ครูควรคิดค้นพัฒนาสิ่งอื่นๆ ด้วย เช่น คิดค้นว่าจะให้โอกาสแก่ผู้เรียนอย่างไรจึงจะให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ขึ้นเองได้ ถ้าเราให้ความสนใจเช่นนี้เราก็จะหาทางพัฒนาและสร้างวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนใหม่ๆ หรือหาวิธีที่จะใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ด้วยวิธีการเรียนแบบใหม่ คือ การสร้างให้ผู้เรียนสร้างโครงสร้างของความรู้ขึ้นเอง

ซีมัวร์ พาร์เพิร์ท (Seymour Papert) และ ศาสตราจารย์ มิทเชล เรสแน็ก (Mitchel Resnick) มีความเห็นว่า ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึม คือ ทฤษฎีการศึกษาการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานอยู่บนกระบวนการสร้าง ๒ กระบวนการด้วยกัน

สิ่งแรก คือ ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นด้วยตัวเอง ไม่รับแต่ข้อมูลที่หลั่งไหลเข้ามาในสมองของผู้เรียนเท่านั้น โดยความรู้จะเกิดขึ้นจากการแปลความหมายของประสบการณ์ที่ได้รับ

สิ่งที่สอง คือ กระบวนการการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากที่สุด หากกระบวนการนั้นมีความหมายกับผู้เรียนคนนั้น มุ่งการสอนการป้อนความรู้ให้คิดค้นแต่วิธีที่จะสอนอย่างไรจึงจะได้ผลซึ่งไม่ใช่วิธีที่เกิดประโยชน์กับเด็ก ครูต้องเข้าใจธรรมชาติของกระบวนการเรียนรู้ที่เด็กกำลังเรียนรู้อยู่และช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปได้ดีขึ้นตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน ครูควรคิดค้นพัฒนาสิ่งอื่นๆ ด้วย เช่น คิดค้นว่าจะให้โอกาสแก่ผู้เรียนอย่างไรจึงจะให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ขึ้นเองได้ ถ้าเราให้ความสนใจเช่นนี้ เราก็จะหาทางพัฒนาและสร้างวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนใหม่ๆ หรือหาวิธีที่จะใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ด้วยวิธีการเรียนแบบใหม่ คือการสร้างให้ผู้เรียนสร้างโครงสร้างของความรู้ขึ้นเองมีความหมายกับผู้เรียนคนนั้น ทฤษฎีคอนสตรัคชันนิสซึมบอกว่าการจะให้การศึกษาแก่เด็กขึ้นอยู่กับว่าเรามีความเชื่อว่าความรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร ถ้าหากเราเชื่อว่าความรู้เกิดจากการที่เด็กพยายามจะสร้างความรู้ขึ้นเอง การให้การศึกษาจะต้องประกอบด้วย การดึงเอาความรู้ที่ออกมาจากเด็กด้วยการขอให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ หรือตอบคำถามที่จะใช้ความรู้และให้โอกาสเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จะทำให้เกิดกระบวนการสร้างความรู้ในทางตรงข้ามถ้าเราเชื่อว่าความรู้เกิดขึ้นจากประสบการณ์ภายนอก การให้การศึกษา

จะต้องประกอบด้วยการให้ประสบการณ์ที่ถูกต้องกับเด็ก แสดงให้เด็กเห็นถึงวิธีที่ถูกต้องที่จะทำกิจกรรมต่างๆ หรือบอกคำตอบที่ถูกต้องให้กับเด็ก วิธีนี้คือ การศึกษาในสมัยก่อนนั่นเอง^{๓๓}

๒.๔.๔ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข

เป็นทฤษฎีที่มีจุดประสงค์หาวิธีการเรียนแบบใหม่ที่ทำให้ผู้เรียนเรียนอย่างสนุกสนาน ทฤษฎีนี้กล่าวถึงการเรียนที่มีความสุข มีองค์ประกอบ ๖ ประการ คือ

๑) เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่า เป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมองของเด็กเหล่านี้ควรจะมีสิทธิที่จะเป็นตัวของเขาเองที่ไม่เหมือนใคร มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความคิดมีความสนใจในสิ่งต่างๆ มีความรู้สึก รัก โกรธ เสียใจ หรือดีใจ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่มีความสามารถเฉพาะตัว มีจุดเด่น จุดด้อยที่แตกต่างไปจากคนอื่น มีสิทธิได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่อย่างมนุษย์คนหนึ่ง

๒) ครูให้ความเมตตาจริงและอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึงมีความเข้าใจในทฤษฎีแห่งการพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กทุกคน

๓) เด็กเกิดความรักและความภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา

๔) เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ

๕) บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตาม เร้าใจและค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ

๖) สิ่งทีเรียนรู้อาจนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

๒.๔.๕ ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วม

เป็นทฤษฎีที่เน้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงได้รับการฝึกฝนทักษะต่างๆ การแสวงหาความรู้ การคิดการจัดการกับความรู้ การแสดงออก การสร้างความรู้ใหม่และการทำงานกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นคนเก่ง คนดีและมีความสุข กระบวนการเรียนรู้แยกได้เป็นหลายวิธี แต่ยกมาเพียง ๓ วิธี คือ

๑) กระบวนการแบบกลุ่ม (Group process) เป็นกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียนตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป มีการปฏิสัมพันธ์กัน มีแรงจูงใจร่วมกัน ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยที่สมาชิกกลุ่มมีอิทธิพลต่อกัน ในระยะแรกกระบวนการกลุ่มนำมาใช้ฝึกทักษะมนุษยสัมพันธ์และการพัฒนาบุคลิกภาพ ภายหลังมีการนำกระบวนการกลุ่มไปใช้ในการเรียนการสอนวิชาต่างๆ หลักการสำคัญของกระบวนการกลุ่ม คือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้เรียนเรียนรู้จากกลุ่มมากที่สุด ผู้เรียนได้ค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้จัดกระบวนการให้ผู้เรียนแสวงหาคำตอบ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม ได้แก่ เกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่างอภิปรายกลุ่ม ขนาดของกลุ่มหรือจำนวนนักเรียนในกลุ่มขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ เนื้อหาวิชา ความยากง่ายของกิจกรรมและวัยของผู้เรียน

^{๓๓} ทฤษฎีการเรียนรู้. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.kroobannok.com/2171> [๒๓ ม.ค. ๒๕๕๘].

๒) การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ (Cooperative learning) เป็นวิธีเรียนที่จัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบ่งปันความรู้ให้กำลังใจดูแลกันและกัน หลักการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจคล้ายกับกระบวนการกลุ่มแตกต่างกันตรงที่การเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจ จัดกลุ่มผู้เรียนให้ละกันทั้งด้านความรู้ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกไว้วางใจกันและกัน ยอมรับในบทบาทและผลงานของเพื่อน เทคนิคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจได้แก่ การเล่าเรื่องรอบวง มุมสนทนา คู่ตรวจสอบปริศนาความคิด เป็นต้น

๓) การเรียนรู้แบบสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้และสร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง โดยนำความรู้ที่มีอยู่มาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ บทบาทของครู คือ เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนสรรค์สร้างความรู้ความเข้าใจด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอดให้สมบูรณ์ ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของความคิดรวบยอดและช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้มาจัดทำแผนผังความคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มี ๕ ขั้นตอนดังนี้

- ๑) ปฐมนิเทศ ให้ผู้เรียนสร้างจุดมุ่งหมายและแรงจูงใจในการเรียน
- ๒) ให้ผู้เรียนทำความเข้าใจบทเรียน โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย
- ๓) จัดโครงการแนวคิดใหม่ให้ผู้เรียนสร้างแนวคิดขึ้นใหม่แล้วประเมินแนวคิด
- ๔) ให้ผู้เรียนนำแนวความคิดไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ
- ๕) ทบทวน โดยเปรียบเทียบแนวคิดของตนตั้งแต่เริ่มต้นและท้ายบทเรียน^{๓๔}

สรุปได้ว่า ทฤษฎีทางการศึกษาคือหลักแห่งความเป็นจริง ที่มีการทดลองซ้ำๆ และได้ผลตามจริงมาแล้ว ดังนั้นในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน ผู้สอนควรยึดตามหลักแห่งเหตุผลของทฤษฎีนั้นๆ เพราะการเรียนรู้คือกระบวนการที่จะทำให้ผู้เรียนนั้นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ความสามารถของตนเอง ที่ได้จากการเรียนรู้ การได้ยินสัมผัส การคิด การอ่าน การเขียน ผ่านชีวิตและประสบการณ์จริง และผลของการศึกษาเรียนรู้นี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ ดังนั้นครูผู้สอนหรือผู้ที่จัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน จึงต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการจัดการเรียนที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนแต่ละวัย รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติ (Attitude) เป็นความรู้สึกความคิดเห็นของบุคคลที่แสดงออกถึงความชอบและไม่ชอบต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง สถานที่ สิ่งของหรือเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งก็ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า ทัศนคติไว้ดังต่อไปนี้

^{๓๔} กรมวิชาการ, หนังสือการจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, หน้า ก. อ้างในใน พระสมุห์ประยูร โสโก (จัน เข้วา), ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา เขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๓๖-๓๘

๒.๕.๑ ความหมายของทัศนคติ

ฝ่ายวิชาการภาษาไทย ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง ทัศนคติที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น มีความคิดเห็นตรงข้ามกับคนอื่น^{๓๕}

จิตินันท์ เดชะคุปต์ ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความเชื่อบางอย่างที่ทัศนคติบางอย่างค่านิยมบางอย่างของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจกระทำไม่สอดคล้องกับการแสดงออกทางความคิดเห็นต่อสิ่งนั้น^{๓๖}

กฤษฎี มหาวิรุฬห์ กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่อยู่บนความแน่นอนหรือความจริง แต่ขึ้นอยู่กับจิตใจบุคคลจะแสดงออกได้ง่ายโดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนหรือปกป้องความคิดเห็นนั้นความคิดเห็นบางอย่างเป็นผลของการแปลความหมายของข้อเท็จจริงซึ่งขึ้นกับคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละคน^{๓๗}

ประภาเพ็ญ สุวรรณ กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ไม่ใช่สิ่งที่มีติดตัวมาตั้งแต่กำเนิดมีคุณลักษณะของการประเมินมีคุณภาพและความเข้มมีความคงทนไม่เปลี่ยนแปลงมีความหมายแน่นอน^{๓๘}

จตุพร ปักกระกา กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกทางความรู้สึกความพึงพอใจของแต่ละบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดในด้านการพูด การเขียน โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล^{๓๙}

เสรี วงษ์มณฑา กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่เรียนรู้เพื่อให้มีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับลักษณะที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรืออาจหมายถึงการแสดงความรู้สึกภายในที่สะท้อนว่าบุคคลมีความโน้มเอียงพอใจหรือไม่พอใจต่อบางสิ่ง เช่น ตราสินค้า บริการ ร้านค้าปลีก^{๔๐}

วินัย รังสินันท์ ได้กล่าวว่า ทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของบุคคลย่อมเป็นเครื่องแสดงว่าเขามีความรู้ทางด้านที่ดีหรือไม่ดีเกี่ยวกับสิ่งนั้นมากน้อยเพียงใด และเขามีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ

^{๓๕} ฝ่ายวิชาการภาษาไทย, **พจนานุกรมไทยฉบับทันสมัยและสมบูรณ์**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทเอ็ดดูเคชั่นจำกัดมหาชน, ๒๕๕๒), หน้า ๒๒๖.

^{๓๖} จิตินันท์ เดชะคุปต์, “ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดบริการสถานเลี้ยงเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร: ความต้องการรูปแบบและคุณภาพ” **รายงานการวิจัย**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๔๒), หน้า ๕.

^{๓๗} กฤษฎี มหาวิรุฬห์, **แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น**, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๓๑), หน้า ๓๘.

^{๓๘} ประภาเพ็ญ สุวรรณ, **ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๖), หน้า ๓.

^{๓๙} จตุพร ปักกระกา, “ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย”, **มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, ๒๕๔๔. หน้า ๔๗.

^{๔๐} เสรี วงษ์มณฑา, **การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค**, (กรุงเทพมหานคร: อีระฟิล์มและไซเท็กซ์, ๒๕๔๒), หน้า ๑๐๖.

สิ่งนั้นเพียงใด ทักษคติของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จึงเป็นเครื่องทำนายว่าบุคคลนั้นจะมีการกระทำต่อสิ่งนั้นไปในทำนองใดด้วย^{๔๑}

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร ได้ให้ความหมายของทักษะคติไว้ว่า ทักษคติ คือ สภาวะความพร้อมทางจิตที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึกและแนวโน้มของพฤติกรรมบุคคลที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งของ สถานการณ์ต่างๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งเป็นสภาวะความพร้อมทางจิตที่มีความพร้อมและตั้งอยู่นานพอสมควร^{๔๒}

ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวไว้ว่า ทักษคติเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกที่ ชอบหรือไม่ชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ หลังจากได้รับประสบการณ์ในสิ่งนั้นๆ แบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ คือความรู้สึกในทางบวก เป็นการแสดงออกถึงความพอใจ ความเห็นด้วยความชอบและให้การสนับสนุนเป็นต้นความรู้สึกในทางลบเป็นการแสดงออกถึงความไม่พึงพอใจ ความไม่เห็นด้วย ความไม่ชอบและไม่ให้ การสนับสนุนเป็นต้นและความรู้สึกที่เป็นกลาง คือไม่มีความรู้สึกใดๆ โดยบุคคลจะแสดงออกทางด้านความรู้สึกทางพฤติกรรม แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ พฤติกรรมเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้จากการกล่าวคำพูดสนับสนุน การแสดงออกทางหน้าตาหรือท่าทางที่บ่งบอกถึงความรู้สึกที่พึงพอใจและพฤติกรรมภายในเป็นพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้ ชอบหรือไม่ชอบก็ไม่แสดงออกหรือจะเป็นความรู้สึกกลางๆ ก็ไม่แสดงออกถ้าเป็นพฤติกรรมภายใน^{๔๓}

กฤษฎี มหาวิรุฬห์ กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกด้านความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นความรู้สึกเชื่อถือที่ไม่อยู่บนความแน่นอนหรือความจริงแต่ขึ้นอยู่กับจิตใจบุคคลจะแสดงออกได้ง่ายโดยการแสดงเหตุผลสนับสนุนหรือปกป้องความคิดเห็นนั้น ความคิดเห็นบางอย่างเป็นผลของการแปลความหมายของข้อเท็จจริงซึ่งขึ้นอยู่กับคุณสมบัติประจำตัวของแต่ละคน^{๔๔}

นพมาศ อีร์เวคิน ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นนั้นถูกจัดว่าเป็นส่วนที่มนุษย์ได้แสดงออกมา โดยการพูดหรือการเขียนมนุษย์นั้นจะพูดจากใจจริงพูดตามสังคมหรือพูดเพื่อเอาใจผู้ฟังก็ตามแต่เมื่อพูดหรือเขียนไปแล้วก็ทำให้เกิดผลได้ คนส่วนใหญ่มักจะถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงจิตใจ^{๔๕}

แมรี แอล. กู๊ด (Mary L. Good) ได้ให้ความหมายของคำว่า ทักษคติ ไว้ดังต่อไปนี้

๑. ความหมายทั่วไป หมายถึง ความเชื่อ ความคิดเห็น ข้อพิจารณา ความรู้สึก หรือทักษะที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์อย่างแน่นอนและยังขาดน้ำหนักทางเหตุผลหรือการวิเคราะห์หรือกล่าวกว้างๆ ว่ามีความเป็นไปได้มากกว่าความรู้

^{๔๑}วินัย รังสินันท์, ทฤษฎีและวิธีการวัดด้านเจตพิสัย: จิตวิทยาและสังคมวิทยาพื้นฐานเพื่อการวัดและประเมินผลการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๓), หน้า ๕๔๙.

^{๔๒}ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, “จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและปฏิบัติการ”, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๕๕), หน้า ๑๓๘.

^{๔๓}ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์, จิตวิทยาอุตสาหกรรม, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕.

^{๔๔}กฤษฎี มหาวิรุฬห์, แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์, ๒๕๓๑), หน้า ๓๘.

^{๔๕}นพมาศ อีร์เวคิน, จิตวิทยาสังคมกับชีวิต, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๙๙.

๒. ความหมายเฉพาะ หมายถึง การพิจารณาหรือการวินิจฉัยอย่างมีแบบแผนจากแหล่งข้อมูลหรือบุคคลที่เชื่อถือได้ความคิดเห็นสาธารณะ (Public Opinion) หมายถึง การพิจารณาหรือข้อวินิจฉัยรวมๆ ของกลุ่มคนในสังคมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อหรือข้อเท็จจริง ดังนั้นความคิดเห็นคือการแสดงออกทางด้านความคิดของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกหรือความเชื่อถือต่อสิ่งหนึ่งด้วยการพูดหรือการเขียน โดยมีอารมณ์ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานประกอบในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งความคิดเห็นนั้นอาจมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยก็ได้^{๔๖}

กู๊ด ซี. วี. (Good, C.V.) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นหมายถึง ความเชื่อ ความคิดหรือการลงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่สามารถบอกได้ว่า ถูกต้องหรือไม่^{๔๗}

มิเชลล์ จีโอฟรีย์ ดันแคน (Mitchell Geoffrey Duccan) ให้ความหมายไว้ว่า “ความคิดเห็นเป็นความเชื่อหรือการพิจารณาตัดสิน โดยบุคคลซึ่งอาจไม่เป็นที่ยอมรับในแต่ละช่วงเวลาได้ ความคิดเห็นนี้ไม่สามารถจะทดสอบความรู้ และความจริงของความเชื่อมั่นของบุคคลได้และต้องยอมรับว่าประชาชนโดยทั่วไปนั้นอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไป”^{๔๘}

โคเลสนิค(Kolesnik) ได้กล่าวว่าความคิดเห็นเป็นการแปลความหมาย (Interpretation) หรือการลงความเห็นที่เกิดจากข้อเท็จจริงซึ่งแต่ละบุคคลคิดว่าถูกต้องแต่คนอื่นๆ อาจไม่เห็นด้วยก็ได้ ทุกคนความเห็นที่ไม่ลึกซึ้งและเป็นความเห็นเฉพาะอย่างและมีอยู่เป็นเวลานานสั้นเรียกว่า Opinion เป็นความคิดเห็นประเภทหนึ่งที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนรากฐานของพยานหลักฐานที่ไม่พอแก่การพิสูจน์มีความรู้แห่งอารมณ์น้อยและเกิดขึ้นได้อย่างง่ายและสลายตัวเร็ว^{๔๙}

สรุปได้ว่า ทศนคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ความชอบ ไม่ชอบ ความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของบุคคลต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือเป็นความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งจะแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม อารมณ์ ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม สถานการณ์ ประกอบกับลักษณะประจำตัวของคน อาจเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อความคิด ความรู้สึกของบุคคลทำให้บุคคลเกิดทศนคติขึ้นมา โดยไม่มีหลักเกณฑ์ในการตัดสินว่าผิดหรือถูกต้อง สิ่งเหล่านี้อาจสะท้อนถึงความรู้สึกว่าบุคคลนั้นมีความโน้มเอียง พอใจหรือไม่พอใจต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ความรู้สึกนั้นอาจเป็นยาวนานหรือสลายไปอย่างรวดเร็ว

^{๔๖} แมรี่ แอล. กู๊ด (Mary L. Good), *Integrating the Individual and the Organization*, (New York: Wiley, 2006), p.17.

^{๔๗} กู๊ด ซี. วี. (Good, C.V.), *Dictionary of Education*, (New York: McGraw-Hill Book Company, 1973), p.338.

^{๔๘} มิเชลล์ จีโอฟรีย์ ดันแคน (Mitchell Geoffrey Duccan), *A New Dictionary of Sociology*, (London: Routledge & Kegan Paul, 1976), p. 135.

^{๔๙} โคเลสนิค (Kolesnik, W.L.) *Education Psychology*, (New York : Mc-Graw-Hill Book, 1970), P.296.

๒.๕.๒ ลักษณะของทัศนคติ

สุรางค์ ไคว์ตระกูล กล่าวถึงลักษณะของทัศนคติ ดังนี้

๑. ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้

๒. ทัศนคติเป็นแรงจูงใจที่ทำให้บุคคลกล้าเผชิญกับสิ่งเร้าหรือหลีกเลี่ยง ฉะนั้นทัศนคติจึงมีทั้งทางบวกและทางลบ เช่น ถ้านักเรียนมีทัศนคติทางบวกต่อวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนจะชอบเรียนวิชาคณิตศาสตร์ และเมื่ออยู่ชั้นมัธยมศึกษาจะเลือกเรียนวิชาคณิตศาสตร์ตรงข้ามกับนักเรียนที่มีทัศนคติทางลบต่อวิชาคณิตศาสตร์ก็จะไม่ชอบหรือไม่มีความสนใจที่จะเรียน เมื่ออยู่ชั้นมัศึกษาก็จะเลือกเรียนแขนงอักษรศาสตร์ ภาษา เป็นต้น

๓. ทัศนคติประกอบด้วยองค์ประกอบ ๓ อย่าง คือองค์ประกอบเชิงความรู้สึก (Affective Component) องค์ประกอบเชิงปัญญาหรือการรู้คิด (Cognitive Component) และองค์ประกอบเชิงพฤติกรรม (Behavioral Component)

๔. ทัศนคติเปลี่ยนแปลงได้ง่าย การเปลี่ยนแปลงทัศนคติอาจเปลี่ยนแปลงจากบวกเป็นลบหรือจากลบเป็นบวกซึ่งบางครั้งเรียกว่า การเปลี่ยนแปลงทิศทางของทัศนคติหรืออาจจะเปลี่ยนแปลงความเข้มข้น (Intensity) หรือความมากน้อยทัศนคติบางอย่างอาจจะหยุดเลิกไปได้

๕. ทัศนคติเปลี่ยนแปลงตามชุมชนหรือสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิก เนื่องจากชุมชนหรือสังคมหนึ่งๆ อาจจะมีค่านิยมหรืออุดมการณ์พิเศษเฉพาะ ดังนั้นค่านิยมเหล่านั้นจึงมีอิทธิพลต่อทัศนคติของบุคคลที่เป็นสมาชิก ในกรณีที่ต้องการเปลี่ยนทัศนคติจะเปลี่ยนค่านิยม

๖. สังคมประกิต (Socialization) มีความสำคัญต่อพัฒนาการทัศนคติของเด็กโดยเฉพาะทัศนคติต่อความคิดและหลักการที่เป็นนามธรรม เช่น อุดมคติ ทัศนคติต่อเสรีภาพในการพูด การเขียน เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีสภาพเศรษฐกิจสังคมสูงจะมีทัศนคติบวกสูงสุด^{๕๐}

งามตา วนินทนนท์ ได้กล่าวถึงทัศนคติมีลักษณะร่วมกัน ๒ ประการ คือ การมีทิศทาง คือ การมีทิศทางและปริมาณขององค์ประกอบนั้นๆ

๑. ทิศทาง (Direction) ทัศนคติมี ๒ ขั้ว หรือ ๒ ทิศทาง หมายถึง การประมาณค่าการรู้คิด การรู้สึกและการพร้อมกระทำไปในทางที่บวกหรือลบ ซึ่งหมายถึงดีหรือเลว ชอบ พอใจ ไม่ชอบหรือไม่พอใจ การพร้อมที่จะให้การสนับสนุนหรือช่วยเหลือหรือการพร้อมที่จะทำลายหรือขัดขวาง

๒. ปริมาณ (Magnitude) หมายถึง ความเข้มข้นหรือปริมาณความรุนแรงของทัศนคติที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดไปในทางบวกหรือลบนั่นคือ บุคคลอาจมีทัศนคติต่อสิ่งใดอย่างรุนแรงมากแต่มีทัศนคติต่อสิ่งหนึ่งเพียงบางเบา ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความสำคัญของสิ่งนั้นหรือขึ้นอยู่กับความเกี่ยวพันของบุคคลต่อสิ่งนั้น เช่น พุทธศาสนามีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนิกชนมาก คนเหล่านี้จึงมีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนาอย่างเข้มข้นหรือรุนแรงเป็นต้น^{๕๑}

จิตยา สุวรรณขุ ได้กล่าวถึงลักษณะของทัศนคติไว้ว่า มีลักษณะที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. ทัศนคติ เป็นสภาวะก่อนที่พฤติกรรมโต้ตอบจะเกิดขึ้นต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือจะเรียกว่าเป็นสภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง

^{๕๐} สุรางค์ ไคว์ตระกูล, จิตวิทยาการศึกษา, หน้า ๓๖๗.

^{๕๑} งามตา วนินทนนท์, จิตวิทยาสังคม, หน้า ๒๐๐.

๒. ทัศนคติ จะมีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะเวลาคือมีความมั่นคงถาวรพอสมควร เปลี่ยนแปลงได้ยากแต่ไม่ได้หมายความว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลง

๓. ทัศนคติ เป็นตัวแปรที่นำไปสู่ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับความรู้สึกนึกคิด ไม่ว่าจะไปในรูปของการแสดงออกโดยวาจาหรือการแสดงความรู้สึกตลอดจนการที่จะต้องเผชิญหรือหลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

๔. ทัศนคติ มีคุณสมบัติของแรงจูงใจในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินและเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าไปถึงการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย^{๕๒}

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร กล่าวถึงลักษณะของทัศนคติดังนี้

๑. ทัศนคติ เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้
๒. ทัศนคติ มีลักษณะที่คงทนอยู่นานพอสมควร
๓. ทัศนคติ มีลักษณะของการประเมินค่าอยู่ในตัว ก็คือจะบอกลักษณะดี ไม่ดี ชอบ ไม่ชอบเป็นต้น

๔. ทัศนคติ ทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าของพร้อมที่จะตอบสนองต่อที่หมายของทัศนคติ

๕. ทัศนคติ บอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับสิ่งของและบุคคลกับสถานการณ์ นั่นคือทัศนคติดำเนินที่หมายนั่นเอง

จากการศึกษาลักษณะของทัศนคติจะเห็นได้ว่าทัศนคติ เกิดจากการเรียนรู้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อทัศนคติ ทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรมบุคคลแต่ละคนมีทัศนคติต่อสถานการณ์ต่างๆ แตกต่างกันนอกจากนั้นนักวิชาการให้ความหมายของทัศนคติแตกต่างกันไปแต่มีหลักที่ยอมรับกันว่าทัศนคติมีลักษณะสำคัญ ๔ ประการคือ

๑. ทัศนคติ เป็นสภาวะก่อนที่จะมีพฤติกรรมได้ตอบ (predisposition to respond) ต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะหรือจะเรียกว่าเป็นสภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง

๒. ทัศนคติ จะมีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะเวลา (persistent over time) แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลง

๓. ทัศนคติ เป็นตัวแปรแฝงที่จะนำไปสู่ความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับความรู้สึกนึกคิดไม่ว่าจะเป็นรูปของการแสดงออกโดยวาจาหรือการแสดงความรู้สึกตลอดจนการที่จะต้องเผชิญหรือหลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

๔. ทัศนคติ มีคุณสมบัติของแรงจูงใจในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินและเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าไปถึงการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย^{๕๓}

วิภาพร มาพบสุข ได้กล่าวคุณลักษณะของทัศนคติที่สำคัญไว้ ๔ ประการดังนี้

๑. ทัศนคติ เป็นความคิดเห็นที่เกิดจากการเรียนรู้หรือได้รับประสบการณ์ เช่นประชาชน

^{๕๒} ทิตยา สุวรรณะชญ, ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม, วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์, (สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ตุลาคม, ๒๕๒๐), หน้า ๖๐๒ – ๖๐๓.

^{๕๓} ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, **ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะวิชาครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร, ๒๕๔๒), หน้า ๒๐๙-๒๑๐.

ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะจากประสบการณ์ที่ได้รับจากการปกครองในระบอบนั้นทำให้บุคคลได้รับสิทธิและเสรีภาพ

๒. ทัศนคติ เป็นดัชนีชี้ทิศทางในการแสดงพฤติกรรมทัศนคติโดยทั่วไปมี ๒ ทิศทาง คือ ทัศนคติในทางบวกทำให้คนมีแนวโน้มที่จะเข้าหาหรือสนับสนุนสิ่งนั้น เช่น แม่บ้านเห็นด้วยกับการซื้อสินค้าลดราคา จึงมีแนวโน้มที่จะคอยสังเกตและเข้าไปจับจ่ายซื้อสินค้าในช่วงที่กำลังลดราคา ส่วนทัศนคติในทางลบจะทำให้คนมีแนวโน้มชอบหนี เช่น ประชาชนที่มีทัศนคติไม่ดีต่อคณะรัฐบาลมักจะพยายามคอยจับผิดหรือหาเรื่องผิดต่างๆ แล้วรวมกลุ่มกันต่อต้านรัฐบาล

๓. ทัศนคติ สามารถถ่ายทอดได้โดยถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งหรือจากสถานการณ์หนึ่งไปยังอีกสถานการณ์หนึ่งได้ เช่น ประชาชนที่เลื่อมใสศรัทธาต่อพรรคการเมืองใด พรรคการเมืองหนึ่งก็จะเห็นด้วยและสนับสนุนในการทำงานของพรรคการเมืองนั้นๆ

๔. ทัศนคติ เปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของบุคคลโดยตรงถ้าประสบการณ์ของคนเปลี่ยนไปย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติด้วย เช่น ในอดีตของคนหนึ่งไม่ชอบฟุตบอลเลย แต่ในปัจจุบันเกิดประสบการณ์โดยตรงที่บุตรชายของตนเป็นนักฟุตบอลทีมชาติจึงทำให้เขาหันมาสนใจและศึกษาในกีฬาฟุตบอลมากขึ้นตามไปด้วย^{๕๔}

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าลักษณะของทัศนคตินั้น เกิดได้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ ความรู้สึกส่วนตัวโดยอาศัยความคิดเห็นของตนเองและแสดงออกมาทางวาจา ลักษณะท่าทาง สีหน้า ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติอาจเปลี่ยนแปลงจากบวกเป็นลบหรือจากลบเป็นบวก ถ้าประสบการณ์ของคนเปลี่ยนไปย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อทัศนคติและทัศนคติมีผลต่อพฤติกรรมบุคคลแต่ละคนมีทัศนคติต่อสถานการณ์หนึ่งๆ แตกต่างกัน

๒.๕.๓ องค์ประกอบของทัศนคติ

บุษราคัม ฐรพันธ์ กล่าวว่า ทัศนคติ มีองค์ประกอบ ๓ ด้าน ได้แก่

๑. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่เกี่ยวกับวัตถุหรือเหตุการณ์ต่างๆ รวมทั้งความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งเหล่านั้นด้วย

๒. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งเร้าที่เขารับรู้ว่าจะเป็ทางที่ดีหรือไม่ดีถ้าบุคคลมีความรู้สึกไม่ดีต่อสิ่งใดบุคคลก็จะไม่ชอบสิ่งนั้น ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งใดก็จะชอบสิ่งนั้น

๓. องค์ประกอบด้านแนวโน้มที่จะกระทำ (Behavioral Component) หมายถึง ความโน้มเอียงของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน คือการยอมรับหรือไม่ยอมรับปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ^{๕๕}

^{๕๔}วิภาพร มาพบสุข, **จิตวิทยาทั่วไป**, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๔๒), หน้า ๕๓๘.

^{๕๕}บุษราคัม ฐรพันธ์, “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการพนันของนักศึกษาชั้นมัธยมตอนต้นในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด”, **ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๓๔), หน้า ๑๑.

การที่บุคคลจะมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งนั้นจะต้องประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ ๓ ประการได้แก่

๑. องค์ประกอบทางด้านพุทธิปัญญาหรือทางด้านความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive Components) คือ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด รวมทั้งความเชื่อต่างๆ ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในเชิงประเมินค่าว่ามีคุณประโยชน์หรือมีโทษในสิ่งต่างๆ อันจะก่อให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ ในทางบวก (ทัศนคติที่ดี) และในทางลบ (ทัศนคติที่ไม่ดี) โดยถ้าบุคคลใดมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือบุคคลหนึ่งในทางที่ดีแล้วบุคคลนั้นจะมีทัศนคติที่ดีกับสิ่งนั้นๆ หรือบุคคลนั้นๆ ในทางบวก ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลนั้นมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ หรือบุคคลนั้นๆ ไม่ดีย่อมจะทำให้บุคคลนั้นมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้นๆ หรือบุคคลนั้นๆ ในทางลบ

๒. องค์ประกอบทางด้านรู้ความรู้สึก (The Feeling Component) คือ ความรู้สึก ความชอบหรือไม่ชอบรักหรือเกลียดหรือกลัวซึ่งเป็นการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ถ้าบุคคลมีทัศนคติในแง่ดีต่อสิ่งใดก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ทัศนคติจะแสดงออกมาในรูปของความรัก ความโกรธ ความชอบ ความพอใจ เป็นต้น

๓. องค์ประกอบทางด้านแนวโน้มในเชิงพฤติกรรม (The ActionTendency Component or The Behavioral Component) คือแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมหรือความพร้อมที่จะกระทำอันเป็นผลเนื่องจากความคิดและความรู้สึก ซึ่งออกมาในรูปของพฤติกรรมการประพฤติปฏิบัติในการยอมรับหรือปฏิเสธและเป็นการกระทำที่สามารถสังเกตได้^{๕๖}

ทิตยา สุวรรณะชญ ได้แบ่งองค์ประกอบของทัศนคติออกเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. ส่วนของสติปัญญาและเหตุผล (Cognitive Component) ในส่วนนี้เป็นเรื่องของ การใช้เหตุผลของบุคคลในการจำแนกแยกแยะความแตกต่าง ตลอดจนผลต่อเนื่อง ผลได้ ผลเสีย กล่าวคือ การที่บุคคลจะสามารถนำเอาคุณค่าทางสังคมที่ได้รับจากการอบรมสั่งสอน และการถ่ายทอดมาใช้ในการวิเคราะห์พิจารณาประกอบเหตุผลของการที่ตนจะประเมินข้อแตกต่างระหว่างส่วนนี้กับความรู้สึก ก็คือ การพิจารณาของบุคคลในส่วนนี้จะมีลักษณะปลอดภัยจากอารมณ์ แต่จะเป็นเรื่องของเหตุผลอันสืบเนื่องมาจากความเชื่อของบุคคล

๒. ส่วนของความรู้สึก (Affective Component) ความรู้สึกที่ชอบ ไม่ชอบ รักหรือเกลียด หรือกลัว ซึ่งเป็นเรื่องของอารมณ์ของบุคคล

๓. ส่วนของแบบพฤติกรรม (Behavioral Component) ซึ่งหมายถึงแนวโน้มอันที่จะมีพฤติกรรม (Action Tendency) แนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมนี้จะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับส่วนของความรู้สึก ตลอดจนส่วนของสติและเหตุผล ส่วนของแบบพฤติกรรมนี้จะเป็นส่วนที่บุคคลพร้อมที่จะมีปฏิกิริยาแสดงออกต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง^{๕๗}

วิภาพร มาพบสุข ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติ ประกอบด้วย

^{๕๖}ธนพรรณ กลั่นเกษร, “บุคลิกภาพเก็บตัว-แสดงตัวกับทัศนคติต่อความรักและความสัมพันธ์ทางเพศของผู้สูงอายุ”, *ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ*, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๑), หน้า ๓๔-๓๕.

^{๕๗}ทิตยา สุวรรณะชญ, *วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์*, หน้า ๖๐๓ - ๖๐๔.

๑. ด้านความคิดความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นความรู้ความเข้าใจที่บุคคลมีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น มีทัศนคติไม่ดีต่อคนเป็นโรคเอดส์ เพราะคนเป็นโรคเอดส์จะทำให้สังคมเสื่อมถอยทางศีลธรรมมีทัศนคติที่ไม่ดีกับคนว่างงานเพราะเห็นว่าคนว่างงานมักจะเป็นคนเกียจคร้านไม่สู้งาน มีความเสื่อมศรัทธาต่อพรรคการเมืองบางพรรค เพราะเห็นว่าพรรคการเมืองพรรคนั้นๆ ไม่ซื่อสัตย์ชอบประพฤติทุจริต

๒. ด้านอารมณ์และความรู้สึก (Affective Component) เป็นการแสดงความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ตามประสบการณ์ที่ตนได้มาในทางบวกหรือทางลบและเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งองค์ประกอบทางอารมณ์นับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของทัศนคติดังเช่น นายจ้างไม่ชอบเรื่องการพนันทุกชนิดแต่พอทราบว่าลูกจ้างคนหนึ่งชอบเล่นการพนันเขาจะรู้สึกไม่ชอบลูกจ้างคนนั้น

๓. ด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นความพร้อมที่บุคคลจะแสดงออกให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตนที่มีต่อสิ่งนั้น เช่น เมื่อนายจ้างไม่ชอบลูกจ้างที่เล่นการพนันแล้ว เขาจะแสดงออกด้วยการไม่จ่ายเงินโบนัสหรือให้กัน้อยในตอนที่สิ้นปีเป็นต้น ความรู้สึกดังกล่าวเป็นลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่แสดงออกทางความคิด ความเชื่อ โดยจะแสดงออกในรูปของความรัก ความชื่นชอบ ความพอใจ หรือความไม่พอใจ เป็นต้น^{๕๘}

สรุป องค์ประกอบของทัศนคติ ประกอบด้วย ๓ เรื่องใหญ่ๆได้แก่ ความรู้ของบุคคลที่ต้องใช้เหตุผลในการจำแนกแยกแยะความแตกต่าง มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งในเชิงประเมินค่าว่ามีคุณประโยชน์หรือมีโทษในสิ่งต่างๆ อันจะก่อให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ ในทางบวกและในทางลบ ความรู้สึก คือความคิดเห็นส่วนตัว ความชอบหรือไม่ชอบ รักหรือเกลียดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ถ้าบุคคลรู้สึกไม่ดีต่อสิ่งนั้นแล้วก็จะทำให้บุคคลไม่ชอบสิ่งนั้น ซึ่งเป็นการตอบสนองทางอารมณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งและสุดท้ายพฤติกรรม คือการแสดงการกระทำที่โน้มเอียงของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตนเองพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาออกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสังคหวัตถุ ๔

๒.๖.๑ ความหมายของสังคหวัตถุ ๔

ในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นมนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาเป็นที่รักของคนรอบข้างเป็นที่ยอมรับนับถือของทุกๆ คนและปรารถนาที่จะได้ยินได้ฟังคำยกย่องสรรเสริญมากกว่าเสียงนินทาว่าร้าย พระพุทธองค์ได้ทรงสอนวิธีที่จะทำตนให้เป็นที่รักของสังคมว่า ขั้นแรก ให้ปรับที่ตัวของเราเองก่อน คือต้องทำตัวเราให้เป็นคนน่ารักเสียก่อน โดยการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ดังนี้

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคหวัตถุ ๔ ไว้ว่าสังคหวัตถุ ๔ เป็นหลักการสงเคราะห์หรือเป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในความ

^{๕๘} วิจารณ์ มาพบสุข, *จิตวิทยาทั่วไป*, (กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, ๒๕๔๒), หน้า ๕๓๙.

^{๕๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), *ธรรมานุชีวิต*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๓๒.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคหัตถ์^{๖๐} ไว้ว่า สังคหผละ แปลว่า กำลังแห่งการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นธรรมที่สำคัญมากสำหรับนักบริหาร ผู้ทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นถ้านักบริหารบกพร่องเรื่องมนุษยสัมพันธ์ก็จะมีคนมาช่วยทำงาน เมื่อไม่มีใครช่วยทำงานเขาก็เป็นนักบริหารไม่ได้พระพุทธเจ้าทรงสอนหลักการสร้างมนุษยสัมพันธ์ไว้เรียกว่าสังคหัตถ์ หมายถึงวิธีผูกใจคน พระองค์ตรัสว่า รถม้าแล่นไปได้เพราะมีลิ่มสลักคอยตรึงส่วนประกอบต่าง ๆ ของรถม้าเข้าด้วยกันฉันใด คนในสังคมก็ฉันนั้น คือทำหน้าที่เป็นกาวใจเชื่อมประสานคนทั้งหลายเข้าด้วยกัน ลิ่มสลักดังกล่าวนี้คือ สังคหัตถ์ นักบริหารจะสามารถผูกใจเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาไว้ได้ถ้ามีสังคหัตถ์ ๔ ประการ^{๖๑}

ชูฤทธิ์ เตังไตรสรณ์ ได้กล่าวว่า หลักสังคหัตถ์ ๔ เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลทั่วทุกคนร่วมสร้างสรรค์ประสานสังคมให้ตั้งงามมีเอกภาพ^{๖๒}

ปรีชา นันทาภิวัฒน์ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคหัตถ์ ๔ ไว้ว่า สังคหัตถ์ ๔ เป็นธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวคือ ยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี^{๖๓}

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับสังคหัตถ์ ๔ ไว้ว่า เมื่อทุกคนต่างประพฤตสังคหัตถ์ทั่วถึงกันแล้วอย่าว่าแต่เฉพาะคน เฉพาะครอบครัวจะรักใคร่นับถืออยู่เป็นสุขสบายเลยถึงคนทั้งหมู่บ้าน ทั้งเมือง ทั้งประเทศ ทั้งโลก ก็ต้องอยู่เป็นสุขสบายตลอดไปเหมือนกัน เพราะฉะนั้นท่านจึงว่าสังคหัตถ์ทั้ง ๔ อย่าง เป็นคุณธรรมสำหรับยึดเหนี่ยวน้ำใจผู้อื่นให้รักใคร่นับถือช่วยเหลือกันอย่างวิเศษแท้^{๖๔}

ศิวพร สัจจวัฒนา ได้ให้ความหมายของสังคหัตถ์๔ ว่าเป็นหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาที่เป็นวิธีปฏิบัติเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจของคนให้เกิดความรักความสงเคราะห์ช่วยเหลือซึ่งกันและกันช่วยเหลือเกื้อกูลทุกคนร่วมสร้างสรรค์ประสานสังคมให้ตั้งงามเป็นบ่อเกิดแห่งความสามัคคี^{๖๕}

สรุปได้ว่าสังคหัตถ์ ๔ คือหลักธรรมที่ใช้ในการดำรงชีวิตเพื่อยึดเหนี่ยวน้ำใจคนให้เกิดความรักความสามัคคี ผู้ใดก็ตามถ้าได้ปฏิบัติตามหลักสังคหัตถ์๔ นี้แล้วย่อมเป็นผู้ที่มีจิตใจงาม มีเพื่อนมิตรสหาย มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีชอบช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน ส่งเสริมให้ผู้อื่นได้รับสิ่งที่ดี การช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอารัดเอาเปรียบกันนั้น ย่อมจะทำให้สังคมสงบสุขไม่ก่อให้เกิดการเห็นแก่

^{๖๐} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), **พุทธวิธีการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙).

^{๖๑} ชูฤทธิ์ เตังไตรสรณ์, **สุขภาวะองค์กรรวมสุขภาพแบบพอเพียงนวัตกรรมใหม่ของสุขภาพอย่างไทย**, (นนทบุรี: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๕๒), มปท.

^{๖๒} ปรีชา นันทาภิวัฒน์, **พจนานุกรมหลักธรรมพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดวงแก้ว, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔๓.

^{๖๓} สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสน์ วาสโน) , **สังคหัตถ์ ๔**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,๒๕๒๘), หน้า ๕๓.

^{๖๔} ศิวพร สัจจวัฒนา, “การใช้หลักสังคหัตถ์ ๔ ในการให้บริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนฝรั่งตามการรับรู้ของประชาชน”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

ตัวในสังคม หลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสงเคราะห์ เกื้อกูล ช่วยเหลือซึ่งกัน และกันของคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

๒.๔.๒ องค์ประกอบของสังคหวัตถุ ๔

สังคหวัตถุนี้มีองค์ประกอบอยู่ ๔ ประการด้วยกันที่เจ้าอาวาสนำมาใช้ในการปฏิบัติต่อ พระภิกษุ สามเณร ภายในวัดให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้และเพื่อเป็นการโน้มน้าวให้ผู้ร่วมงาน หรือผู้ได้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานโดยมีความรู้สึกใกล้ชิดเป็นกันเอง ร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงานอย่าง ร่าเริงเพื่อให้สังคมในหมู่คณะเกิดความสงบสุข มีผู้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

ในพระสูตรต้นตปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต แบ่งสังคหวัตถุ ออกเป็น ๔ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. ทาน ให้ปัน คือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ ช่วยด้วยการแบ่งปันสิ่งของแก่ผู้อื่นที่ ควรให้ ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจและศิลปวิทยารวมไปถึงการให้อภัยแก่ผู้อื่น ทำให้สังคมอยู่กัน อย่างมีความสุขเพราะการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๒. ปิยวาจา คือ การพูดจาน่ารัก ปราศรด้วยถ้อยคำสุภาพอ่อนหวานไพเราะเป็นที่รัก พูดด้วยคำที่น่ายินดีในสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กำลังใจทำให้เกิดความพอใจแก่ผู้ได้ยินได้ฟังก่อให้เกิด มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

๓. อตถจริยา คือ การบำเพ็ญให้เป็นประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้อื่นเป็นการปฏิบัติสิ่งที่เป็น ประโยชน์ซึ่งกันและกันมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทนด้วยกำลังความคิดกำลังกาย และกำลังทรัพย์การทำให้เป็นประโยชน์เท่าที่ทำได้ เช่น ส่งเสริมจริยธรรมส่งเสริมให้ผู้อื่นได้รับใน สิ่งที่ดีการช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้หมู่คณะและสังคมและประเทศชาติมีความก้าวหน้าได้รับความสำเร็จ ในสิ่งต่างๆ เป็นอย่างดี

๔. สมานัตตตา คือ การปฏิบัติตนเสมอต้นเสมอปลายทำตัวให้เข้ากันได้เป็นเพื่อนร่วม ทุกข์ร่วมสุขกันไม่เอาเปรียบร่วมเผชิญและแก้ปัญหาเพื่อประโยชน์สุขร่วมกันไม่ถือเราถือเขารู้จักผูก มิตรกับผู้อื่น เช่น ในยามที่ตกทุกข์ได้ยากก็ไม่ทอดทิ้งยังช่วยเหลื้อมเกิดความสุขและความสามัคคี ในหมู่คณะ^{๖๕}

พระไตรปิฎก ภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้กล่าวถึง สังคหวัตถุ ซึ่ง สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในสังคหวัตถุสูตร^{๖๖} ว่าภิกษุทั้งหลาย สังคหวัตถุ^{๖๗} (ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว) ๔ ประการนี้ประกอบด้วย

๑. ทาน (การให้)
๒. เปยยวัชชะ (วาจาเป็นที่รัก)
๓. อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์)
๔. สมานัตตตา (การวางตนเสมอ)

^{๖๕} ๐. จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๐.

^{๖๖} ๐. จตุกก. (ไทย) ๒๑/๒๖๔/๓๘๑.

^{๖๗} ๐. จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๐.

จากหลักคำสอนที่กล่าวมาพระพุทธองค์ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสังคหัตถ์ว่าเป็นคุณธรรมที่ช่วยอุ้มชูโลกและเป็นหลักธรรมสำคัญในการสงเคราะห์เกื้อกูลซึ่งกันและกันของคนในสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

สังคหัตถ์ ๔ หมายถึง คุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนผูกใจคนและประสานหมู่ชนให้มีความสามัคคี เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่รัก เป็นที่ชอบใจของคนทั่วไปเป็นการปลูกไมตรีเตมิน้ำใจต่อกันทำให้สังคมเป็นสุข^{๖๘} ดังคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งเป็นสังฆธรรมที่ผู้ปฏิบัติตามทุกคนย่อมสามารถรู้แจ้งเห็นจริงได้ด้วยตนเองและทำให้ผู้ปฏิบัติพันทุกข์เข้าถึงความสุขและความบริสุทธิ์ใจได้จริง ธรรมของพระพุทธองค์เป็นความรู้อันบริสุทธิ์เป็นธรรมโอสถณานอกที่สามารถเยี่ยวยารักษาจิตใจของมวลมนุษยชาติให้หลุดพ้นจากความโลภ ความโกรธ ความหลง เพราะเมื่อใจปราศจากสิ่งเหล่านี้ใจย่อมสะอาดบริสุทธิ์ มีอานาปานะและเกิดเป็นความเมตตากรุณาปราณี มีแต่ความรักความปรารถนาดีต่อกันดังที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในสังคหัตถ์สูตรว่า^{๖๙} “ทาน เปยยวชฺชฌจ อตถจริยา จ ยา อิธ สมานตตทา จ ธมฺเมสุ ตตถตตถ ยถารหิ” การให้ทาน การพูดจาไพเราะ การประพฤติตนให้เป็นประโยชน์ในโลกนี้ความเป็นผู้มีตนสม่าเสมอในธรรมทั้งหลายนั้นตามควร^{๗๐} ในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นมนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาเป็นที่รักของคนรอบข้างเป็นที่ยอมรับนับถือของทุกคนและปรารถนาที่จะได้ยินได้ฟังคำยกย่องสรรเสริญมากกว่าเสียงนินทาว่าร้าย พระพุทธองค์ได้ทรงสอนวิธีที่จะทำตนให้เป็นที่รักของสังคมว่าขั้นแรกให้ปรับที่ตัวของเราเองก่อน คือต้องทำตัวเราให้เป็นคนน่ารักเสียก่อน โดยการปฏิบัติตามหลักสังคหัตถ์ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนนั้น ประกอบด้วยหลัก ๔ ประการด้วยกันดังนี้^{๗๑}

๑. ทาน การให้การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละแบ่งปัน ช่วยเหลือกันด้วยการให้สิ่งของหรือให้ความรู้และแนะนำสั่งสอนด้วยน้ำใจ มีความโอปอ้อมอารีจะช่วยผูกใจคนไว้ได้การทำทานจะไม่สูญเปล่า ผู้ที่ให้สิ่งที่ดีย่อมได้รับสิ่งที่ดีตอบแทนดังพุทธพจน์ที่ว่า “มณาปทายี ลภเต มณาป”^{๗๒} แปลว่า ผู้ให้สิ่งที่น่าพอใจย่อมได้รับสิ่งที่น่าพอใจ^{๗๓} การให้ทานอาจให้ได้ ๒ วิธีด้วยกันคือ

- ๑) อามิสทานให้สิ่งของแก่เพื่อนหรือผู้อื่นที่ดีต่อยกกว่ารวมทั้งการให้รางวัลต่างๆ เป็นต้น
- ๒) ธรรมทานหรือวิทยาทาน หมายถึง การให้ธรรม การให้ความรู้และแนะนำสั่งสอนให้รู้ดีชั่วหรือการแนะนำให้รู้ศิลปวิทยาในการประกอบสัมมาชีพ^{๗๔} ใน ๒ อย่างนี้ ธรรมทานนั้นเป็นเลิศกว่าทานทั้งหลาย^{๗๕} อามิสทานช่วยค้าจุนชีวิตทำให้เขามีที่พึ่งพาอาศัย แต่ธรรมทานช่วยให้เขารู้จักพึ่งตนเองได้ต่อไป เมื่อให้อามิสทานแล้วพึงให้ธรรมทานด้วย

^{๖๘} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๖๗.

^{๖๙} อัง.จตุกก. (บาลี) ๒๑/๓๒/๓๗.

^{๗๐} อัง.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๕๑.

^{๗๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๖๗ – ๑๖๘.

^{๗๒} อัง.ปญจก. (บาลี) ๒๒/๔๔/๔๕.

^{๗๓} อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๔๔/๗๒.

^{๗๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๗๑.

^{๗๕} ขุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๙๘/๔๗๓, ขุ.อิติ. (ไทย) ๒๕/๑๐๐/๔๗๗.

๒. ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ ความเป็นผู้มีวาจาน่ารัก พูดอย่างรักกัน วาจาเป็นที่รัก วาจา
 ดุดติมน้ำใจหรือวาจาซาบซึ้งใจ คือ กล่าววาจาสุภาพไพเราะอ่อนหวานมีทางเสียง สมนามาคี
 ซาบซึ้งใจ ทำให้เกิดไมตรีรักใคร่นับถือตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลหลักฐานจูงใจให้
 นิยมยอมตาม^{๗๖} สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงตรัสเตือนพระภิกษุให้พยายามหลีกเลี่ยงถ้อยคำที่
 ขัดแย้งกัน^{๗๗} อันนำไปสู่การทะเลาะวิวาท^{๗๘}

๓. อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ทำประโยชน์แก่เขาหลักธรรมข้อนี้มุ่งสอนตน ๒ ด้าน
 คือ การทำตนให้เป็นประโยชน์และการทำในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริม
 ในทางจริยธรรม

๔. สมานัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ การทำตนเสมอต้นเสมอปลายตลอดถึงวางตน
 เหมาะสมแก่ฐานะภาวะ บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม^{๗๙}

สรุปได้ว่า สังคหวัตถุ ๔ ประกอบไปด้วยหลักธรรม ๔ ประการได้แก่ ทาน คือการให้ที่ไม่
 หวังผลตอบแทน ไม่ว่าจะให้โดยสิ่งของ กำลังกาย กำลังทรัพย์ การให้ความรู้ การสั่งสอนก็ตาม ปิย
 วาจา คือ การพูดจาไพเราะ น่ารัก สุภาพ ไม่นินทาว่าร้าย ไร้สาระไม่มีแก่นสารไม่พูดในสิ่งที่ก่อให้เกิด
 ความเสียหายต่อผู้อื่นและตนเองให้ได้รับความเดือดร้อน อตถจริยา คือการทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อ
 ตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสาธารณะชน และสมานัตตตา คือเป็นคนเสมอต้นเสมอปลาย รู้จักการวางตนให้
 เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ ปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ วางตัวให้เป็นกลางมีเหตุผล ดังนั้นสังคหวัตถุ
 จึงเป็นหลักธรรมที่ช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจจนเป็นคนดี มีน้ำใจ ไม่เห็นแก่ตัว รักสามัคคี รวมไปถึงการ
 รู้จักผูกมิตรกับผู้อื่นด้วย

๒.๖.๒ ความสำคัญของสังคหวัตถุ ๔

หลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคีที่กล่าวไว้ในพุทธศาสนาเถรวาท ในแง่ของการมีมิตร
 สหายหรือบริวารที่ดีจริง พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงความสำคัญของการมีมิตรสหายที่ดีไว้ในอุปัฏฐกสูตรว่า
 “ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี นี่เป็นพรหมจรรย์ทั้งสิ้นทีเดียว”^{๘๐} แต่การที่จะสร้างมิตรหรือ
 ยึดเหนี่ยวจิตใจของบุคคลที่เป็นมิตรสหายกันแล้วไว้นั้นก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากเหมือนกัน เพราะเป็น
 เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตรหรือบริวารเรียกว่า หลักสังคหวัตถุ^{๘๑} ซึ่งมีด้วยกัน ๔ ประการ คือ

๑) ทาน การให้ปัน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สิ่งของของตนแก่บุคคลอื่น ด้วยเห็นว่าสิ่งของที่ตน
 เสียสละไปนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ เป็นการแสดงความมีน้ำใจและเป็นการยึดเหนี่ยวจิตใจของมิตร
 สหายหรือบริวารไว้ได้พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญการให้ไว้มากมาเช่นผู้ให้ยอมเป็นที่รัก^{๘๒}
 ผู้ให้ยอมผูกมิตรไว้ได้^{๘๓} เป็นต้น ผู้ที่มีความตระหนี่นั้นไม่สามารถที่จะผูกมิตรหรือยึดเหนี่ยวจิตใจของ
 มิตรและบริวารไว้ได้

^{๗๖} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๑๖๗.

^{๗๗} ชุ.ม. (ไทย) ๒๙/๖๓/๒๐๓.

^{๗๘} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๓๖/๒๗๖.

^{๗๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๗๑.

^{๘๐} ส.ม. (ไทย) ๑๙/๕/๒.

^{๘๑} อ.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๓๒/๔๒.

^{๘๒} ธรรมรักษา, พระไตรปิฎกฉบับสุภาพ, (กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสงการพิมพ์, ๒๕๓๒), หน้า ๒๐๘.

๒) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ การมีวาจาเป็นที่รักเป็นที่ดูดีเต็มจิตใจของผู้ฟัง มีวาจาสุภาพอ่อนหวานชวนฟังเป็นวาจาที่ไม่หยาบคายและก่อให้เกิดประโยชน์การมีปิยวาจานี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการผูกมิตรหรือรักษาน้ำใจมิตร บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นทูตหรือเป็นตัวแทนของประเทศในการเจรจาเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติจะต้องมีเทคนิคในการใช้คำพูดอย่างดีเยี่ยม เพราะถ้าหากใช้คำพูดที่ไม่ดีก็จะส่งผลให้ประชาชนและประเทศชาติสูญเสียผลประโยชน์ได้

๓) อุตถจริยา การประพฤติตนเป็นประโยชน์ เช่น การช่วยเหลือผู้อื่นในเวลาที่ไม่จำเป็นไม่เป็นคนนิ่งดูตายในเมื่อตนเองมีกำลังความสามารถที่พอจะช่วยเหลือได้ ในการผูกสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศก็เช่นเดียวกัน จะต้องเป็นผู้ที่รู้จักให้การช่วยเหลือในเวลาที่เหมาะสมช่วยเหลือ เช่น เมื่อถึงคราวที่มีมิตรประเทศต้องประสบกับภัยพิบัติต่างๆ ที่ประเทศสัมพันธ์มิตรพอที่จะช่วยเหลือได้ก็ให้ช่วยเหลือตามกำลังความสามารถ เพื่อเป็นการผูกสัมพันธ์ไมตรีหรือแสดงถึงความมีสัมพันธ์ไมตรีอันดีต่อกัน

๔) สมานัตตตา ความมีตนเสมอต้นเสมอปลาย ไม่คบมิตรเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มิใช่ว่าเมื่อเห็นว่ามีมิตรหมดประโยชน์สำหรับตนแล้วก็เริ่มห่างเหินหรือเลิกคบไปการคบหามิตรจะต้องคบด้วยความจริงใจและความเสมอต้นเสมอปลายทั้งในยามที่มิตรรุ่งเรืองและในคราวตกต่ำ

สรุป สังคหัตถุ ๔ มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในประจำวันของคนเราอย่างมาก ในการอยู่ร่วมกันในสังคมนั้นมนุษย์ทุกคนล้วนปรารถนาเป็นที่รักของคนรอบข้างเป็นที่ยอมรับนับถือของทุกๆคนและปรารถนาที่จะได้ยินได้ฟังคำยกย่องสรรเสริญมากกว่าเสียงนินทาว่าร้าย หากทุกคนสามารถนำหลักธรรมสังคหัตถุ ๔ มาปฏิบัติได้ จะทำให้สังคมเกิดความรัก สามัคคี ไม่เห็นแก่ได้ มีน้ำใจต่อผู้อื่นมีการแบ่งปันซึ่งกันและกันไม่ก่อให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบในสังคม

๒.๗ บริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก

บริบทของโรงเรียนขนาดเล็กเป็นข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนขนาดเล็กที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน ๗ โรงเรียน ในเขตอำเภอชาณุวรลักษบุรี จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งรายละเอียดของแต่ละโรงเรียนมีดังต่อไปนี้

๒.๗.๑ โรงเรียนศิรีวงศ์วัฒนา

วิสัยทัศน์

ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โรงเรียนศิรีวงศ์วัฒนา จัดการศึกษาให้แก่ประชากรวัยเรียน ๔-๑๒ ปี ในเขตบริการให้มีคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่ท้องถิ่นต้องการ บนหลักธรรมมาภิบาลและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

๑. พัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณธรรมจริยธรรม ด้านความประพฤติ มารยาท การแต่งกาย การพูดจา การรับประทานอาหาร การมีสัมมาคารวะ มีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูต่อผู้มี

^{๘๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๐๙.

พระคุณรู้รักสามัคคีนี้ก็นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตใช้พลังงานลดลง ร้อยละ ๕ ช่วยบรรเทาผลกระทบภาวะวิกฤตโลกร้อน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ธรรมเนียมประเพณีไทย

๒. พัฒนาบุคลากรและผู้เรียนให้มีโอกาสมีทักษะความรู้ในทุกกลุ่มสาระและวิชาชีพ การใช้เทคโนโลยีการผลิตสื่อนวัตกรรม ผลงานและการศึกษาต่อ

๓. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้ เข้าแข่งขัน ทางด้านวิชาการรู้จักแสวงหาความรู้จากปราชญ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย ทุกกลุ่มสาระวิชา

๔. บริหารจัดการด้านนโยบาย วิชาการ บุคลากร โครงสร้างการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ให้บุคลากรและผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน สพท. สพฐ. สมศ. และมาตรฐานชาติ

๕. กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ปราชญ์ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ชุมชนและ ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วม ช่วยระดมทุน ทรัพยากรในการจัดการศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล

เป้าหมาย

โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมร่มรื่นสวยงาม มีการบริหารจัดการที่ดียึดหลักธรรมาภิบาล บุคลากร มีศักยภาพในการใช้เทคโนโลยี เป็นสื่อในการเรียนการสอน ดูแลนักเรียนบกพร่องทางการ เรียนรู้ ด้วยโอกาส ขาดแคลน ยากจน ให้มีสุขภาพกายใจที่ดีและผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายรู้จักนำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรมจริยธรรม มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ชุมชนมีส่วนร่วม และให้การสนับสนุนใช้แหล่งเรียนรู้จากปราชญ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและประเพณีวัฒนธรรมไทย

ปรัชญาหรือปณิธานของสถานศึกษา คือ การศึกษา ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

เอกลักษณ์ของสถานศึกษา คือ การออมทรัพย์นักเรียน

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อโรงเรียนศิริวงศ์วัฒนา ที่ตั้ง ๕๒๗ หมู่ ๒๒ ตำบลปางมะค่า อำเภอบางบาลบุรีรัมย์ กำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต ๒ โทร - โทรสาร - e-mail: warintiny@kpt2.net เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล ๑ ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เนื้อที่ ๑๙ ไร่ ๑๐๐ ตารางวา เขตพื้นที่บริการ ๓ หมู่บ้านได้แก่ หมู่ที่ ๒๒ หมู่ที่ ๗ หมู่ที่ ๑๙ ตำบลปางมะค่า

ข้อมูลครูและบุคลากร

ที่	ชื่อ - ชื่อสกุล	ตำแหน่ง/ วิทยฐานะ	วิชา เอก	สอนวิชา/ชั้น
๑	นางอาภร ธารณะ	ชำนาญ การพิเศษ	วิทยาศาสตร์	ครูประจำชั้น ป.๒-๓
๒	นางสาววาริน รูปทรง	ชำนาญ การ	ภาษาอังกฤษ	ครูประจำชั้น ป.๖
๓	นางสาวกุลตรี แซ่หลอ	ครูผู้ช่วย	คณิตศาสตร์	ครูประจำชั้น ป.๕
๔	นายวิระศักดิ์ สีสวย	ครูคศ.๑	พลศึกษา	ครูประจำชั้น ป.๔
๕	นางสาวจิราพร แซ่ไฉ่	ครูคศ.๑	ปฐมวัย	ครูประจำชั้นอ. ๑ และ ๒
๖	นางสาวอรรธญาณี ทองดีวิเศษ	ครูอัตราจ้าง	ภาษาอังกฤษ	ครูประจำชั้น ป.๑
๗	นางสาวเสาวนีย์ สุขเขตร	ธุรการ	การบัญชี	งานธุรการ
๘	นายพันปี ธีระวรรณ	นักการ	ป.๖	งานช่าง

ข้อมูลนักเรียน

ระดับชั้นเรียน	จำนวน ห้อง	เพศ		รวม
		ชาย	หญิง	
อ.๑	๑	๕	๕	๑๐
อ.๒	๒	๒	๗	๙
รวม	๒	๗	๑๒	๑๙
ป.๑	๑	๑๑	๖	๘
ป.๒	๑	๔	๓	๗
ป.๓	๑	๕	๗	๑๒
ป.๔	๑	๔	๗	๑๑
ป.๕	๑	๘	๕	๑๓
ป.๖	๑	๒	๗	๙
รวม	๖	๓๔	๓๕	๖๙
รวมทั้งหมด	๘	๔๑	๔๙	๙๐

ข้อมูลอาคารสถานที่

อาคารเรียนแบบ ๐๗๑ ก จำนวน ๑ หลัง ๘ ห้องเรียน ใช้จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ส่วนชั้นอนุบาล ๑ และอนุบาล ๒ เรียนที่อาคารอเนกประสงค์ แบบสปช.๒๐๒/๒๖ บ้านพักครูแบบกรมสามัญ ๑ หลัง ๒ ห้อง ใช้เป็นบ้านพักของข้าราชการครู ห้องสมุดสร้างเอง ๑ หลัง ใช้เป็นห้องสมุด ห้องเรียนระบบรับสัญญาณจากดาวเทียม สนามวอลเลย์บอล สร้างเอง ๑ สนาม ใช้จัดกิจกรรมกีฬา สนามเด็กเล่น และสนามฟุตบอล อย่างละ ๑ สนาม ใช้เป็นสถานที่นันทนาการและใช้จัดแข่งขันกีฬา

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖
กลุ่มสาระการเรียนรู้						
ภาษาไทย	๒๔๐	๒๔๐	๒๔๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
คณิตศาสตร์	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
วิทยาศาสตร์	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม (ต่อ)	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖
กลุ่มสาระการเรียนรู้						
ประวัติศาสตร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
สุขศึกษาและพลศึกษา	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
ศิลปะ	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
ภาษาต่างประเทศ	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	๘๘๐	๘๘๐	๘๘๐	๘๘๐	๘๘๐	๘๘๐
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
๑. กิจกรรมแนะแนว	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๒. ลูกเสือ – เนตรนารี	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๓. กิจกรรมชุมนุม	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐
๔. กิจกรรมเพื่อสังคม และ สาธารณประโยชน์	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐
รายวิชาเพิ่มเติม	๔๐ ชั่วโมง					
๑. คอมพิวเตอร์	-	-	-	๔๐	๔๐	๔๐
๒. ภาษาไทย				-	-	-
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	๑,๐๐๐ ชั่วโมง/ปี					

แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๑) ห้องสมุดมีขนาด ๕๔ ตารางเมตร จำนวนหนังสือในห้องสมุด ๓,๐๐๐ เล่ม การสืบค้นหนังสือและการยืม-คืน ใช้ระบบ ทศนิยมดิวอี้ จำนวนนักเรียนที่ใช้ห้องสมุดในปีการศึกษาที่รายงานเฉลี่ย ๕๐ คน ต่อ วันคิดเป็นร้อยละ ๔๕.๐๔ ของนักเรียนทั้งหมด

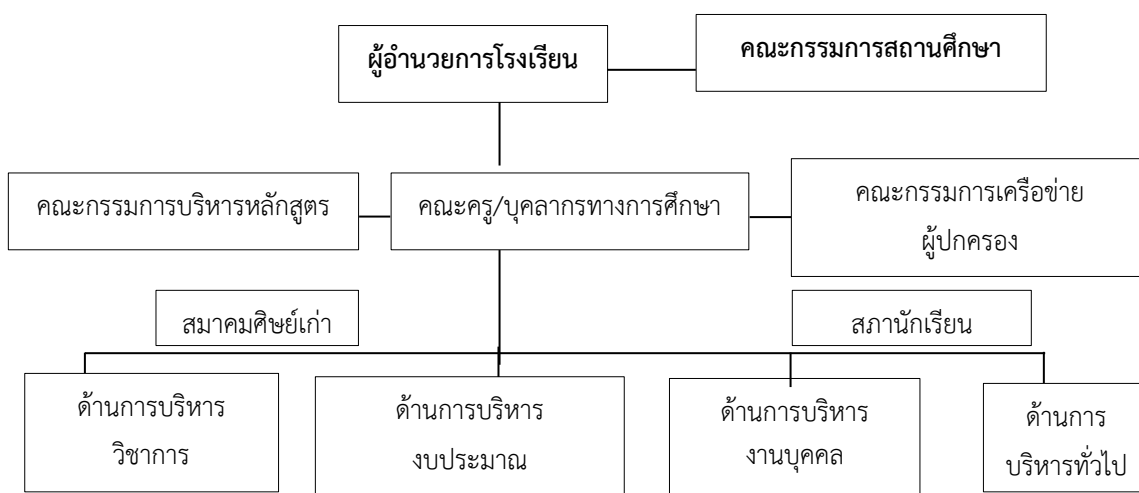
๒) ห้องปฏิบัติการ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ จำนวน ๑ ห้อง ห้องดนตรีไทย จำนวน ๑ ห้อง

๓) คอมพิวเตอร์ จำนวน ๑๓ เครื่อง ใช้เพื่อการเรียนการสอน ๑๓ เครื่อง ใช้เพื่อสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ๑๓ เครื่อง จำนวนนักเรียนที่สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตในปีการศึกษาที่รายงาน เฉลี่ย ๖๐ คน ต่อวัน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๐๕ ของนักเรียนทั้งหมด ใช้เพื่อการบริหารจัดการ ๒ เครื่อง

การบริหารจัดการศึกษา

โรงเรียนศรีวงศ์วัฒนา แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป โดยผู้บริหารยึดหลักการบริหาร/เทคนิคการบริหารแบบ การพัฒนาตามกระบวนการ PDCA

โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนศรีวงศ์วัฒนา

แผนภาพที่ ๒.๓ โครงสร้างการบริหารงาน ของโรงเรียนศรีวงศ์วัฒนา รายงานประจำปี SAR , ๒๕๕๗.

ด้านการบริหารวิชาการ ดำเนินงานในเรื่องดังต่อไปนี้

การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและท้องถิ่นวางแผนวิชาการ จัดการเรียนการสอนพัฒนากระบวนการเรียนรู้ วัดผลประเมินผล เทียบโอนผลการเรียน วิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ นิเทศการศึกษา แนะนำ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน

ส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ ประสานงาน ร่วมมือพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา และหน่วยงานอื่น สนับสนุนงานวิชาการ จัดทำระเบียบและแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนแก่ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถาบันการศึกษาและสถานประกอบการอื่นที่จัดการศึกษาการพัฒนาสื่อ ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ด้านการบริหารงบประมาณ ดำเนินงานในเรื่องดังต่อไปนี้

จัดทำแผนงบประมาณ คำขอตั้งงบประมาณ เพื่อเสนอต่อเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณอนุมัติจ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรขอโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณ รายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ตรวจสอบ ติดตาม รายงาน การใช้ผลผลิตจากงบประมาณ ระดมทรัพยากร ทุนการศึกษา บริหารจัดทรัพยากรเพื่อการศึกษา วางแผนพัสดุ จัดหาวัสดุ

ด้านการบริหารงานบุคคล ดำเนินงานในเรื่องดังต่อไปนี้

วางแผนอัตรากำลัง จัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สรรหา และบรรจุแต่งตั้ง เปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดำเนินการเลื่อนขั้นเงินเดือน การลาทุกประเภท ประเมินผลการปฏิบัติงาน ดำเนินทางวินัย ลงโทษ สั่งพักราชการ สั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน รายงานดำเนินงานทางวินัย ลงโทษ อุทธรณ์ ร้องทุกข์ จัดระบบ ทะเบียนประวัติ เสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมยกย่องเชิดชูเกียรติ ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา

ด้านการบริหารทั่วไปดำเนินงานในเรื่องดังต่อไปนี้

พัฒนาเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ประสานงานพัฒนาเครือข่ายสถานศึกษา วางแผนบริหารงานจัดการศึกษา งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน จัดระบบการบริหาร พัฒนาองค์กร พัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ดำเนินงานธุรการ ดูแลอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม จัดทำสำมะโนประชากร รับนักเรียน เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการตั้ง ยุบ รวม สถานศึกษา ประสานงานจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ทัศนศึกษา ส่งเสริมกิจการนักเรียน ประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุน ประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคล องค์กร หน่วยงานและสถาบันการศึกษาอื่น ประสานงานราชการส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น รายงานผลการปฏิบัติงาน จัดระบบควบคุมภายในหน่วยงาน แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๑

พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ด้านความประพฤติ มารยาท มีสัมมาคารวะ มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ รู้รักสามัคคี น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ลดการใช้พลังงานลง ร้อยละ ๕ เพื่อบรรเทาภาวะโลกร้อน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและประเพณีเพื่อสำนึกในความเป็นชาติไทย

กลยุทธ์ที่ ๒

พัฒนาบุคลากรและผู้เรียนให้มีโอกาส มีทักษะ ความรู้ในทุกกลุ่มสาระและวิชาชีพ การใช้เทคโนโลยี ICTการผลิตสื่อนวัตกรรม ผลงานและการศึกษาต่อ การพัฒนาความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการเพิ่มอัตราการเข้าเรียนในทุกระดับทั้งเด็กทั่วไป ผู้พิการยากจนด้อยโอกาส ลดอัตราการออกกลางคัน ส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้สมบูรณ์แข็งแรง มีสุนทรียภาพทางศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา

กลยุทธ์ที่ ๓

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้ เข้าร่วมแข่งขันทางวิชาการรู้จักแสวงหาความรู้ จากปราชญ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อมีผลสัมฤทธิ์ ตามเป้าหมายทุกกลุ่มสาระ

กลยุทธ์ที่ ๔

รักษามาตรฐาน บริหารจัดการด้านนโยบาย วิชาการ บุคลากร โครงสร้างการเงิน วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี ICT ให้โรงเรียน บุคลากรและผู้เรียน มีคุณภาพตามมาตรฐาน สพป. สพฐ. สมศ. และชาติ

กลยุทธ์ที่ ๕

กรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และเครือข่าย ปราชญ์ ภูมิปัญญาชาวบ้าน ชุมชน และท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยระดม ทรัพยากรในการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพ บนหลักธรรมาภิบาล^{๔๔}

๒.๗.๒ โรงเรียนบ้านศรีไพศาล

วิสัยทัศน์ โรงเรียนบ้านศรีไพศาล มุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีคุณธรรม นำความรู้สู่การปฏิบัติ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและนักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข

พันธกิจ สร้างโอกาสทางการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการยกระดับคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

^{๔๔} โรงเรียนศรีวังวัฒนา, “รายงานประจำปี(SAR)”, (กำแพงเพชร: สพป.กพ. เขต ๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๗), (อัดสำเนา).

เป้าประสงค์

๑. ผู้เรียนร้อยละทุกคนได้รับการพัฒนา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและมีจิตสำนึกในความเป็นชาติไทย
๒. ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง
๓. ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการปฐมวัย
๔. โรงเรียนมีความพร้อมในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการ
๕. โรงเรียนมีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษาโดยยึดหลักธรรมาภิบาล

อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา

กิจกรรมการออมทรัพย์เป็นจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาได้ให้ความเห็นชอบ และสนับสนุนให้เด็กทุกคนสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนแม่ของแผ่นดิน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนรู้จักการออมทรัพย์จนติดเป็นนิสัยตั้งแต่เยาว์วัย คณะกรรมการสถานศึกษาจะร่วมกับคณะกรรมการกองทุนแม่ของแผ่นดินให้ทุนการศึกษาแก่นักเรียนทุกปี และนักเรียนจะได้ดอกเบี้ยเงินฝากร้อยละ ๕ ต่อปี ทุกคน ผู้ปกครองภาคภูมิใจในออมทรัพย์ของลูกหลาน

ปรัชญาโรงเรียนบ้านศรีไพศาล “ผู้ใช้ชีวิตด้วยปัญญา เป็นชีวิตที่ประเสริฐสุด”

วิสัยทัศน์โรงเรียนบ้านศรีไพศาล โรงเรียนบ้านศรีไพศาล มุ่งมั่นพัฒนาการศึกษาให้นักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีคุณธรรมนำความรู้สู่การปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและนักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อโรงเรียนบ้านศรีไพศาลที่ตั้ง ๒๙๗ ตำบลปางมะค่า อำเภอลำทะเมนชัยบุรี จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต ๒ e-mail Bansriphaisan@hotmail.com website <http://school.kpp๒.org> เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เนื้อที่ ๒๐ ไร่ ๒๑ ตารางวา เขตพื้นที่บริการ หมู่ ๑บ้านศรีไพศาล

ข้อมูลครูและบุคลากร

ที่	ชื่อ - ชื่อสกุล	ตำแหน่ง/ วิทยฐานะ	วิชา เอก	สอนวิชา/ชั้น
๑	นางสุดาพร มีน้ำ	ครู คศ.๒	พลศึกษา	ประจำชั้น ป.๕ / ป.๖
๒	นางทวีศรีธรรมจารีสวัสดิ์	ครู คศ.๒	คณิตศาสตร์	ประจำชั้น ป. ๓ / ป.๔
๓	นางสุธาทิพย์ คนโทพรมาราช	ครู คศ.๓	การจัดการ หลักสูตรฯ	ประจำชั้น ป. ๑ / ป.๒
๔	นางจิระนันต์ ทรัพย์สิน	ครู คศ.๑	ปฐมวัย	อนุบาล ๑-๒

ข้อมูลนักเรียน

ชั้น/เพศ	ชาย	หญิง	รวม	ห้องเรียน
อป.๑	๕	๓	๘	๑
อป.๒	๓	๓	๖	๑
รวม อป.	๘	๖	๑๔	๒
ป.๑	๓	๕	๘	๑
ป.๒	๔	๕	๙	๑
ป.๓	๙	๓	๑๒	๑
ป.๔	๔	๔	๘	๑
ป.๕	๙	๗	๑๖	๑
ป.๖	๘	๐	๘	๑
รวม	๓๖	๒๔	๖๐	๖
รวมทั้งหมด	๔๔	๓๐	๗๔	๘

โครงสร้างและอัตราเวลาการจัดการเรียนรู้หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนบ้านศรีไพศาล พุทธศักราช ๒๕๕๒ ระดับชั้นประถมศึกษา

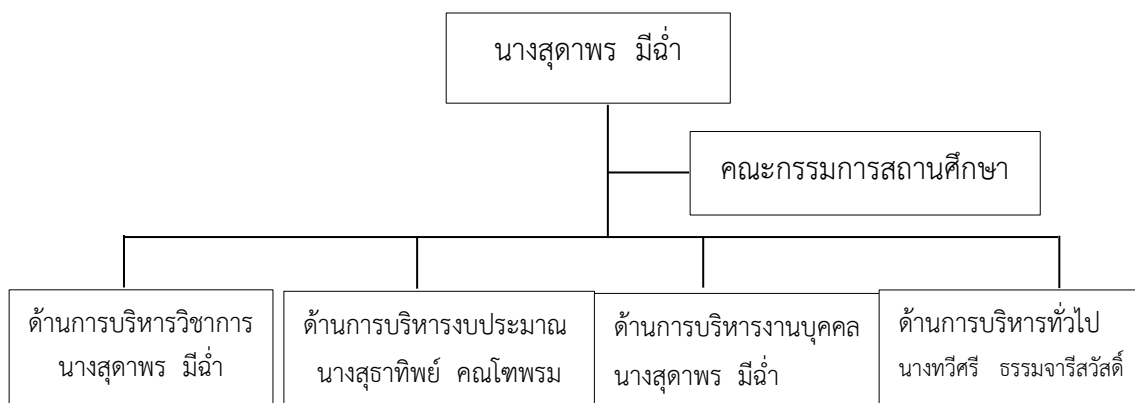
กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖
กลุ่มสาระการเรียนรู้						
ภาษาไทย	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
คณิตศาสตร์	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
วิทยาศาสตร์	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
- ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการ ดำเนินชีวิตในสังคม	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- เศรษฐศาสตร์	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- ภูมิศาสตร์	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
ประวัติศาสตร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
สุขศึกษาและพลศึกษา	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐

ศิลปะ	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
ภาษาต่างประเทศ	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
๑. กิจกรรมแนะแนว	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๒. ลูกเสือ – เนตรนารี	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๓. กิจกรรมชุมนุม	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐
๔. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐
รายวิชาเพิ่มเติม	๔๐ ชั่วโมง					
๑. คอมพิวเตอร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๒. ภาษาไทย						
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	๑,๐๐๐ ชั่วโมง/ปี					

การบริหารจัดการศึกษา

โรงเรียนบ้านศรีไพศาล แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ด้าน การบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารทั่วไป ผู้บริหารยึดหลักการบริหาร/เทคนิคการบริหารแบบครบวงจร การพัฒนาตามกระบวนการ PDCA, (เช่น การพัฒนาตามกระบวนการ PDCA, SBM ฯลฯ)

โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนบ้านศรีไพศาล

แผนภาพที่ ๒.๔ โครงสร้างการบริหารงาน ของโรงเรียนบ้านศรีไพศาล รายงานประจำปี SAR , ๒๕๕๗.

กลยุทธ์ที่ ๑ ปลุกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีคุณธรรมนำความรู้สู่เศรษฐกิจพอเพียง และมีจิตสำนึกในความเป็นไทย

กลยุทธ์ที่ ๒ จัดการศึกษาผู้เรียนปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตบริการได้ครบ ๑๐๐ %

กลยุทธ์ที่ ๓ จัดการศึกษาในโรงเรียนได้ตามมาตรฐานแกนกลางระดับปฐมวัยและระดับขั้นพื้นฐานทุกมาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ ๔ จัดการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นระบบ (PDCA)

กลยุทธ์ที่ ๕ พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้โรงเรียนเป็นฐานเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้หลักธรรมาภิบาล ให้ผู้ปกครอง ชุมชน ภาควิชาและองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา^{๔๕}

๒.๗.๓ โรงเรียนบ้านคลองสะพานช้าง

ปรัชญาประจำโรงเรียน “ วิชาการเด่น เน้นคุณธรรม สัมพันธ์ชุมชน ”

ปณิธาน คุณธรรมเลิศ เปิดโอกาส มาตรฐานเยี่ยม เปี่ยมสามัคคี ดีเพราะพัฒนา

วิสัยทัศน์ โรงเรียนบ้านคลองสะพานช้าง มุ่งจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรในวัยเรียน มีคุณภาพตามมาตรฐานและสร้างคุณธรรม นำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

สีประจำโรงเรียน เหลือง – น้ำเงิน

เหลือง หมายถึง ความสุภาพอ่อนโยน

น้ำเงิน หมายถึง ความเสียสละ

วิสัยทัศน์ โรงเรียนบ้านคลองสะพานช้าง มุ่งจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรวัยเรียน มีคุณภาพตามมาตรฐานและสร้างคุณธรรม นำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

๑. จัด ส่งเสริม สนับสนุนและประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคม จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนในวัยเรียนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค

๒. พัฒนาระบบบริหารการศึกษาให้ได้มาตรฐานและจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๓. พัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของครูและบุคลากรในโรงเรียนให้มีศักยภาพสู่มาตรฐานการประกันคุณภาพ

^{๔๕}โรงเรียนบ้านศรีไพศาล, “รายงานประจำปี(SAR)”, (กำแพงเพชร: สพป.กพ. เขต ๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๗), (อัดสำเนา).

เป้าหมาย

๑. ประชากรในวัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปีอย่างทั่วถึง เสมอภาค

๒. โรงเรียนจัดระบบบริหารจัดการที่ได้มาตรฐานและประชากรวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๓. ครูและบุคลากรในโรงเรียนได้รับการพัฒนาและส่งเสริมให้มีศักยภาพมีทักษะความรู้ด้านวิชาการ เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาและมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

สถานศึกษาส่งเสริมเรื่องความสะอาดของสภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียน เน้นความรับผิดชอบต่อ ชี้อัตถ์ ประหยัดอดออม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง

เอกลักษณ์ของสถานศึกษา ภายในบริเวณโรงเรียนมีความร่มรื่น และภูมิทัศน์สวยงาม

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อสถานศึกษา โรงเรียนบ้านคลองสะพานช้าง ตั้งอยู่เลขที่ ๗๕ หมู่ที่ ๒๔ ตำบลปางมะค่า อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดกำแพงเพชร รหัสไปรษณีย์ ๖๒๑๔๐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต ๒ เปิดสอนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับประถมศึกษา มีเขตพื้นที่บริการ ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๓, หมู่ที่ ๑๓, หมู่ที่ ๒๔

ข้อมูลครูและบุคลากร

ที่	ชื่อ - ชื่อสกุล	ตำแหน่ง/ วิทยฐานะ	วุฒิ	วิชาเอก	สอน วิชา/ชั้น
๑	นายวิจิต สุริสาร	ผู้อำนวยการโรงเรียน ชำนาญการพิเศษ	ค.บ.	ค.บ. บริหาร การศึกษา	
๒	นางชุมพร นานานพนันท์	ชนพ.	ค.ม.	หลักสูตร	ป.๑,๒
๓	นางอุไร ชูโตศรี	ชน.	ค.บ.	ปฐมวัย	อ.๑,๒
๔	ว่าที่ ร.ต.หญิงเจษฎาพร มีเทียม	ครูผู้ช่วย	ค.บ.	คณิตศาสตร์	ป.3-6

ข้อมูลนักเรียน

ชั้น/เพศ	ชาย	หญิง	รวม	ห้องเรียน
อป.๑	๕	๓	๘	๑
อป.๒	๓	๖	๙	๑
รวม อป.	๘	๙	๑๗	๒
ป.๑	๘	๒	๑๐	๑
ป.๒	๑๔	๗	๒๑	๑
ป.๓	๕	๔	๙	๑
ป.๔	๗	๘	๑๕	๑
ป.๕	๑๐	๘	๑๘	๑
ป.๖	๙	๔	๑๓	๑
รวม	๕๓	๓๓	๘๖	๖
รวมทั้งหมด	๖๑	๔๒	๑๐๓	๘

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

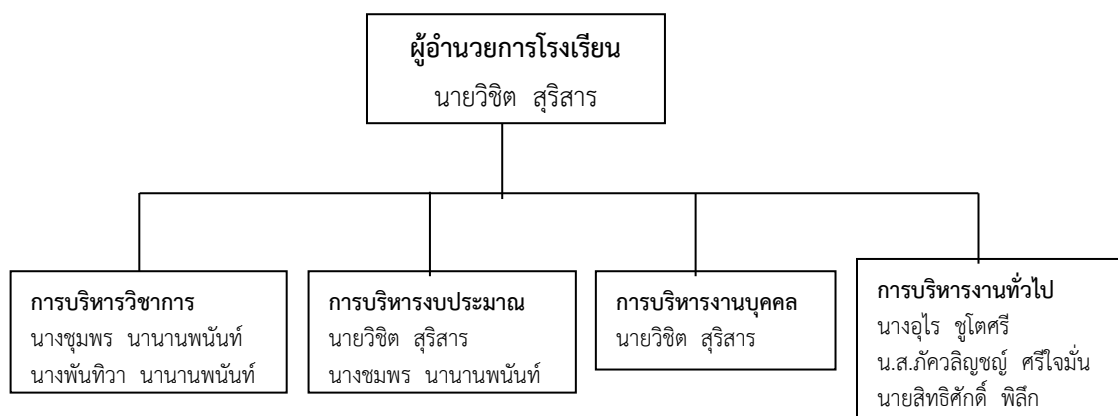
กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖
กลุ่มสาระการเรียนรู้						
ภาษาไทย	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
คณิตศาสตร์	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
วิทยาศาสตร์	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
- ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการ ดำเนินชีวิตในสังคม	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- เศรษฐศาสตร์	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- ภูมิศาสตร์	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
ประวัติศาสตร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
สุขศึกษาและพลศึกษา	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐

ศิลปะ	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
ภาษาต่างประเทศ	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
๑. กิจกรรมแนะแนว	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๒. ลูกเสือ – เนตรนารี	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๓. กิจกรรมชุมนุม	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐
๔. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐
รายวิชาเพิ่มเติม	๔๐ ชั่วโมง					
๑. คอมพิวเตอร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๒. ภาษาไทย						
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	๑,๐๐๐ ชั่วโมง/ปี					

การบริหารจัดการศึกษา

โรงเรียนบ้านคลองสะพานช้าง แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านด้านวิชาการ บริหารทั่วไป งานบุคคล ด้านงบประมาณ ผู้บริหารยึดหลักการบริหาร/เทคนิคการบริหารแบบ การพัฒนาตามกระบวนการ PDCA

โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนบ้านคลองสะพานช้าง

แผนภาพที่ ๒.๕ โครงสร้างการบริหารงาน ของโรงเรียนบ้านคลองสะพานช้าง รายงานประจำปี SAR , ๒๕๕๗.

การบริหารวิชาการ ดำเนินงานเกี่ยวกับ

การพัฒนาหลักสูตร การจัดตั้งและการจัดสรร การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การระดมทรัพยากรและการลงทุน การนิเทศภายใน การปฏิรูปการเรียนรู้คุณภาพและมาตรฐานการนิเทศภายในงานวัดผลประเมินผล

การบริหารงบประมาณ ดำเนินงานเกี่ยวกับ

การจัดตั้งและการจัดสรร การระดมทรัพยากรและการลงทุนการบริหารการเงิน บัญชีพัสดุและสินทรัพย์การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงาน

การบริหารงานบุคคล ดำเนินงานเกี่ยวกับ

การวางแผนอัตรากำลัง การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ งานทะเบียนและประวัติครู

การบริหารงานทั่วไป ดำเนินงานเกี่ยวกับ

การพัฒนาข้อมูลสาร การวางแผนการศึกษา การจัดระบบ การดูแลอาคารสถานที่ การรับนักเรียน การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน การจัดทำสำมะโนนักเรียน การประชาสัมพันธ์ ทางการศึกษา การกำกับ ดูแล ตรวจสอบประเมินผลและรายงานผล

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็น เครื่องมือในการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ ๒ ปลุกฝังคุณธรรม ความสำนึกในการเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ ๓ ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนได้รับโอกาสในการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

กลยุทธ์ที่ ๕ พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน^{๘๖}

๒.๗.๔ โรงเรียนบ้านเปาะสวอง

ปรัชญา วิชาการเด่น เน้นคุณธรรม น้อมนำสิ่งแวดล้อม พรั่งพร้อมพละทานมัย

วิสัยทัศน์ โรงเรียนบ้านเปาะสวองมุ่งจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนอย่างทั่วถึง มีคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงและมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานภายในปี ๒๕๕๕

^{๘๖}โรงเรียนบ้านคลองสะพานช้าง, “รายงานประจำปี(SAR)”, (กำแพงเพชร: สพป.กพ. เขต ๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๗), (อัดสำเนา).

ภารกิจของโรงเรียน

- ๑) จัดการศึกษาให้กับนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
 - ปฏิรูปการเรียนการสอนให้กับนักเรียนมีทักษะพื้นฐานทางการศึกษามีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง
 - ๒) ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัย มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและสิ่งแวดล้อม
 - ๓) ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีศักยภาพทางการสอน ยึดมั่นในอุดมการณ์และเป้าหมายในการศึกษา
 - ๔) เร่งจัดหาสื่อที่ทันสมัยเพื่อช่วยในการเรียนการสอน
 - ๕) จัดให้มีการพัฒนาสถานที่และสิ่งแวดล้อม
 - ๖) พัฒนาระบบการบริหารและการจัดการตามแนวปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน
 - ๗) จัดให้มีการบริการแก่นักเรียนทั้งในด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและการบริการแนะแนว
 - ๘) ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาในโรงเรียนอย่างเต็มที่และยั่งยืน
- เป้าหมาย**
- ๑) นักเรียนทุกคนในเขตบริการได้รับการศึกษาจนจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ
 - ๒) นักเรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์
 - ๓) นักเรียนทุกคนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์และสามารถผ่านเกณฑ์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด
 - ๔) ครูทุกคนได้รับการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันดีงาม สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการแสวงหาความรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน นำความรู้ความสามารถมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - ๕) นักเรียนทุกคนสามารถใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นความรู้
 - ๖) สถานศึกษาจัดให้มีการพัฒนาสถานที่และสิ่งแวดล้อม
 - ๗) สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามแนวปรัชญาและเป้าหมายของโรงเรียน
 - ๘) นักเรียนทุกคนมีสุขนิสัย สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรียภาพทางด้านดนตรีและกีฬา
 - ๙) นักเรียนทุกคนมีความรักตนเอง รักท้องถิ่น รักและเห็นคุณค่าของความเป็นไทยภูมิปัญญาไทยและสืบสานเอกลักษณ์ไทย
- อัตลักษณ์ของสถานศึกษา** โรงเรียนบ้านเปาะสองจัดทำโครงการต้นกล้าแห่งความดีมีน้ำใจเพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีน้ำใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่น
- เอกลักษณ์ของสถานศึกษา** โรงเรียนจัดทำโครงการยิ้มไหว้ทักทายกัน เพื่อให้นักเรียนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี มีความอ่อนน้อมเคารพซึ่งกันและกัน

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อโรงเรียนบ้านเปาะสอง ที่ตั้ง หมู่ ๙ ตำบลบ่อถ้า อำเภอลำลูกเกด จังหวัด
กำแพงเพชร ๖๒๑๔๐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต ๒ - e-mail
kawwarw@thaimail.com website เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เนื้อ
ที่ ๕ ไร่ ๑ งาน ๓๑ ตารางวา เขตพื้นที่บริการหมู่ ๙ ตำบลบ่อถ้า อำเภอลำลูกเกด จังหวัด
กำแพงเพชร

ข้อมูลครูและบุคลากร

ที่	ชื่อ - ชื่อสกุล	ตำแหน่ง/ วิทยฐานะ	วุฒิ	วิชา เอก
๑	นายการณย์ เพ็งอัน	ผอ.ชำนาญ การพิเศษ	ค.บ.	บริหารการศึกษา
๒	นายณรงค์ สุ่มสาย	คศ.๒	ค.บ.	การประถมศึกษา
๓	นางปรียววรรณ เลชะวัฒนะ	คศ.๓	ค.บ.	พลศึกษา
๔	นางวาสนา เพ็งอัน	คศ.๒	ค.บ.	เกษตร
๕	นางประไพวรรณ ทองอัน	คศ.๓	ค.บ.	ประมงฯ
๖	นางชวนชื่น พิเคราะห์	คศ.๒	ค.บ.	เทคโนโลยี
๗	นางถาวร บัวสด	คศ.๓	ค.บ.	ปฐมวัย
๘	นางชวนชื่น พิเคราะห์	คศ.๒	-	เทคโนโลยีทางการศึกษา
๙	นางสาวกาญจนา พันธะทอง	ครู	ค.บ.	คหกรรมศาสตร์
๑๐	นางสาวธณัญญาพิกุล วัฒนชะเอม	ครู	รปบ.	รัฐประศาสนศาสตร์

ข้อมูลนักเรียน

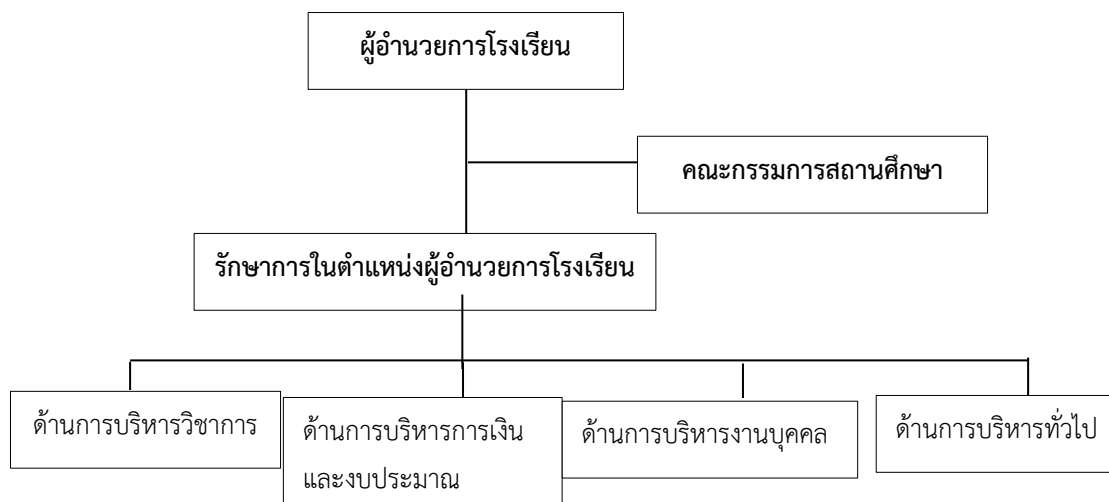
ชั้น/เพศ	ชาย	หญิง	รวม	ห้องเรียน
อ.๑	๒	๕	๗	๑
อ.๒	๔	๔	๘	๑
รวม อ.บ.	๖	๙	๑๕	๒
ป.๑	๖	๙	๑๕	๑
ป.๒	๒	๗	๙	๑
ป.๓	๔	๗	๑๑	๑
ป.๔	๕	๑๐	๑๕	๑
ป.๕	๕	๖	๑๑	๑
ป.๖	๗	๗	๑๔	๑
รวม	๒๙	๔๖	๗๕	๖
รวมทั้งหมด	๓๕	๕๕	๙๐	๘

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖
กลุ่มสาระการเรียนรู้						
ภาษาไทย	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
คณิตศาสตร์	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
วิทยาศาสตร์	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
- ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการ ดำเนินชีวิตในสังคม	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- เศรษฐศาสตร์	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- ภูมิศาสตร์	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
ประวัติศาสตร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
สุขศึกษาและพลศึกษา	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
ศิลปะ	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
ภาษาต่างประเทศ	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
๑. กิจกรรมแนะแนว	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๒. ลูกเสือ – เนตรนารี	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๓. กิจกรรมชุมนุม	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐
๔. กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐
รายวิชาเพิ่มเติม	๔๐ ชั่วโมง					
๑. คอมพิวเตอร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๒. ภาษาไทย						
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	๑,๐๐๐ ชั่วโมง/ปี					

การบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านเปะสวอง แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น ๔ ด้านได้แก่ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป ด้านงานบุคคล ด้านงานการเงินและงบประมาณ ผู้บริหารยึดหลักการบริหาร/เทคนิคการบริหารแบบ PDCA

โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนบ้านเปะสวอง

แผนภาพที่ ๒.๖ โครงสร้างการบริหารงาน ของโรงเรียนบ้านเปะสวอง รายงานประจำปี SAR , ๒๕๕๗.

- กลยุทธ์ที่ ๑ คุณธรรมนำความมุ่งมั่นสู่เศรษฐกิจพอเพียง
- กลยุทธ์ที่ ๒ ขยายโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมและทั่วถึง
- กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- กลยุทธ์ที่ ๔ สร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา
- กลยุทธ์ที่ ๕ สนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา^{๘๗}

๒.๗.๕ โรงเรียนบ้านหนองบอน

วิสัยทัศน์ (VISION)

ปีการศึกษา ๒๕๕๗ มุ่งจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน บุคลากรได้รับการพัฒนา ก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รักษาสิ่งแวดล้อมดี บนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ (MISSION)

๑. จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และระดับประถมศึกษาอย่างมีคุณภาพ
๒. พัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน

^{๘๗}โรงเรียนบ้านเปะสวอง, “รายงานประจำปี(SAR)”, (กำแพงเพชร: สพป.กพ. เขต ๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๗), (อึดสำเนา).

๓. จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
๔. พัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของครู ตามแนวมาตรฐานวิชาชีพครูและจรรยาบรรณครูมี คุณธรรมนำความรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
๕. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นการใช้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐาน แหล่งเรียนรู้ วิทยากรในท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
๖. บริหารจัดการศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายทางการศึกษา

เป้าหมาย (GOAL)

๑. มุ่งจัดการศึกษาให้นักเรียนเป็นคน เก่ง ดี มีความสุข ตามจุดมุ่งหมายและกระบวนการตามแนวทางตามที่หลักสูตรกำหนด
 ๒. มุ่งจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพทั้ง ๔ ด้าน คือ ประกันคุณภาพ ประกันประสิทธิภาพ ประกันโอกาสและประกันความปลอดภัย
 ๓. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความชำนาญความสามารถมีคุณธรรมในการจัดการศึกษา ออกแบบการจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและก้าวเป็นครูมืออาชีพ
 ๔. จัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชน
- อัตลักษณ์ (IDENTITY)** ยิ้มสดใส กายสะอาด
- เอกลักษณ์ (UNIQUENESS)** วิชาการดี มีวิถีชีวิต ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
- ปรัชญาของโรงเรียน** “ปัญญา นรานิ รตนํ” “ปัญญาเป็นแสงสว่างแห่งชีวิต”
- สีของโรงเรียน** สีเหลือง – ม่วง
- อักษรย่อของโรงเรียน** น.บ.
- คำขวัญประจำโรงเรียน** “การเรียนดี วิชาการเด่น เน้นคุณธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง”

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อโรงเรียนบ้านหนองบอน ที่ตั้ง หมู่ที่ ๑๖ ตำบลบ่อแก้ว อำเภอลือชัยบุรี จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล ๑ ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ เนื้อที่ ๒๕ ไร่ เขตพื้นที่บริการ ๒ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ ๕ และหมู่ที่ ๑๖ ตำบลบ่อแก้ว อำเภอลือชัยบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

ข้อมูลครูและบุคลากร

ที่	ชื่อ - ชื่อสกุล	ตำแหน่ง/ วิทยฐานะ	วุฒิ	วิชา เอก	สอนวิชา/ชั้น
๑	นายสาคร ร่วมรักษ์	ผอ.ชำนาญการ พิเศษ	ป.โท	บริหาร การศึกษา	-
๒	นางวิไลพร ว่องธัญญการ	ครูคศ.๓	ป.ตรี	สังคมศึกษา	ทุกวิชา/ป.๒
๓	นายก้องเกียรติ วงศ์มหา รัตนกร	ครูคศ.๒	พม.	-	ทุกวิชา/ป.๔
๔	นายธรรมศักดิ์ จันทร์อยู่	ครูคศ.๒	ป.ตรี	พลศึกษา	ทุกวิชา/ป.๕
๕	นางปิยพร จันทร์อยู่	ครูคศ.๒	ป.ตรี	สังคมศึกษา	ทุกวิชา/ป.๓
๖	นายชลอ เงินเมือง	ครูคศ.๓	ป.ตรี	บริหาร การศึกษา	ทุกวิชา/ป.๖
๗	นางพัชรินทร์ ขุนภักดี	ครูคศ.๒	ป.ตรี	ปฐมวัย	ทุกวิชา/อ.๒
๘	นางอินทิรา เพชรทูล	ครูคศ.๓	ป.ตรี	ประณศึกษา	ทุกวิชา/ป.๑

ข้อมูลนักเรียน

ชั้น/เพศ	ชาย	หญิง	รวม	ห้องเรียน
อบ.๑	๕	๑	๖	๑
อบ.๒	๖	๑๐	๑๖	๑
รวม อบ.	๑๑	๑๑	๒๒	๒
ป.๑	๗	๕	๑๒	๑
ป.๒	๔	๔	๘	๑
ป.๓	๘	๖	๑๔	๑
ป.๔	๗	๑๐	๑๗	๑
ป.๕	๑๐	๓	๑๓	๑
ป.๖	๕	๘	๑๓	๑
รวมประถม	๔๑	๓๖	๗๗	๖
รวมทั้งหมด	๕๒	๔๗	๙๙	๘

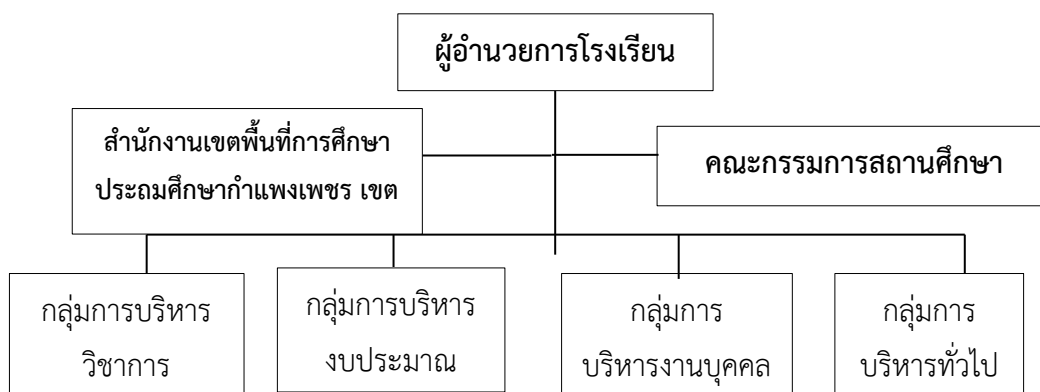
ข้อมูลอาคารสถานที่

ที่	รายการ	จำนวน (หลัง)	หมายเหตุ
	อาคารเรียน		
๑.	อาคารเรียนแบบ ป. ๐๒๑๓	๑	ชำรุด
๑.	อาคารเรียนแบบ สปช. ๑๐๓/๒๕๒๖ ขนาด ๓	๑	
๒.	ห้องเรียน	๑	
	อาคารประกอบ	๑	
๑.	อาคารเอนกประสงค์ สปช. ๒๐๓ / ๒๕๒๖	๑	
๒.	บ้านพักครู แบบ ยร.	๑	
๓.	ส้วม แบบองค์การบริหารส่วนจังหวัด ๓ ที่	๑	
๔.	ส้วม สปช.๖๐๑/๒๕๒๖ จำนวน ๔ ที่	๑	
๕.	ส้วม สปช.๖๐๑/๒๕๒๖ จำนวน ๒ ที่	๑	
๖.	ส้วม สปช.๖๐๔/๒๕๔๕ จำนวน ๔ ที่	๑	

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

ชั้น	เวลาเรียน (คิดเป็นร้อยละต่อปี)											รวม
	ภาษาไทย	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	สังคมศึกษา	สุขศึกษา	ศิลปะ	การงานอาชีพฯ	ภาษาต่างประเทศ	ประวัติศาสตร์	คิดเลขเร็ว	กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	
ป.๑	๒๐๐	๒๐๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๑๒๐	๑,๐๐๐
ป.๒	๒๐๐	๒๐๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๑๒๐	๑,๐๐๐
ป.๓	๒๐๐	๒๐๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๑๒๐	๑,๐๐๐
ป.๔	๑๖๐	๑๖๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๔๐	๔๐	๑๒๐	๑,๐๐๐
ป.๕	๑๖๐	๑๖๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๔๐	๔๐	๑๒๐	๑,๐๐๐
ป.๖	๑๖๐	๑๖๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๔๐	๔๐	๑๒๐	๑,๐๐๐
รวม	๑,๐๘๐	๑,๐๘๐	๔๘๐	๔๘๐	๔๘๐	๔๘๐	๓๖๐	๓๖๐	๒๔๐	๒๔๐	๗,๒๐๐	๖,๐๐๐

โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนบ้านหนองบอน

แผนภาพที่ ๒.๗ โครงสร้างการบริหารงาน ของโรงเรียนบ้านหนองบอน รายงานประจำปี SAR , ๒๕๕๗.

การบริหารงานวิชาการ

การบริหารพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อและ วัสดุกรรมและเทคโนโลยี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การ พัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การ ประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาแก่บุคคล ครอบครัวและองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ

การบริหารงบประมาณ

การจัดทำและเสนอของบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงานการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อ การศึกษา การบริหารการเงิน,การบริหารบัญชี,การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การบริหารงานบุคคล การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหา บรรจุแต่งตั้ง และการออกจากราชการ การ ส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย ส่งเสริมขวัญ กำลังใจ และ สวัสดิการ

การบริหารทั่วไป

งานธุรการ งานส่งเสริมกิจการนักเรียน งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน พัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสารสนเทศ การประสานและพัฒนา เครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียนและการรับนักเรียน การส่งเสริม งานการศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานการศึกษา ของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบัน สังคมอื่นที่จัด การศึกษางานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น

กลยุทธ์ที่ ๑ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมเทคโนโลยี เพื่อเป็นเครื่องมือการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่ ๒ ปลุกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติและวิถีชีวิตตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ที่ ๓ ขยายโอกาสทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

กลยุทธ์ที่ ๕ พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ตามแนวทางการกระจายอำนาจ เน้นการมีส่วนร่วม^{๔๘}

๒.๗.๖ โรงเรียนบ้านศรีเกษตรพัฒนา^{๔๙}

ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนบ้านศรีเกษตรพัฒนา ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๖ บ้านศรีเกษตรพัฒนา ตำบลปางมะค่า อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

ปัจจุบันมี นางสาวบุษบา สีเชียงหา เป็นรักษาราชการแทนผู้อำนวยการโรงเรียน มีจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๕ คน นักเรียนจำนวน ๙๐ คน จัดการเรียนการสอนตั้งระดับชั้น อนุบาล ถึง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

สีประจำโรงเรียน เขียว ขาว

คำขวัญ สถานศึกษาเข้มแข็ง ร่วมแรงพัฒนา พลานามัยสมบูรณ์ เพิ่มพูนคุณธรรม

ปรัชญา อดทนดี อดทนโนนาโถ. ตนแลเป็นที่พึ่งแห่งตน

กิจกรรมเด่นของโรงเรียน

๑. เจริญทอง ศิลปหัตถกรรมระดับภาค ร้องเพลงไทยลูกทุ่งระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

๒. กิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ชื่อ โรงเรียน โรงเรียนบ้านศรีเกษตรพัฒนา ที่ตั้งหมู่ที่ ๑๖ ตำบลปางมะค่า อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดกำแพงเพชร

^{๔๘}โรงเรียนบ้านหนองบอน, “รายงานประจำปี(SAR)”, (กำแพงเพชร: สพป.กพ. เขต ๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๗), (อัดสำเนา).

^{๔๙}โรงเรียนบ้านศรีเกษตรพัฒนา, “รายงานประจำปี(SAR)”, (กำแพงเพชร: สพป.กพ. เขต ๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๗), (อัดสำเนา).

ข้อมูลครูและบุคลากร

ที่	ชื่อ - ชื่อสกุล	ตำแหน่ง/ วิทยฐานะ	วุฒิ	วิชา เอก	สอนวิชา/ชั้น
๑	น.ส.บุษบา สีเชียงหา	รก.ผอ	ป.ตรี	คณิตศาสตร์	ป.๔
๒	นายปิยะวัฒน์ สุขเทศ	ครู	ป.ตรี	วิทยาศาสตร์	ป.๕-๖
๓	น.ส.ศณิตา เพียรอักษร	ครู	ป.ตรี	อังกฤษ	ป.๓
๔	น.ส.นุชเบญญา คำยันต์	ครู	ป.ตรี	ภาษาไทย	ป.๒
๕	น.ส.ปวิษฐา สุจริต	พี่เลี้ยง	-	-	ป.๑
๖	น.ส.พิจิต พรหมอักษร	ครู	ป.ตรี	ปฐมวัย	อ.๑-อ.๒

ข้อมูลนักเรียน

ชั้น/เพศ	ชาย	หญิง	รวม	ห้องเรียน
อบ.๑	๘	๕	๑๓	๑
อบ.๒	๓	๘	๑๑	๑
รวม อบ.	๑๑	๑๓	๒๔	๒
ป.๑	๒	๖	๘	๑
ป.๒	๖	๙	๑๕	๑
ป.๓	๕	๔	๙	๑
ป.๔	๓	๑๑	๑๔	๑
ป.๕	๔	๖	๑๐	๑
ป.๖	๖	๔	๑๐	๑
รวม	๒๖	๔๐	๖๖	๖
รวมทั้งหมด	๓๗	๕๓	๙๐	๘

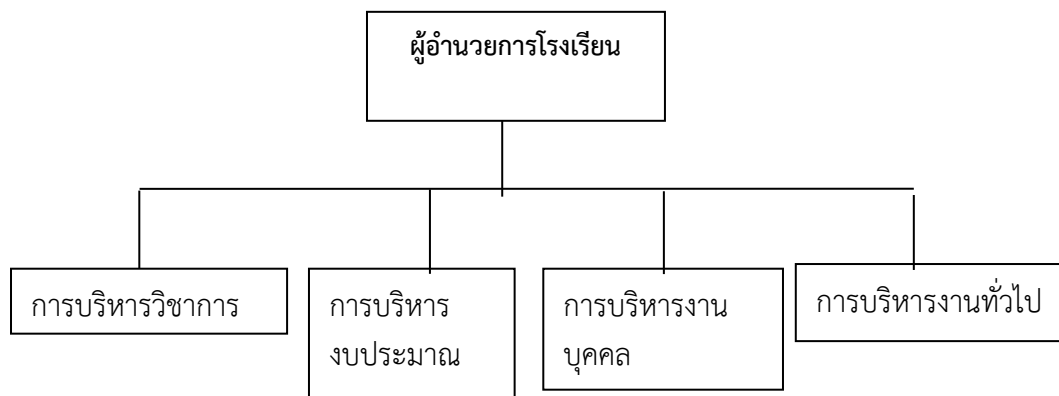
โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖
กลุ่มสาระการเรียนรู้						
ภาษาไทย	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
คณิตศาสตร์	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
วิทยาศาสตร์	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
- ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการ ดำเนินชีวิตในสังคม	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- เศรษฐศาสตร์	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- ภูมิศาสตร์	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
ประวัติศาสตร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
สุขศึกษาและพลศึกษา	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
ศิลปะ	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
ภาษาต่างประเทศ	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
๑. กิจกรรมแนะแนว	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๒. ลูกเสือ – เนตรนารี	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๓. กิจกรรมชุมนุม	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐
๔. กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐
รายวิชาเพิ่มเติม	๔๐ ชั่วโมง					
๑. คอมพิวเตอร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๒. ภาษาไทย						
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	๑,๐๐๐ ชั่วโมง/ปี					

การบริหารจัดการศึกษา

โรงเรียนบ้านศรีเกษตรพัฒนา แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ด้าน ด้านวิชาการ บริหารทั่วไป งานบุคคล ด้านงบประมาณ ผู้บริหารยึดหลักการบริหาร/เทคนิคการบริหารแบบ การพัฒนาตามกระบวนการ PDCA

โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียนบ้านศรีเกษตรพัฒนา

แผนภาพที่ ๒.๘ โครงสร้างการบริหารงาน ของโรงเรียนบ้านศรีเกษตรพัฒนา รายงานประจำปี SAR , ๒๕๕๗

๒.๗.๖ โรงเรียนบ้านเขาพริกไทย^{๙๐}

ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนบ้านเขาพริกไทย ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑๘ บ้านเขาพริกไทย ตำบลโค้งไผ่ อำเภอดงหลวง จังหวัดกำแพงเพชร รหัสไปรษณีย์ ๖๒๑๔๐

ปัจจุบันมี นายวิฑูรย์ เหล่าทอง เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน มีจำนวนครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน ๕ คน นักเรียนจำนวน ๑๑๒ คน จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้น อนุบาล ถึง ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖

สีประจำโรงเรียน ชมพู ม่วง

คำขวัญ รู้หน้าที่ ใฝ่ดี มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ คู่ความพอเพียง

ปรัชญา สู้สู้สู้ ลกเต ปญญ์ ผู้ใฝ่รู้ ย่อมได้ ปัญญา

กิจกรรมเด่นของโรงเรียน ได้เป็นตัวแทนแข่งขันจักสานไม้ไผ่ในระดับภาคเหนือได้ ระดับเหรียญทอง ด้านการเรียนการสอนนักเรียนชั้นป.๑ อยู่ ๑ ใน ๑๐ ของสพป. กำแพงเพชร เขต ๒

^{๙๐} กลุ่มสารสนเทศ (สนผ) สพฐ. ระบบสารสนเทศเพื่อบริหารการศึกษา, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view_techer.php?School_ID= 1062040133&Area_CODE=6202 [๒๖ ก.พ. ๒๕๕๗]

ข้อมูลครูและบุคลากร

ที่	ชื่อ - ชื่อสกุล	ตำแหน่ง/ วิทยฐานะ	วิชา เอก	สอนวิชา/ ชั้น
๑	นายวิฑูร เหล่าทอง	ผอ.โรงเรียน	บริหารการศึกษา	
๒	นางศิริลักษณ์ จันทอง	ครูชำนาญการ	หลักสูตรและการสอน	ป.๑
๓	นายฤทธิชัย สิงห์นฤภัยวงศ์	ครูชำนาญการ	การประถมศึกษา	-
๔	นายสุรจิต เพียวนิล	ครูชำนาญการ	-	-
๕	นางรัชดาภรณ์ เพียวนิล	ครูชำนาญการ	-	-

ข้อมูลนักเรียน

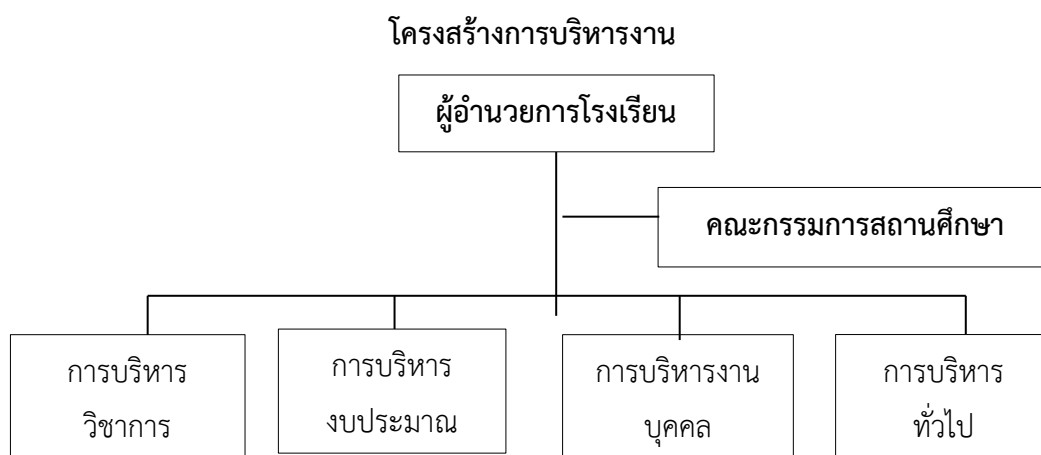
ชั้น/เพศ	ชาย	หญิง	รวม	ห้องเรียน
อบ.๑	๘	๔	๑๒	๑
อบ.๒	๕	๙	๑๔	๑
รวม อบ.	๑๓	๑๓	๒๖	๒
ป.๑	๖	๑๑	๑๗	๑
ป.๒	๖	๖	๑๒	๑
ป.๓	๑๖	๗	๒๓	๑
ป.๔	๗	๖	๑๓	๑
ป.๕	๔	๖	๑๐	๑
ป.๖	๗	๔	๑๑	๑
รวม	๔๖	๔๐	๘๖	๖
รวมทั้งหมด	๕๖	๕๓	๑๑๒	๘

ข้อมูลอาคารสถานที่

- ๑) อาคารเรียน แบบ สปช.๑๐๕/๒๖ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘
- ๒) อาคารเรียน แบบ อาคารอนุบาล สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๑
- ๓) อาคารอเนกประสงค์ แบบ สปช.๒๐๓/๒๖ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘
- ๔) บ้านพักครู แบบ สปช.๓๐๑/๒๖ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๓
- ๕) ส้วม แบบ สปช.๖๐๑/๒๖ สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗
- ๖) ประดิษฐานพระพุทธรูป แบบ ประดิษฐานพระพุทธรูป สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๒
- ๗) บ่อเลี้ยงปลา แบบ บ่อเลี้ยงปลา สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๙

๘) สนามกีฬา แบบ สนามวอลเลย์บอล

การบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านเขาพริกไทย แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น ๔ ด้านได้แก่ด้านบริหารวิชาการ ด้านบริหารทั่วไป ด้านงานบุคคล ด้านงานการเงินและงบประมาณ ผู้บริหารยึดหลักการบริหาร/เทคนิคการบริหารแบบ PDCA

แผนภาพที่ ๒.๙ โครงสร้างการบริหารงาน ของโรงเรียนบ้านเขาพริกไทย แหล่งที่มา:

http://data.bopp-obec.info/emis/schooldata-view_techer.php?School_ID= 1062040133&Area_CODE=6202 , ๒๕๕๗.

โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน					
	ระดับประถมศึกษา					
	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖
กลุ่มสาระการเรียนรู้						
ภาษาไทย	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
คณิตศาสตร์	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐
วิทยาศาสตร์	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
- ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการ ดำเนินชีวิตในสังคม	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
- เศรษฐศาสตร์	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)

- ภูมิศาสตร์	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)	(๒๐)
ประวัติศาสตร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
สุขศึกษาและพลศึกษา	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
ศิลปะ	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
ภาษาต่างประเทศ	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐	๘๔๐
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐
๑. กิจกรรมแนะแนว	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๒. ลูกเสือ – เนตรนารี	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๓. กิจกรรมชุมนุม	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐	๓๐
๔. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐
รายวิชาเพิ่มเติม	๔๐ ชั่วโมง					
๑. คอมพิวเตอร์	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐	๔๐
๒. ภาษาไทย						
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	๑,๐๐๐ ชั่วโมง/ปี					

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘.๑ งานวิจัยในประเทศ

อิทธิเดช น้อยไม้ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองและความต้องการของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ด้านเนื้อหาสาระด้านการจัดการเรียนรู้ด้านสื่อด้านการวัดผลและประเมินผล^๑

พัฒนา จันทนา ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านเนื้อหา

^๑อิทธิเดช น้อยไม้, “ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา” วารสารศึกษาศาสตร์, (ปีที่๒๓ ฉบับที่๑ เดือนตุลาคม ๒๕๕๔ – มกราคม ๒๕๕๕), หน้า ๑๓๔.

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดประเมินผลและเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่าด้านเนื้อหา นักเรียนมีความเห็นระดับมาก ว่ามีความเหมาะสมกับความสามารถทางสติปัญญา มีการเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก มีความสอดคล้องกับความรู้พื้นฐานประสบการณ์จริง มีการยกตัวอย่างประกอบเพิ่มความเข้าใจ ช่วยส่งเสริมให้รู้จักนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนมีความเห็นในระดับปานกลางว่า เนื้อหา มีความเหมาะสมกับเวลาเรียน มีลักษณะที่น่าสนใจทำให้อยากเรียน มีความเข้าใจด้านเนื้อหาบ้างซึ่งก่อให้เกิดความสับสน การใช้ภาษาที่ทำความเข้าใจได้ยาก และเนื้อหาจะเน้นความรู้ความจำด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีความเห็นว่าก่อนการเรียนการสอนเนื้อหาใหม่ควรทดสอบความรู้พื้นฐานก่อน มีความเข้าใจความสนใจนักเรียนให้แสดงออกมากและให้ลงมือปฏิบัติจริงในกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ฝึกให้นักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งวิทยาการต่างๆ และมีกิจกรรมกลุ่มในด้านการวัดและประเมินผล นักเรียนมีความเห็นว่าการสอบผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้จะมีการเน้นวัดด้านความรู้ความเข้าใจและความจำเป็นส่วนใหญ่ นักเรียนมีความเห็นระดับปานกลางว่าควรใช้ข้อสอบแบบปรนัยและอัตนัย^{๙๒}

พระมหาไชยา ขยสิทธิ (เสนแสนยา) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาจากผลการวิจัยพบว่า

(๑) บทบาทและวิธีการสอนของพระภิกษุ

ครูในโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษาว่ามีความเหมาะสมในระดับค่อนข้างมาก และมีความคาดหวังต่อพระภิกษุที่ทำการสอนธรรมศึกษาไว้สูงมากในด้านการสอน โดยต้องการให้พระภิกษุใช้สื่อการสอนที่หลากหลายไม่เน้นการสอนแบบบรรยายจะทำให้ให้นักเรียนเบื่อธรรมะและพระภิกษุบางรูปยังมีความไม่พร้อมในการสอนหลายอย่าง เช่น ความรู้ความแม่นยำในหลักสูตรและความหลากหลายในวิธีการสอนเด็ก

(๒) วิธีการสอนของพระภิกษุ

นักเรียนธรรมศึกษา เห็นว่าวิธีการสอนของพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา มีความเหมาะสมในระดับเหมาะสมค่อนข้างมาก มีความคาดหวังต่อพระภิกษุในด้านการใช้อุปกรณ์การสอนที่หลากหลาย สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้สนุกสนานไม่เครียดกับวิชาการ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และมีกิจกรรมร่วมอื่นๆ ในการเรียนการสอนวิชาธรรมะ

(๓) หลักสูตรธรรมศึกษา

พระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา มีความเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรธรรมศึกษาทั้งในส่วนที่เป็นข้อดีและข้อเสียตามประสบการณ์การสอนไม่แตกต่างกันนักดังนี้

ข้อดี เนื้อหาหลักสูตร สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรพอสมควร โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางด้านทฤษฎีมากกว่าด้านปฏิบัติ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแก้ไขปัญหาและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และส่งเสริมให้คนเป็นคนดีรู้จักนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่าง

^{๙๒}พัฒนา จันทนา, “ความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คณะศึกษาศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๒).

มาก มีเนื้อหาหลักสูตรที่ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ที่นำไปปฏิบัติสามารถดำรงชีวิตเป็นสุขได้ตลอดชีวิต

ข้อเสีย เนื้อหาวิชาที่ทำการสอนมากเกินไปความต้องการของนักเรียนและมีศัพท์ธรรมะที่ยากเกินความสามารถของนักเรียน ซึ่งมีวุฒิภาวะเพียงชั้นประถมศึกษาเท่านั้น^{๙๓}

พระสุรัชย์ สุรชโย (หงษ์ตระกูล) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคตินักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี จากผลการวิจัยพบว่า

๑. ทักษะคตินักเรียนที่มีต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน นักเรียนมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านเนื้อหาของหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านเทคนิคการสอนและด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนตามลำดับ ส่วนด้านที่นักเรียนมีทัศนคติต่ำสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

๒. การเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับชั้นเรียนและขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวม พบว่านักเรียนมีทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า จำแนกตามเพศ ด้านเนื้อหาของหลักสูตรนักเรียนมีทัศนคติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ในด้านอื่นๆ นักเรียนมีทัศนคติไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาคือ

๑) ด้านเนื้อหาของหลักสูตรในด้านเนื้อหาที่สอนอ่านเข้าใจยาก ควรปรับให้อ่านเข้าใจง่าย

๒) ด้านเทคนิคการสอนรูปแบบการสอนที่ไม่หลากหลายปรับใช้วิธีการสอนให้หลากหลายรูปแบบ

๓) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนขาดกิจกรรมทางพุทธศาสนาทั้งในและนอกสถานที่ควรจัดนิทรรศการทางพุทธศาสนาให้มากขึ้น

๔) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนขาดสื่อการสอนที่น่าสนใจจัดหาสื่อการสอนที่น่าสนใจ

๕) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนการสอนสภาพแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนไม่เอื้อต่อการเรียนจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียน

๖) ด้านการวัดผลและประเมินผลขาดการประเมินผลอย่างต่อเนื่องควรนำผลการประเมินมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง^{๙๔}

^{๙๓}พระมหาไชยา ขยสิทธิ (เสนแสนยา), ศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของครูและนักเรียนที่มีต่อพระภิกษุผู้สอนธรรมศึกษา, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

^{๙๔}พระสุรัชย์ สุรชโย (หงษ์ตระกูล), “ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

พระสมุห์ประยูร โฆสโก ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคตินักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา เขตธนบุรีสังกัดกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔ - ๖ มีทัศนคติต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา เขตธนบุรีสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมและแต่ละด้านรวม ๕ ด้าน อยู่ในระดับมากโดยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเนื้อหาของหลักสูตร, ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน, ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน, ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน, และด้านการวัดผลและประเมินผล

๒. การเปรียบเทียบทัศนคติของนักเรียนประถมศึกษา เมื่อจำแนกตาม เพศ, อายุ, และชั้นเรียน เห็นได้ว่านักเรียนที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติในด้านเนื้อหาและหลักสูตรต่างกัน นักเรียนที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติในการวัดผลและประเมินผลต่างกันและนักเรียนที่อยู่ชั้นเรียนต่างกันมีทัศนคติในด้านเนื้อหาและหลักสูตร, ด้านการวัดผลและประเมินผลที่แตกต่างกัน นอกนั้นมีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกัน

๓. การศึกษาแนวทางการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนประถมศึกษาเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยส่วนใหญ่เห็นว่าด้านเนื้อหาและหลักสูตรควรจัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับชั้นเรียน และควรให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพิ่มมากขึ้น, ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดให้มีกิจกรรมที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น และจัดให้มีการสนทนาธรรมระหว่างนักเรียนกับวิทยากรเพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนได้ฝึกแสดงความคิดเห็นต่างๆ และควรให้มีการฝึกสมาธิก่อนการเรียนการสอนทุกครั้ง, ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนผู้บริหารโรงเรียนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยจัดให้มีห้องจริยธรรมส่งเสริมให้ครูมีการจัดทำสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยและน่าสนใจมากขึ้น, ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนควรจัดให้มีการเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนจากในห้องเรียนไปสู่สนามหญ้าใต้ร่มไม้ท่ามกลางธรรมชาติที่สงบเพียงพอภายในโรงเรียน, ด้านการวัดและประเมินผลควรปรับปรุงวิธีการวัดผลและประเมินผลโดยอาศัยเครื่องมือที่หลากหลาย และตรงกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ มากกว่าการวัดผลและประเมินผลที่การเรียนการสอน^{๙๕}

พระคำจันทร์ คุณวโส ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคตินักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า

๑. ทักษะคตินักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทักษะคตินักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในด้านการบริหารงานงบประมาณมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ส่วนทักษะคตินักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในด้านการบริหารงานบุคคลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

^{๙๕} พระสมุห์ประยูร โฆสโก, “ทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนประถมศึกษา เขตธนบุรีสังกัดกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

๒. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ครู วุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการบริหารการศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งไม่ตรงตามสมมติฐานที่ว่าครูที่มี เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีทัศนคติของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ แตกต่างกัน

๓. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ได้แก่ ผู้บริหารควรมีการพัฒนาหรือจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นภายในโรงเรียนเครือข่ายที่ ๑ เขตตลิ่งชันกรุงเทพมหานคร ผู้บริหารควรให้ของกำนัลแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในโอกาสที่เหมาะสม เพื่อสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา, ผู้บริหารควรอนุมัติการจ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรให้เพียงพอต่อความต้องการและมีความรวดเร็วและผู้บริหารควรจัดให้โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์งานการศึกษาเพื่อให้ทุกฝ่ายทราบอย่างทั่วถึง^{๙๖}

พระสมเกียรติ ธมมโสภโณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อการพัฒนาคุณธรรมแก่นักเรียน โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า

๑. ครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุ ๕๑ ปีขึ้นไปมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีและมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า ๒๐ ปี

๒. นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและมีวุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

๓. ความคิดเห็นของครูต่อการพัฒนาคุณธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านมีวินัย ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเสียสละ ส่วนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเสียสละ ด้านมีวินัยและด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

๔. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามเพศโดยรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามอายุ โดยรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

^{๙๖} พระคำจันท์ คุณวิโส, “ทัศนคติของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มที่ ๑ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

๖. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมแก่นักเรียน โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยรวมพบว่าไม่แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๗. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการพัฒนาคุณธรรมแก่นักเรียน โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน โดยรวมพบว่าไม่แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๘. ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการพัฒนาคุณธรรมแก่นักเรียน โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.636$, $S.D. = 0.427$) ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการพัฒนาคุณธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัยอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ($X = 3.856$, $S.D. = 0.544$) รองลงมา ได้แก่ ด้านความเสียสละ ($X = 3.771$, $S.D. = 0.588$) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ($X = 3.504$, $S.D. = 0.645$) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความมีวินัย ($X = 3.413$, $S.D. = 0.493$)

๙. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการพัฒนาคุณธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามระดับการศึกษาสามารถนำมาวิเคราะห์ได้นักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาคุณธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕^{๙๗}

พระครูภากรวิหารกิจ (ปากโร) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า

๑) ผู้ปกครองที่ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นผู้หญิงมีจำนวน ๑๗๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๘.๑ ผู้ชายมีจำนวน ๘๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๙ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๕๑ ปีขึ้นไปมีจำนวน ๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๕ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด มีจำนวน ๑๙๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๒ ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจมากที่สุด มีจำนวน ๑๑๙ คนคิดเป็นร้อยละ ๔๑.๘ ส่วนใหญ่มีรายได้ ๒๐,๐๐๑ ขึ้นไปมากที่สุด จำนวน ๑๔๓ คนคิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐

๒) ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานครพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนมีความคิดต่อคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากตามลำดับดังนี้ ๑) ด้านความกตัญญู ๒) ด้านความซื่อสัตย์ ๓) ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความรับผิดชอบ ๕) ด้านความขยันหมั่นเพียร ๖) ด้านความเสียสละ

^{๙๗} พระสมเกียรติ ธรรมโสภณ, “ความคิดเห็นของครูและนักเรียนต่อการพัฒนาคุณธรรมแก่นักเรียนโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

๓) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพส่วนตัวของผู้ปกครองได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้โดยภาพรวมพบว่าผู้ปกครองมีความคิดเห็นคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดยานนาวา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน^{๔๘}

นายวรัญญู ขาวจันทร์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ รายวิชาจริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต ผลการวิจัยพบว่าด้านความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้พบว่านักศึกษาที่ได้รับความรู้มีความคิดเห็นต่อวิธีการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์ผู้สอนอยู่ในระดับมากและถ้าพิจารณารายด้านพบว่า มีความคิดเห็นมากที่สุดในด้านโครงการฝึกปฏิบัติธรรมในศาสนสถานภายในจังหวัดสกลนครและโครงการทำบำเพ็ญกุศลในศาสนสถานภายในจังหวัดสกลนคร (ค่าเฉลี่ย ๕) นอกจากนี้ยังมีความคิดเห็นในระดับมากอันดับแรกคือรูปแบบการสอนโดยเน้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ย ๔.๙๙ รองลงมาคือรูปแบบการสอนแบบบรรยายเกี่ยวกับเบญจศีลค่าเฉลี่ย ๔.๙๓ และความสามารถในการจัดการเรียนการสอนมีลำดับความสัมพันธ์กับเบญจศีลที่สอดคล้องต่อเนื่องค่าเฉลี่ย ๔.๙๐ ตามลำดับ

ความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาที่มีต่อหลักเบญจศีลที่มีการตอบได้ความหมายที่ใกล้เคียงกันและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันนักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่าเบญจศีลสูงถึงร้อยละ ๓๘.๒๗ โดยมีความเข้าใจว่าเบญจศีลหรือศีล ๕ แปลว่า ปกติ หมายถึงความเป็นปกติ เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนเป็นที่น่าเคารพนับถือแบ่งออกเป็น ๕ ข้อ คือ ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามลักทรัพย์ ห้ามประพฤติดีกาม ห้ามพูดโกหกและห้ามดื่มของมึนเมา ร้อยละ ๑๓.๗๘ เข้าใจความหมายของศีลว่า ศีล ๕ คือ ข้อปฏิบัติของชาวพุทธขั้นพื้นฐานอันเป็นระเบียบแบบแผนเพื่อฝึกหัด กาย วาจา ให้เกิดความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์และร้อยละ ๑๒.๗๖ ตามลำดับ

ความสำคัญของเบญจศีล เบญจศีล มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตมนุษย์ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ไม่ลักขโมยของคนอื่น ไม่ผิดลูกผิดเมียใครเขาและการไม่เสพของมึนเมา ถ้ายึดตามหลักเบญจศีลจะทำให้ชีวิตของคนเรามีแต่ความสุขความเจริญ คิดเป็นร้อยละ ๖๑.๒๒ และเบญจศีลมีความสำคัญต่อชาวพุทธทุกคนซึ่งศีลนั้นเป็นข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานอันเป็นระเบียบแบบแผนเพื่อฝึกหัด กาย วาจา ให้เกิดความเป็นมนุษย์โดยสมบูรณ์ ร้อยละ ๓๘.๗๘

การนำหลักเบญจศีลไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ การถือศีล ๕ ได้ครบทุกข้อเป็นสิ่งที่ดีแต่ส่วนใหญ่จะรักษา ข้อที่ ๑ ไม่ค่อยได้เพราะการฆ่าสัตว์เพื่อนำมาเป็นอาหารนั้นเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตมนุษย์แต่ถ้ามีศีลแล้วคนส่วนใหญ่ก็จะเกรงกลัวต่อบาป ไม่ฆ่าสัตว์ที่มีคุณต่อมนุษย์ เช่น ควาย ช้าง เป็นต้น ไม่ลักขโมยสิ่งของคนอื่นไม่สร้างความเดือดร้อนให้คนอื่นการเข้าวัดปฏิบัติธรรมบำเพ็ญกุศลเพื่อมวลมนุษยชนดังนั้นเบญจศีลจะมีประโยชน์มากต่อผู้ที่ถือปฏิบัติได้ย่อมส่งผลดีต่อสังคมประเทศชาติและมวลมนุษยชนทุกคน คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ สรุปได้ว่า

^{๔๘} พระครูภากรวิหารกิจ (ปากโร), “ความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดยานนาวากรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

กระบวนการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนสามารถปลูกฝังหลักเบญจศีลให้นักศึกษาได้อยู่ในระดับมาก^{๙๙}

นายฉัตรกร วรรณโก ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยพบว่า

๑. นักเรียนชั้นประถมศึกษา มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนราชวินิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอนด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านบรรยากาศการเรียนการสอนและด้านสื่อการเรียนการสอนตามลำดับ

๒. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนราชวินิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า จำแนกตามเพศ อายุ และระดับชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนจำแนกตามเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนราชวินิต เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ทั้ง ๕ ด้านพบว่า ๑) ด้านหลักสูตร ปัญหาอุปสรรค คือ ครูไม่มีความชัดเจนในโครงสร้างหลักสูตร การเรียนรู้และเนื้อหาหลักสูตรไม่เหมาะสมกับในยุคปัจจุบัน ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ครูควรปรับปรุงวิธีการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรสาระการเรียนรู้ให้มากขึ้นกว่าเดิมเพื่อความเหมาะสมกับผู้เรียนและทันโลกปัจจุบันเสมอ ๒) ด้านการเรียนการสอน ปัญหาอุปสรรค คือ ครูเน้นการเรียนการสอนภาคทฤษฎีในห้องเรียนมากเกินไป ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ครูควรให้ความสำคัญทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ๓) ด้านสื่อการเรียนการสอน ปัญหาอุปสรรค คือ สื่อไม่ทันสมัยและไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ครูควรปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมและเป็นปัจจุบันเสมอ ๔) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน ปัญหาอุปสรรค คือ มีแหล่งเรียนรู้ภายในบริเวณโรงเรียนน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียนส่วนข้อเสนอแนะ คือ ครูควรเพิ่มแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน และ ๕) ด้านการวัดผลและประเมินผล ปัญหาอุปสรรค คือ ไม่มีเวลาพอที่ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังการเรียน ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ครูควรจัดเวลาให้เหมาะสม^{๑๐๐}

^{๙๙} นายวรัญญู ขาวจันทร์, “ศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครที่มีต่อการจัดการเรียนรู้รายวิชาจริยธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๑๐๐} นายฉัตรกร วรรณโก, “ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

พระครูนิวาสิตพวิมล โปษณโณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง **ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน: ศึกษากรณีครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดนครสวรรค์** จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนทั้ง ๗ ด้านคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านจัดการเรียนการสอน ด้านจัดการสื่อทางการเรียนการสอน ด้านจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผลและด้านการจัดกิจกรรมของนักเรียน ปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย รวมทั้งในรายด้านแต่ละด้านก็อยู่ในระดับน้อย ส่วนการทดสอบสมมติฐานทั้ง ๓ ข้อ ก็เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรให้มีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อต่อยอดการปฏิบัติงาน ด้านหลักสูตร ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอนและการวัดผลโดยใช้แบบสอบถาม เทคนิค เคลฟาย^{๑๐๑}

สายนต์ วิไลพัฒน์ ได้วิจัยเรื่อง **“ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดคูมอญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข่งเทรา เขต ๒”** ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดคูมอญ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ๒) เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดคูมอญ จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ๓) เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดคูมอญจำแนกตามอาชีพของผู้ปกครองพบว่าไม่แตกต่างกัน^{๑๐๒}

สาธิต วรชัยจินดา ได้วิจัยเรื่อง **“ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”** ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นที่ศรัทธาและยอมรับของผู้ปกครองสถานศึกษาได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจและยอมรับของผู้ปกครอง ผู้ปกครองให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาการศึกษาและผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองจำแนกตามความสัมพันธ์กับนักเรียนในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านผู้เรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง มารดาแตกต่างกับญาติ ด้านผู้ปกครองให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาการศึกษามารดาแตกต่างกับบิดา ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน^{๑๐๓}

^{๑๐๑}พระครูนิวาสิตพวิมล โปษณโณ, “ความคิดเห็นของครูพระสอนศีลธรรมที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน: ศึกษากรณีครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จังหวัดนครสวรรค์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖).

^{๑๐๒}สายนต์ วิไลพัฒน์, “ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนวัดคูมอญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเข่งเทรา เขต ๒”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์, ๒๕๕๔).

^{๑๐๓}สาธิต วรชัยจินดา, “ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์), ๒๕๕๒.

อำนาจ แกมนิล ได้วิจัยเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๑” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๑ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ๒) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๑ จำแนกตามช่วงชั้นโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ๓) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๑ จำแนกตามระดับการศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ๔) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๑ จำแนกตามอาชีพโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ โดยผู้ปกครองนักเรียนที่ประกอบอาชีพเพาะปลูกมีความพึงพอใจมากกว่าผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพปศุสัตว์^{๑๐๔}

วิจิตรา คนชื่อ ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านท่าช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต ๒” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านท่าช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว ๒ ทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ๒) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านท่าช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต ๒ จำแนกตามระดับการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ๓) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านท่าช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต ๒ จำแนกตามอาชีพโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕^{๑๐๕}

ประวิทย์ คำพุ่ม ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านหนองผักหนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต ๒” ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านหนองผักหนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต ๒ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๕๒, S.D.=๐.๖๖) และสรุปรายด้านตามลำดับมากไปหาน้อยดังนี้ ๑) ด้านการบริหารงานบริการทั่วไปอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =๓.๗๒, S.D.=๐.๗๑) ๒) ด้านการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก

^{๑๐๔}อำนาจ แกมนิล, “ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านคลองสิบสาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๐).

^{๑๐๕}วิจิตรา คนชื่อ, “การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านท่าช้าง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต ๒”, วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๑).

($\bar{X}$ =๓.๕๔, S.D.=๐.๖๖) ๓) ด้านการบริหารงานงบประมาณอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๔๓, S.D. = ๐.๖๓) ๔) ด้านการบริการงานบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ =๓.๔๐, S.D.=๐.๖๖)^{๑๐๖}

สุมาลี เพ็ชรกุล ได้วิจัยเรื่อง“ความพึงพอใจของอาจารย์ที่มีต่อการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง” ผลการวิจัยพบว่า ๑) อาจารย์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริหารและการจัดการ ด้านบริการวิชาการและบริการสังคม และด้านทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมไทย ๒) อาจารย์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่มีประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งทางวิชาการและคณะวิชาที่เปิดสอน ต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาไม่แตกต่างกัน ๓) อาจารย์สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕^{๑๐๗}

สุรพล อันถาวร ได้วิจัยเรื่อง“ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดหนองแข้แว่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๒” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดหนองแข้แว่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๒ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ๒) การเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดหนองแข้แว่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๒ จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕^{๑๐๘}

สรุปได้ว่า จากการศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ความพึงพอใจ ความคิดเห็นของผู้ปกครอง นักเรียน ครู ที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนทั้งหมดทำให้ได้ทราบว่าผู้ปกครองนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผู้บริหารและครูเป็นที่ยอมรับ ศรัทธาของผู้ปกครอง ผู้ปกครองให้การสนับสนุนและเข้ามามีส่วนรวมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษา คือ ควรปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ มีสื่อการสอนที่สร้างความสนใจของนักเรียน สอนภาคปฏิบัติให้มากกว่าการสอนภาคทฤษฎีเพิ่มแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม นอกจากนี้

^{๑๐๖}ประวิทย์ คำพุ่ม, “การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนต่อการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านหนองผักหนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต ๒”, **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี), ๒๕๕๓.

^{๑๐๗}สุมาลี เพ็ชรกุล, “ความพึงพอใจของอาจารย์ที่มีต่อการจัดการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์), ๒๕๕๙.

^{๑๐๘}สุรพล อันถาวร, “ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดหนองแข้แว่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต ๒”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์), ๒๕๕๐.

ผู้ปกครองนักเรียนยังมีความต้องการให้จัดการเรียนการสอนด้านคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมและสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

๒.๘.๒ งานวิจัยในต่างประเทศ

บาร์นส์ (Barner) ได้ศึกษา “การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียน” พบว่า การมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนของโรงเรียน โดยอุดมคติแล้วผู้ปกครองต้องการมีบทบาทที่โรงเรียนหรือชั้นเรียนแม้ว่าจริงๆ แล้วการมีส่วนร่วมของพวกเขาก็จะไม่เห็นไปตามอุดมคติดังกล่าวและได้พบว่าผู้ปกครองยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนที่บ้านด้วยการศึกษาค้นคว้าให้หลักฐานเพิ่มเติมว่า บิตามารดาชาวอเมริกัน-อัฟริกันเห็นคุณค่าของการศึกษาและเห็นว่าโรงเรียนจำเป็นต้องตระหนักถึงความคาดหวังด้านการศึกษาและวัฒนธรรมของผู้ปกครองด้วย^{๑๐๙}

ยิโอบแมน ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของทัศนคติของผู้ปกครองกับตัวแปรคัดเลือกในโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกจากกลุ่มของโรงเรียนในเขตเมืองวอชิงตัน มลรัฐอินเดียนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีบุตรหลานเข้ารับการศึกษาศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาแบบ non-IGE เขตเมืองวอชิงตัน พบว่า

๑) ผู้ปกครองส่วนมากภูมิใจในโรงเรียนประถมศึกษาแบบ non-IGE เขตเมืองวอชิงตัน แล้วรู้สึกว่าการศึกษามีคุณภาพสูง

๒) ผู้ปกครองพอใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก การเรียนการสอนและการเคารพซึ่งกันและกัน

๓) ผู้ปกครองส่วนมากเห็นว่าเด็กๆ มีความสุขสบายในบรรยากาศในห้องเรียน มีความก้าวหน้าในด้านประสบการณ์และกระตือรือร้นที่จะไปโรงเรียน

๔) ผู้ปกครองเห็นว่า กฎ ระเบียบและนโยบายของโรงเรียนเป็นเหตุเป็นผลและระเบียบการควบคุมในโรงเรียนนั้นไม่เข้มงวดเกินไป

๕) ผู้ปกครองมีทัศนคติที่ดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน

๖) ผู้ปกครองส่วนมากพอใจในความเหมาะสมของบัตรรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน และไม่รู้สึกรำคาญเรื่องเกรดมากเกินไป

๗) ผู้ปกครองส่วนมากชอบการบันทึกเกี่ยวกับความก้าวหน้าของนักเรียน ตลอดจนถึงการบันทึกการประเมินผลการเรียน ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบทักษะเฉพาะวิชาและรายงานโดยใช้เกรด A, B, C, D และ F

๘) ผู้ปกครองส่วนมากสนใจโปรแกรมการศึกษาแบบเลือกสำหรับเด็ก^{๑๑๐}

^{๑๐๙}Barner, R. A, African Amerricart parent's involvement in their children's schooling, Dissertation Abstracts International, 55 (10), (1995,), p. 3152-A.

^{๑๑๐}Yeoman, D. R, Parent attitude related to selected variables in selected elementary schools of the metropolitan school district of Washington Township in Marion Country Indiana, Dissertation Abstracts International, 37 (10), (1978), p. 5843-A.

ไวเทเคอร์ ได้ศึกษา “ทัศนะของผู้ปกครองและผู้บริหารที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนบริเวณที่ตั้งของโรงเรียนในเมืองเกี่ยวกับการวินิจฉัยสั่งการหรือการตัดสินใจด้านการศึกษา” พบว่า ผู้ปกครองรู้สึกถึงความไม่สะดวกในการรับข้อมูลหรือประกาศเกี่ยวกับโรงเรียน เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในเรื่องนโยบายการตัดสินใจทางการศึกษา แต่ผู้บริหารกลับเห็นว่า ผู้ปกครองยังคงมีอิทธิพลต่อโรงเรียน แม้ว่าจะมีความสนใจน้อยก็ตาม ผู้วิจัยจึงได้สรุปว่าชุมชนมีความสำคัญและควรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงโรงเรียน ซึ่งบุคลากรในโรงเรียนควรตระหนักถึงและวางโครงการร่วมกัน ให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนด้วย^{๑๑๑}

ฮาแกน (Hakanen) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองและกลุ่มนักวิชาการเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในรัฐเซาท์ดาโกตา พบว่า ผู้ปกครองยังขาดความรู้ที่เพียงพอเกี่ยวกับความเป็นไปของโรงเรียน การขาดข้อมูลข่าวสารการติดต่อภายในชุมชนทำให้ผู้ปกครองขาดความสัมพันธ์กันภายในชุมชน เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่ออย่างไม่เพียงพอการศึกษาได้ข้อเสนอแนะให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมากขึ้นและให้มีการแจ้งนโยบายการติดต่อระหว่างโรงเรียนกับชุมชน จุดมุ่งหมาย ความรับผิดชอบ รายละเอียดเกี่ยวกับการเงิน เวลาและความจำเป็นด้านอื่นๆ ของโรงเรียนให้ชุมชนทราบ^{๑๑๒}

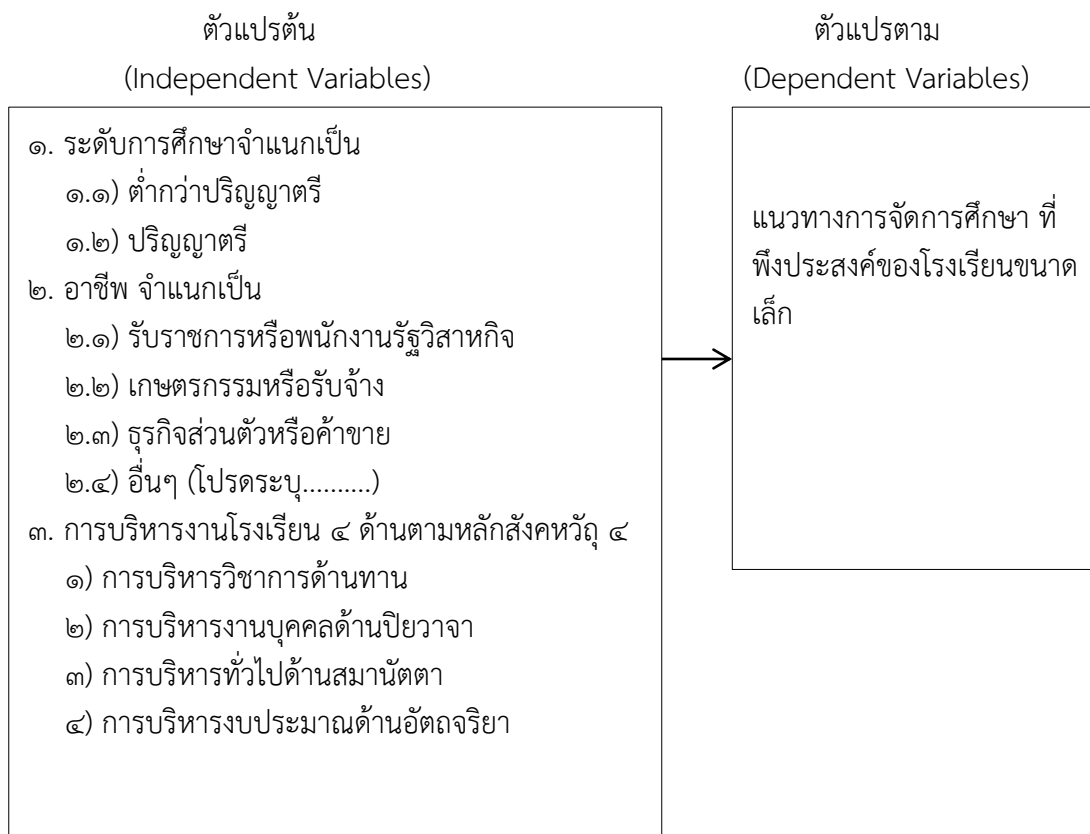
จากการศึกษาค้นคว้าผลงานวิจัยในต่างประเทศ สรุปได้ว่าผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน พอใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและผู้ปกครองกับครู การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์ทำให้นักเรียนกระตือรือร้นที่จะไปโรงเรียน กฎ ระเบียบและนโยบายของโรงเรียนมีความเหมาะสมไม่เข้มงวดเกินไป พอใจต่อการบันทึกความก้าวหน้าของนักเรียน ตลอดจนการประเมินผลการเรียนและการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบ แต่ก็มีผู้ปกครองบางส่วนเห็นว่ายังขาดการติดต่อสื่อสารระหว่างชุมชนกับโรงเรียน เครื่องมือในการสื่อสารไม่เพียงพอ ทำให้มีอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายและการจัดการศึกษาของโรงเรียน ผู้บริหารเห็นว่าบุคคลเหล่านี้ยังมีความสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียน

^{๑๑๑}Whitaker, Citizen participation in educational decision making in Urban School District As perceived by parent and administration, Dissertation Abstracts International, 38 (7), (1978), p.3839-A.

^{๑๑๒}Hakanen, L. J. (1975). An investigation of school-community communication in Vermilion South Dakota District. Dissertation Abstracts International 35(9), 6004-A.

๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในอำเภอลำลูกเกดบุรี จังหวัดกำแพงเพชร โดยการนำหลักธรรมสังคหวัตถุ ๔ ประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาในการบริหารงาน ๔ งาน ตามทัศนคติของผู้ปกครองนักเรียนดังภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒.๑๐ แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย